

ያደርጋቸዋል። በአጠቃላይ 1ቆሮንቶስ 12÷13 የውሃ ጥምቀት ለዳግም ልደት እስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚል ትምህርት የሰውም።

3. በግጥናከሪያነት የሚጠቀሱ ሌሎች ክፍሎች

ዮሐንስ 19÷34

“ነገር ግን ከጭፍሮቹ አንዱ ጉኑን በጦር ወጋው፤ ወዲያውም ደምና ውሃ ወጣ”

ይህን ክፍል በተመለከተ ቄስ ተክለ ማርያም ገዛሽኝ እንዲህ ይላሉ፤ “የመድኃኒታችን የእግዚአብሔር ቸርነት ክርስቶስን (ሕይወትን) ለጠን። ክርስቶስ በመስቀል በመሞቱ ምክንያት ከጉኑ ውሃና ደም ፈለቀልን ዮሐንስ 19÷34። ክርስቶስ በውሃው፤ በደሙና በመንፈሱ ሊያድነን መጣ 1ዮሐንስ 5÷6-8...በአራት ዘመን ሙሴ ከበግ ወይም ከፍየል የወጣውን ደም ለእስራኤል ሕዝብ ንጢአት ከተጠበቀው ውሃ ጋር በኢሶጵ በማደባለቅ በሕዝቡና በመጽሐፉ ላይ ይረጋገጣል ነበር ዕብራውያን 9÷19-20። ሙሴ ሲረጋገጠው የነበረው የኪዳን ውሃና ደም ከክርስቶስ ጉን ለተገኘው ውሃና ደም ጥላ ነበር...ጥምቀት በእምነት በንቀበላት እንደምታድነን ሲመለከር እኛ እንዴት ጥምቀት አታድንም ልንል እንደፍራለን?”⁶⁷።

“ደሙና ውሃው ከጉኑ ሲወጡ በአንድነት እንጂ ተለያይተው ሰላልወጡ በማዳን ሥራቸውም አይለያዩም 1ዮሐንስ 5÷6-7”⁶⁸።

“ሙሴ የኩርማዎችንና የፍየሎችን ደም ከውሃ ጋር ቀላቅሎ ሲረጭ እንደ ነበር ሁሉ፤ ክርስቶስም የራሱን ደምና ውሃ በአንድ ላይ ከጉኑ

⁶⁷ ተክለ ማርያም ገዛሽኝ፤ እድን ዘንድ ምን ግድረግ ይገባል? እዲስ ልደት፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ ገጽ 30-31። በቅንፍ ያለውን ይጨምራል።

⁶⁸ ዝኒ ከግሁ፤ 76።

በማመንጨት የመዳንን በር ከፍቶአል 1ዮሐንስ 5÷6-7፤ ዮሐንስ 19÷34”⁶⁹።

ተክለ ማርያም ገዛሽኝ ዮሐንስ 19÷34 ከውሃ ጥምቀት ጋር አያይዘው ማቅረባቸው ሲበዛ አግራሞትን የሚፈጥር ነው። ይህ ዐይነቱ አመለካከት ሊከሰት የሚችለው በመጽሐፍ ቅዱስ “ውሃ” የሚለው ቃል በሙሉ፤ የውሃ ጥምቀትን ያሳያል ከሚለው የተሳሳተ ግንዛቤ አንዲሁም አንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የሚያስተምረው ትምህርት የሚወሰነው፤ ከፍሉ በሚገኝበት ዐውደ ምንባብ ሳይሆን፤ በድርጅቱ መምህራን ውሳኔ ነው ከሚለው መናፍቃዊ አበተሳብብ የመነጨ ነው። ይህ ከሥነ አፈታት መርሐ እንጻር ሲታይ፤ እጅግ የተሳሳተ አካሄድ ነው (ለምሳሌ በዮሐንስ 7÷37 “ውሃ” በማያጠራጥር መልኩ መንፈስ ቅዱስን እንደሚያመለክተው ሁሉ፤ እንድን ክፍል ከዐውዱ አላቂ/አፋቶ መተርጉምም አደገኛ የሆነ የሥነ አፈታት አካሄድ ነው)። የዮሐንስ 19÷34 ዐውዳዊና ታሪካዊ ዳራ በአለባ መልክ እንቃኝ።

ሮማውያን በስቅላት እንዲሞት የፈረዱበት በው፤ ሕይወቱ እንዲያልፍ የሚፈለገው በመስቀል ላይ በለሆነ፤ ካልሞተ በበተቀር ከተስቀለበት ዕንጨት ላይ እንዲወርድ አይደረግም። ይህ ሁኔታ ደግሞ የተስቀለው ሰው ለቀናት በመስቀል ላይ እንዲቆይ ሊያስገድድ ይችላል፤ እንዲያውም ሮማውያኑ ግለበቡ በመስቀሉ ላይ አካሉ በስብሰ ሥጋ በል አለዋፍ (ጥንብ እንላ) ሬሳውን እንዲበላው ያደርጉ እንደ ነበር የታሪክ ድርሳናት ያስረዳሉ⁷⁰። ነገር ግን በተለያዩ ምክንያቶች የተስቀለውን ሰው ሬሳ በፍጥነት ከመስቀሉ ላይ ማንሣት ካስፈለገ፤ ወታደሮቹ የተስቀለውን ሰው አግር (ጭን) በብረት መደሻ ቀጥቅጠው ይሰብሩታል። ለዚህም ሁለት ዐቢይ ምክንያቶች አሉ፤ አንደኛው ግለበቡ ድንገት ሳይሞት በሥቃይ ብዛት ብቻ ራሱን ስቶ ከሆነ፤ አግሩን በብረት መደሻ በሚቀጠ ቀጥበት ጊዜ ነፍሱ ካልወጣች ሕይወት እንዳለው ፍንጭ ይሰጣል ከሚል አስተሳሰብ እንዲሁም ድንገት ሳይሞት ቀርቶ ከመስቀል ላይ እንዲወርድ

⁶⁹ ዝኒ ከግሁ፤ 78።

⁷⁰ Donald A. Carson. *The Gospel According to John*. (Grand Rapids: Eerdmans; Leicester: Inter-Varsity, 1991), 622.

ከተደረገ፤ እሸምቆ በሮም መንግሥት ላይ አደጋ ሊጥል ይችላል የሚለውን ፍራጽ ለማጥፋት ነው።

ሮማውያን ይህን መንገድ ይከተሉ እንጂ፤ የሙሴ ሕግ የሞት ቅጣት ተቀጥቶ የሞተ ሰው፤ ፀሐይ ከመጥለቅ በፊት ሬሳው ከተሰቀለበት ዕንጨት ላይ ወርዶ እንዲቀበር ያዛል። ይህ እንዲሆን ያስፈለገበትም ምክንያት ሬሳው በዚህ መልኩ ሳይቀበር ካደረገ ምድሪቱን ያረክሳል ተብሎ ሰለሚታመን ነው (ዘጸግም 21÷22-23)⁷¹። በተጨማሪም ኢየሱስ የተሰቀለው በዕለተ ዐርብ ቢሆንም፤ ቅዳሜ የአይሁድ ሰንበት ስለሆነና በሰንበት ቀን ሬሳው በመስቀሉ ላይ እንዳይውል እይሁድ በመፈለጋቸው ፀሐይ ከመጥለቅ በፊት የኢየሱስ አስከሬን ከመስቀል ላይ እንዲወርድ ጲሳጦስን ለመኑ፤ “አይሁድ የተሰቀሉት ሰዎች ሬሳ ሰንበት ቀን በመስቀል ላይ እንዳይውል ስለፈለጉና ያም የተለየ ሰንበት ስለነበር፤ የተሰቀሉት ሰዎች ጭናቸው ተስብሮ በድናቸው እንዲወርድ ጲሳጦስን ለመኑት” (ቀሃጥር 31)።

ኢየሱስ ከስቅላቱ በፊት በደረሰበት ሥቃይ/ሕመም ክፉኛ ተጉድቶና ተዳክሞ ስለነበር፤ ከእርሱ ጋር ከተለቀሉት ሰዎች በፊት እንደ ሞተ ቃለ እግዚአብሔር ያስረዳል (ዮሐንስ 19÷32-33)። ይህንን ጉዳይ በወል የተገነዘቡት የሮማውያኑ ወታደሮች፤ እግሩን (ጭኑን) በብረት መደሻ ከመከትከት ይልቅ ጉኑን በጦር መውጋት መረጡ፤ “ከወታደሮቹ እንዱ የኢየሱስን ጉን በጦር ወጋው፤ ወዲያውም ደምና ውሃ ፈሰሰ” (ቀሃጥር 34)። ይህ ሁኔታም ብሉያት መሲሐ በሚሰቀልበት ጊዜ፤ “ከዐጥንቱ እንድም አይስበርም” (ቀሃጥር 36፤ ዘፀአት 12÷46፤ ዙኑልቀ 9÷12፤ መዝሙር 34÷20) የሚለው ትንቢታቸው እንዲፈጸም ምክንያት ሆነ።

የሕክምና ሰዎች ኢየሱስ የትኛው አካሉ ቢወጋ ነው ውሃና ደም ተቀላቅሎ ሊፈሰ የቻለው በሚለው ጉዳይ ላይ (ማለትም ኢየሱስ በተወጋበት ቦታ ላይ) የተለያዩ አስተያየት ቢኖራቸውም፤ ውሃ በመፍሰሱ ጉዳይ ላይ ግን፤ በዚህ መልክ ተወታደሩ ለሞተ በተለይም በመስቀል

ላይ ለተሰቀለ ማንኛውም ሰው ሊያጋጥም የሚችል ጉዳይ እንደ ሆነ ይስማማሉ⁷²።

⁷² ዝኒ ከማሁ፤ 623 በዚህ ረገድ ሁለት ዋነኛ የሚባሉትን የሕክምና አስተያየቶች የሚከተለውን ምንጭ በመጥቀስ ጽፏል። Pierre Barbet, *A Doctor at Calvary: the Passion of our Lord Jesus Christ as Described by a Surgeon* (Doubleday, 1953); W. D. Edwards, W. J. Gabel, F. E. Hosmer, *Journal of the American Medical Association* 255, 1986, pp. 1455-1463. ስበለጠ ማብራሪያ Donald A. Carson. *The Gospel According to John*. (Grand Rapids: Eerdmans; Leicester: Inter-Varsity, 1991), 622-29 ይመለከታል። የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ በዚህ ጉዳይ ላይ የቤቴል ቲቺንግ ጠቅላላ ሆስፒታል የሕክምና ዳይሬክተርና የቀዶ ጥገና ሐኪም የሆኑትን ዶክተር ምበግና ፍሥሐን አነጋግሮ ነበር፤ ዶክተር ምበግና የሰጡት መልስ ዶክተር ባርቤት በጽሑፋቸው ካሰፈሩትና ፕሮፌሰር ካርሰን በመጽሐፋቸው ከጠቀሱት አስተያየት የተለየ አይደለም። የዶክተር ምበግና ፍሥሐ አስተያየት በእጭሩ አንደሚከተለው ነው፡፤ “እንድ ሰው ጉኑ በጦር በሚወጋበት ጊዜ ደምና ውሃ መፍሰሱ፤ በሕክምናው ዓለም የሚታወቀው በግሰሱ አካል ውስጥ ፈሰ የተጠራቀመ ደም መኖሩን ነው። ይህ ደም ሊጠራቀም የሚችለው ደግሞ ደሙ የሚታቂርበት ቦታ ሊገኝ ነው። ሳንባችን የመተንፈስ ሥርዐቱን ለማከናወን በጉንና በደረታችን ውስጥ በዙሪያው እንደ ቀረጢት ያለ (pleural cavity ወይም pleura) የተባለ ክፍል አለው። ይህ ደግሞ በጉዳት ጊዜ ደም ለማጠራቀም አመቺ ስፍራ ነው። የግራና የቀኝ pleural cavity አያንዳንዱ ከሁለት ሊትር በላይ ደም የማቂር ብቃት አለው። ብዛት ያለው ደም በዚህ ስፍራ ሊከማች ሰዝቅተኛ ስፍራ ያለው የመርጋትና ከላይ የዘንጋ ውሃ የመሰለ ፈሳሽ (serum) የመትፋት ባሕርይ ይኖረዋል።

ኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል ላይ በተሰቀለና በሞተ ጊዜ ወታደሩ ጉኑን በጦር መውጋቱና በተወጋበት ቀዳዳ ደምና ውሃ መፍሰሱ ተገልጿል። ይህ እንደ አንድ መለኮታዊ ተአምር ባይሆን፤ እንደ ተፈጥሮአዊ ክሥተት (natural phenomena) መታየት ይኖርበታል። ምክንያቱም ኢየሱስ ክርስቶስ ከመስቀሉ በፊት ከፋኛ እንደ ተንገላታና እንደተደበደበ መጽሐፍ ቅዱስ ያስረዳል። ጀርባው ተገርፎአል፤ ይህ ደግሞ የኋለኛውን የባንባችንን ክፍል ያጠቃልላል። ከባድ መስቀል ተሸከሞ ደፋ ቀና አያለ ዐተሰት እንዲወጣ ተደርጎአል። ብዙ ጊዜ ወድቆ እንደ ተነሣ የሚያመለክቱ አመላካች ነገሮችም አሉ። በደረቱም አካባቢ ጉዳቶች እንደደረሱበት መገመት አያዳግትም። በመጨረሻም ሰበዓታት በመስቀል ላይ ተንጠልጥሎአል። ስለዚህ በኢየሱስ ሞት ጊዜ በደረቱ ውስጥ ደም መድማቱ አስደናቂ ጉዳይ ሊሆን አይችልም። በጦር በሚወጋ ጊዜ ደምና ውሃ መፍሰሱ የተፈጥሮ ሂደት እንጂ ተአምራት ሊሆን አንደሚቻል ማንም የሕክምና ባለሙያ ሊገነዘበው የሚችል ጉዳይ ነው። በአጠቃላይ ከኢየሱስ ጉን ውሃ

⁷¹ ዝኒ ከማሁ።

ፍሐንስ ከኢየሱስ እካል ደምና ውሃ ፈሰሰ የሚለውን ጉዳይ ለምን ዘንብ የሚለው ለተነሣገበት የውይይት ርእሰ፣ እጅግ ወሳኝ ጉዳይ ነው። ትምህርተ ዘለቅ ለዚህ ጉዳይ ሁለት ዐባይት ታሪካዊና ነገረ መስክታዊ መልስ እንዳለ ያስረዳሉ፤ ይኸውም 1) የኢየሱስ ዐጥንት ሳይሰበር የቀረበትን ዋነኛ ምክንያት ለማሳወቅ ነው። አይሁድ የኢየሱስን መሲሕነት ለመቀበል ፈቃደኛ ባይሆኑም እንኳ፣ አሟላቅ ብሉያት ስለ መሲሐ ከሚናገሩት እውነት ጋር አንድ መሆኑን ለማሳሰብ እንዲሁም፤ 2) ኢየሱስ ፍጹም ሰው መሆኑን ለማስረገጥ ነው። ሐዋርያው ፍሐንስ መልእክቱን በሚጽፍበት ወቅት፣ ዶሲትዝም በመባል የሚታወቀው ኑፋቄ እይሉ የወጣበት ወቅት ነበር (ለምሳሌ የሚከተሉትን ክፍሎች ይመለከታል 1ዮሐንስ 2፡22፣ 4፡1-4፣ 5፡6-9)። ዶሲቲስቶች ደግሞ ኢየሱስ ፍጹም ሰው ነው የሚለውን ጉዳይ አይቀበሉም⁷³። እንደ ዶሲቲስቶች እስተምህሮ ኢየሱስ፣ “ሰው ይምሰል እንጂ ሰው አልነበረም”። ኢየሱስ ሰው የሚመስል ነገር ግን ሰው ያልነበረ ስለነበር፣ በመስቀል ላይ ሞተ የሚለው ጉዳይ በዶሲቲስቶች እምነት ስሕተት ነው። “በወቅቱ የነበሩት ዕብራውያንም ሆኑ ግሪካውያን ደግሞ የሰው እካል ውሃና ደም ያዘለ ነው የሚል እምነት ነበራቸው”⁷⁴። ይህን የዶሲቲስቶች አቋም ፋርሽ ለማድረግ ከኢየሱስ እካል ውሃና ደም ፈሰሰ የሚለውን ጉዳይ መዘገብ ዋነኛ ጉዳይ ነው። ለዚህም ነበር ፍሐንስ በሞቱ ወቅት ደምና ውሃ ፈሰሰ የሚለውን ጉዳይ የጠቀሰው⁷⁵። በእጠቃላይ ክፍሉ ኢየሱስ ፍጹም ሰው እንደ ሆነ፣ ለሰው ልጆች ንጢአት እንደ ሞተ እንዲሁም እሟላቱ ቅዱሳት መጻሕፍት ስለ መሲሐ

መፍሰሱ ኢየሱስ ከፋኛ መሠቃዩን እንዲሁም መሞቱን የሚያመለክት ነው። በሰውነታችን ውስጥ በተለይም ከጳይ በጠቀሰኋቸው ቦታዎች ይህ የሚሆንበት አንዳንድም ግለሰብ በሕይወት እያለ ይህ ዐይነቱ ችግር ከተፈጠረ፣ ውሃውን ከጠውነቱ የምንቀዳበት ጊዜ አለ”።

⁷³ ራሱ ዶሲቲዝም የሚለው ስያሜያቸው የተወሰደው፣ “ዶኪዮ” ከሚለው የግሪክ ቃል ሲሆን፣ ትርጉሙም “ይመስላል” ማለት ነው።

⁷⁴ ዝኒ ከማሁ፣ 624።

⁷⁵ ሊቃውንት፣ እስልምና ስለክርስቶስ አሟላት መረጃውን የወሰደው፣ ከዶሲቲስቶች ምንጭ ነው የሚሉትም ከዚህ የተነሣ ነው። ቀራጭን ሉራ 4፡156 ላይ አይሁዶች ኢየሱስን፣ “አልገደሉትም፣ አልሰቀሉትምም፣ ነገር ግን የገደሉትና የሰቀሉት መሰላቸው” ይላል።

የሚያስተምሩትን ትምህርት የሚያሟላ እንደ ሆነ የሚያስገነዝብ ነው። በአጭር እነጋገር ኢየሱስ መሞቱን የሚያመለክት እካላዊ ምልክት ነው (ደም በሰው እካል ውስጥ የሚረጋው ግለሰብ ሲሞት ብቻ ነው። ደም ሕያው በሆነ ሰው ውስጥ ሊረጋ እይቸልም። የሚረጋ ከሆነ ግን፣ በእካል ውስጥ የፈሰሰው ደም ከፍተኛ ከሆነ ነው። በኢየሱስ እካል ውስጥ ውሃ መጠራቀሙ ደሙ መርጋቱን የሚያመለክት ነው፤ ይህ ሊሆን የሚችለው ደግሞ ኢየሱስ ሲሞት ብቻ ነው⁷⁶)።

ከኢየሱስ ጉን ደምና ውሃ ፈሰሰ የሚለው ዐረፍተ ነገር ታሪካዊና ዐውጻዊ ፋይዳው ይህ ሆኖ ሳለ፣ “ከጌታ ጉን የፈሰሰው ውሃ ጥምቀትን ያሳያል፤ ይህ የኢየሱስ ደም ከንጢአት እንደሚያነጻው ሁሉ፣ ጥምቀትም ከንጢአት ያነጻል” የሚለው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ፣ ለክፍሉ ታሪካዊ መቼትም ሆነ ዐውድ እጅግ ባይተዋር ነው። ይህ የቄስ ተክለ ማርያም ጉዳይ እንድ የቆየ ታሪክ ያስታውሰኛል። እንደ የአእምሮ በሽታኛ የሆነ ሰው፣ ሐኪሙን፤

- “ዶክተር እኔ እኮ ሞቻለሁ” ይሰዋል ዶክተሩም፤
- “በፍጹም አልሞትህም፤ ምክንያቱም ትበላለህ፤ ትጠግለህ፤ ትንቀሳቀሳለህ”
- “እይ ዶክተር የእናንተ ሳይንስ ባይደርሰበት እንጂ ሙታንም ይበላሉ፤ ይጠግሉ፤ ይንቀሳቀሳሉ”
- ዶክተሩ በሽተኛው እንዳልሞተ ለማስረዳት የሚያመጣቸውን ማስረጃዎች ሁሉ በሽተኛው “የእናንተ ሳይንስ ስላልደረሰበት እንጂ ሙታንም እንደዚያ ያደርጋሉ” እያለ ይመልሳል።
- በመጨረሻም ዶክተሩ፣ “ለመሆኑ ሙታን፤ ደማቸው በደም ሥራቸው ውስጥ ይዘዋወራል ብለህ ታስባለህ” ቢል በሽተኛውን ይጠይቀዋል።
- በሽተኛውም ምንም ሳያቅማማ፣ “በፍጹም ሙታን ደማቸው የረጋ ስለሆነ በደም ሥራቸው ውስጥ የደም ዝውውር የለም” ቢል በልበ ሙሉነት ይመልሳል።

⁷⁶ ከዶክተር ምስገና ፍሥሐ ጋር ከተደረገ ቃለ ምልልስ የተወሰደ።

- ደከተሩ፤ "በጣም ጥሩ እጅህን አቀብለኝ" በማለት፤ የበሽተኛውን ጣት በመርፈ ይወጋዋል። ከበሽተኛውም ጣት ደም መንጠባጠብ ይጀምራል።
- በሽተኛውም እጅግ በመደነቅ፤ "ወይ ጉድ፤ ለካሰ ሙታንም ደም ይፈሳቸዋል" አለ ይባላል።

ቄስ ተክለ ማርያም ዝነኸኝ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ "ውሃ" የሚለውን ቃል ሁሉ፤ የውሃ ጥምቀትን ያሳያል የሚል ጽኑ እምነት ለላደረባቸው፤ እንደ አእምሮ በሽተኛው ማስረጃዎችን ሁሉ ከቀድሞ አቋማቸው አንጻር ብቻ የመመልከት፤ መረጃዎቹ ምን ያመላክታሉ የሚለውን ጉዳይ ያለማግኘቱ ትግር አለባቸው። መረጃዎችን መሠረት ባደረገ መንገድ አመለካከትን መቅረጽ ወይም አቋምን ማስተካከል ትምህርትን ከሚፈልግ በብሉይ ፍጥር የሚጠበቅ ጉዳይ ነው (ግለሰቡ ካላበደ ወይም በአጋንንት ልቡናው ካልታወረ በስተቀር)። ይህ ባይሆን ኖሮ ይህን ክፍል የእንግዳ ትምህርታቸው ማጠናከሪያ አድርገው ባልተመለከቱት ነበር። እስካሁን የተመለከትነው ትንተና እንኳ ለሕተት ነው ቢባል፤ በዮሐንስ ወንጌል ውሃ የሚለው ቃል የውሃ ጥምቀትን ከማሳየት ይልቅ መንፈስ ቅዱስን የሚያሳይባቸው በርካታ ሁኔታዎች ነበሩ (ለምሳሌ ዮሐንስ 3፡5፤ 7፡37-39)። ነገር ግን ውሃ የሚለው ቃል ጥምቀትን ያሳያል ከሚለው አቋም ይልቅ የተሻሉ አማራጮች እያሉ፤ የውሃ ጥምቀት ብቸኛ አማራጭ ተደርጎ መቅረቡ አስገራሚ ጉዳይ ነው።

ማቴዎስ 28፡19-20

"እንግዲህ ሂዱና አሕዛብን ሁሉ በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው፤ ያዘዝኋችሁንም ሁሉ እንዲጠብቁ እያስተማራችኋቸው ደቀ መዛሙርት አድርጓቸው፤ እነሆም እኔ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ሁል ጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ"

ይህ ኢየሱስ ክርስቶስ አሕዛብን ሁሉ ደቀ መዛሙርት እንዲያደርጉ ለሐዋርያቱ የሰጠው ትእዛዝ ሲሆን፤ በዚህ ሂደት ውስጥ ጥምቀት ሁኔታ ስፍራ ተሰጥቶት ይገኛል። በሌላ አገላለጽ የውሃ ጥምቀት ደቀ መዛሙርት የማድረግ አንዱ ክፍል ነው። ነገር ግን ክፍሉ የውሃ ጥምቀት ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ነው አይልም። ደቀ መዛሙርት

በማድረጉ ሂደት ውስጥ "ያዘዝኋችሁንም ሁሉ እንዲጠብቁ እያስተማራችኋቸው" የሚል ትእዛዝ እናገኛለን። የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ነው ብለን የምናሰብ ከሆነ ግን፤ እንደ ክፍሉ ትምህርት የኢየሱስን ትእዛዝ ሁሉ መጠበቅ ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ መሆኑ የግድ ይሆናል፤ የማንጠመቅ ከሆነም ድነት እናገኝም ወደሚለው ድምጻሜ ይወስደናል።

ይህ ዐይነቱ ድምጻሜ ግን ከሐዲስ ኪዳን እስተምህሮ ጋር በእጅጉ ይቃረናል። መጽሐፍ ቅዱስ ክርስቲያኖች ከጎጢአት እንዲርቁ የሚያበረታታ ቢሆንም፤ አንድም ክርስቲያን ጎጢአት የለብኝም ማለት እንደማይችል ግን በግልጽ ይናገራል (ለምሳሌ 1ዮሐንስ 1፡7-2፡2 ይመለከታል)። እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ንስሐን የሰጠው የሰው ልጆችን ድካም ጠንቅቆ ስለሚያውቅ ነው። ክርስቲያኖች የጌታን ትእዛዝ ሁሉ ካልጠበቁ ድነት እያገኙም እንደማንለው ሁሉ፤ ካልተጠመቁ ድነት እያገኙም እንዴት ማለት እንችላለን?

በውጭ የሚገኙ አንዳንድ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ጸሐፍትም ሆኑ ቄስ ተክለ ማርያም ዝነኸኝ፤ ከዚህ በተቃረኑ መንገድ የውሃ ጥምቀት በኢየሱስ ክርስቶስ "ውስጥ" የምንገባበት ሂደት ነው ይላሉ⁷⁷። ይህ ትንተና ሪቪይዝድ ቨርሻን (Revised Version) የተባለውን የእንግሊዝኛ ቅጅ መሠረት ያደረገ ነው። ይህም "በ-----ስም" ("in the name of" ግሪክ "εις τὸ ὄνομα") ከሚለው ቃል በመነሣት ነው። በአማርኛችን "በ" ብለን የተረጉምነውን የግሪክ መስተዋድድ (ግሪክ "εις") ሪቪይዝድ ቨርሻን "ውስጥ" ("in") ብሎ መተርጎሙ የድርጅቱን ጸሐፍት ወደ ተሳሳተ ድምጻሜ እንዲሄዱ አድርጓቸዋል። የሚገርመው ግን ከሪቪይዝድ ቨርሻን በስተቀር አንድም የእንግሊዝኛ ቅጅ፤ ክፍሉን በዚህ መንገድ የተረጉመው የለም⁷⁸። በእንግሊዝኛ ተናጋሪው ዓለም በቀዳማይነት የሚጠቀሱትና ስመ ጥር የሆኑት የግሪክ ቋንቋ ሊቅ ኤ.ቲ. ሮበርትስን በግሪክ "ሄይስ" (ግሪክ "εις") የሚለውን መስተዋድድ ሪቪይዝድ ቨርሻን

⁷⁷ ተክለ ማርያም ዝነኸኝ፤ እድን ዘንድ ምን ግድረግ ይገባል፤ ገጽ 85።
⁷⁸ ለምሳሌ Authorized Version (King James), Phillips Modern English Translation, the New English Bible, the Jerusalem Bible, the New International Version, the Today's English Version.

"ውስጥ" ("in") ብሎ መተርጉሙ ስሕተት መሆኑን ገልጾልን⁷⁹። ለምሳሌ በማቴዎስ ወንጌል 10+41-42 ባለው ክፍል ውስጥ "ሄይስ" (ግሪክ "εἰς") የሚለውን መስተዋድድ በዚህ መልኩ እንተርጉመው ብንል እንዳችኖ ትርጉም ሊኖረው አይችልም። በአጠቃላይ ይህ ክፍል የውሃ ጥምቀት ለድነት እስፊላጊ ነው የሚለውን ጉዳይ የሚያስተምር አይደለም።

ሐዋርያት ሥራ 8÷35-38

"ፊልጶስ አፋን ከፊተ፤ ከዚህም መጽሐፍ ጀምሮ ስለ ኢየሱስ ወንጌልን ለበከለት። በመንገድም ሲሄዱ ወደ ውሃ ደረሱ፤ ጀንደረባውም፡— እነሆ ውሃ፤ እንዳልጠመቅ የሚከለክለኝ ምንድን ነው አለው። ፊልጶስም በፍጹም ልብህ ብታምን ተፈቅዶአል አለው። መልሱም ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደ ሆነ አምናለሁ አለ። ሠረገላውም ይቆም ዘንድ አዘዘ፤ ፊልጶስና ጀንደረባው ሁለቱም ወደ ውሃ ወረዱ፤ አጠመቀውም"

ክፍሉ የውሃ ጥምቀት ለድነት እስፊላጊ ነው የሚል እንዳችኖ ሐሳብ ባይኖረውም እንኳ፤ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራን ጥምቀት ለድነት እስፊላጊ ነው የሚለውን አስተምህሮአቸውን ለማጽናት አብዝተው የሚጠቅሱት ክፍል ነው። ኢትዮጵያዊው ጀንደረባ የእግዚአብሔርን ቃል በማ፤ ቃሉንም ተማረ፤ ንስሐ ገባ፤ እመነ፤ በመጨረሻም የውሃ ጥምቀት በመውሰድ ሂደቱን ሙሉ አደረገ። ከዚህ ሂደት የምንማረው ነገር፤ ክርስቶስን በምንሰብክበት ጊዜ ሁሉ የውሃ ጥምቀትንም መሰበክ እንዳለብን ሲሆን፤ ይህም ለድነት እስፊላጊ ጉዳይ እንደ ሆነ እበከር ያስገነዝባል ይላሉ።

ነገር ግን ይህ ትንተና ፊልጶስ ለኢትዮጵያዊው ጀንደረባ ስለጥምቀት ነግሮታል የሚለውን ጉዳይ ታባቢ ያደረገ ነው። ይህ ደግሞ የክፍሉን ዐውድ ያገናከበ አይደለም። ክፍሉ ፊልጶስ ስለውሃ ጥምቀት ለጀንደረባው እንደ ነገረው የሚገልጽ እንዳችኖ ጠቋሚ ነገር የለም። ቍጥር 27 ላይ

⁷⁹ AT. Robertson, *Word Pictures in the New Testament* (Broadman Press, 1933), Volume I, p. 245; እንዲሁም የሚከተለውን መጽሐፍ ይመለከታል AT. Robertson, *A Grammar of the Greek New Testament* (Broadman Press, 1934), p. 593.

ኢትዮጵያዊው ጀንደረባ ወደ ኢየሩሳሌም የመጣው ለአምልኮ ነው። ይህም፤ ይህ በው ቢሆን ቢሆን የይሁዲን ሃይማኖት ተቀብሎ የነበረ እልያም ለይሁዲ እምነት ባይተዋር ያልነበረ በው መሆኑን የሚያሳየን ጉዳይ ነው። እረማውያን በሙሉ የይሁዲን ሃይማኖት ሲቀበሉ ይጠመቃሉ⁸⁰። ገለበቡም ይህን ስለተገነዘበ ነው ፊልጶስ ስለ ውሃ ጥምቀት ሳይነገረው ውሃ በሚያይበት ጊዜ ለፊልጶስ፤ "እነሆ እዚህ ውሃ ለለ፤ እንዳልጠመቅ የሚከለክለኝ ነገር ምንድን ነው" ያለው (ቍጥር 36፤ 1980 ትርጉም)። ስለዚህ ፊልጶስ የድንነትን ወንጌል በሚናገርበት ጊዜ የውሃ ጥምቀትንም አያይዞ ሰብኳል የሚለው ድምዳሜ አሳማኝ አይደለም።

ፊልጶስ ኢትዮጵያዊውን ጀንደረባ ባገኘው ጊዜ ያነብ የነበረው ኢሳይያስ 53÷7-8 ያለውን ክፍል ቢሆንም፤ ከሐዋርያት ሥራ 8÷28 የምንማረው ቍም ነገር (ከበዋሰው እውቃቀሩ)⁸¹ ኢትዮጵያዊው ጀንደረባ ከፊልጶስ ጋር ከመገናኘቱ በፊትም ሆነ ከተገናኘ በኋላ፤ የኢሳይያስን መጽሐፍ ያነብ እንደ ነበረ የሚያስገነዝብን ነው። ከዚህም ጀንደረባው ኢሳይያስ 52÷15 እንዳነበበ መገመት እንችላለን። ይህ ክፍል ደግሞ ለይሁዲች አሕዛብ/እረማውያን የይሁዲ እምነትን ተቀብለው የውሃ ጥምቀት በሚወስዱበት ጊዜ ለይሁድ እዝውትረው የሚጠቅሱት ክፍል ነው። እነዚህ መረጃዎች የሚያሳዩን ፊልጶስ ለኢትዮጵያዊው ጀንደረባ የውሃን ጥምቀት እስቀድሞ እንዳልነገረው የሚያስገነዝቡን ናቸው።

ፊልጶስ ኢየሱስን በሰበከበት ወቅት የውሃ ጥምቀትን ለድንነት እስፊላጊ ነው ብሎ እንዳልሰበከ፤ ከሐዋርያው ጳውሎስ ትምህርት መገንዘብ እንችላለን 1ቆሮንቶስ 1÷17። ጳውሎስ የውሃ ጥምቀትን ከወንጌል መልእክት ነጥሉ የሚመለከት ከሆነ ፊልጶስ ግን የውሃ ጥምቀት የድነት ምክንያት እድርሳ ይመለከታል ብሎ ማሰብ ስሕተት ነው፤ ምክንያቱም

⁸⁰ Reference: James Hastings, editor, "Baptism," *A Dictionary of the Bible* (Charles Scribner's Sons, 1905); Gerhard Kittel, editor, *Theological Dictionary of the New Testament* (Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1976); Everett F. Harrison, editor, *Baker's Dictionary of Theology* (Baker Book House, 1975).

⁸¹ "ያነብ ዝበር"—ግሪክ "ἀνεγίνωσκεν"—የሚለው የግሪክ ቃል—imperfect ነው—"he was reading"። ይህም ከፊልጶስ ጋር ከመገናኘቱም በፊት ያነብ እንደ ዝበረና ከተገናኘ በኋላ ማንበቡን እንደ ቀጠለ የሚያሳይ ነው።

ቃለ እግዚአብሔር እርሱ በርሱ አይቃረንምና። በእጠቃላይ ፊልጶስ የውሃ ጥምቀትን የወንጌል ትምህርት አድርጎ ሊያስተምረው እንደሚችል እውን ቢሆንም፤ የድነት ምክንያት አድርጎ እንደማይመለከተው ግን ቅቡል ነው። በዚህ ክፍል እየተመለከትነው ያለነው ፊልጶስ ስለውሃ ጥምቀት ከመናገሩ በፊት ኢትዮጵያዊው ጀንደረባ ራሱ ካለው ተሞክሮ በለ ውሃ ጥምቀት ሊናገር እንደሚችል፤ ፊልጶስም የውሃ ጥምቀትን የድነት እንዲከፍል አድርጎ እንዳላቀረበ የሚያሳየን ጉዳይ ነው።

እነዚህን ሁሉ መረጃዎች መሠረት ካደረግን ሐዋርያት ሥራ 8÷35-38 ያለው ክፍል የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ ነው ወደሚለው ድምዳሜ ሊያደርስን እንደማይችል እውን ነው። ፊልጶስ የውሃ ጥምቀትን ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ አድርጎ አቅርቦታል ለማለት ግልጽ የሆነ መረጃ የለም ብቻ ሳይሆን፤ እንዳችም መረጃ የለም ወደሚለው ድምዳሜ እንደርሳለን። በእጠቃላይ የሐዋርያት ሥራ 8÷35-38 የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚል እንዳችም ትምህርት የለውም።

ሐዋርያት ሥራ 10÷48

“በኢየሱስ ክርስቶስ ስምም ይጠመቁ ዘንድ አዘዛቸው”

“προσέταξεν δέ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ”

የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ለማንያንም ሆኑ መምህራን፤ የውሃ ጥምቀት ለዳግም ልደት አስፈላጊ ነው ለሚለው ግንዛቤአቸው እንደ ማጠናከሪያ/ማሰራጀት አድርገው ከሚጠቀሙባቸው ክፍሎች መካከል ይህ አንዱ ነው። ነገር ግን ወደዚህ ድምዳሜ የሚያደርስ አንዳችም ነጥብ በዚህ ክፍል ውስጥ አይገኝም። የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የውሃ ጥምቀትን ችላ ማለት ስሕተት/ጎጠኝነት ነው የሚል ጽኑ እምነት አላቸው። የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ይህ ጉዳይ ከጎጠኝነትም ዐልፎ የተጠማቂውን የዘላለም ዕጣ ፈንታ ይወስነዋል የሚለው አስተምህሮአቸው ግን አንዳችም የመጽሐፍ ቅዱስ ድጋፍ የለውም። ምክንያቱም ድነት የኢየሱስ ክርስቶስን ቤዛዊ ሥራ በማመን ብቻ በጸጋ እንደሚገኝ ቃለ እግዚአብሔር በማያሻማ መንገድ ይናገራልና ነው።

ይህ ክፍል ሰዎችን እንድናጠምቅ ማዘዙ ቅቡል ነው። ነገር ግን የውሃ ጥምቀት ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ነው የሚል እንዳችም ትምህርት

የለውም። ጎጠኝነት እንዳናደርግ ታዘናል፤ ነገር ግን ጎጠኝነት በማድረጋችን የዘላለም ሕይወት እናገኝም ማለት ግን ስሕተት ነው 1ዮሐንስ 2÷1። ስለዚህ በእንዳንድ ሁኔታዎች ውስጥ የጌታን ትእዛዝ ሳያከብሩ እንኳ ድንኳን እንደሚገኝ መገንዘብ ይቻላል—መጽደቅና መቀደስ እጅግ የተለያዩ ሐሳቦች ናቸውና⁸²።

አትሰረቅ፤ አትዋሽ ወዘተ ከሚሉት ትእዛዛት ይህን ትእዛዝ የሚለየው ጉዳይ ምንድን ነው? እነዚህን ትእዛዛት መጻረር ሥርዓት ካለው፤ የውሃ ጥምቀት ግን ሥርዓት የለውም ለማለት የሚያበቃን አጥጋቢ ምክንያት በዚህ ምንባብ ውስጥ ይገኛልን? ከቃለ እግዚአብሔር በግልጽ የምንማረው ቀላም ነገር ድነት የማናገኝበት ጎጠኝነት ክርስቶስን እንደ ግል አዳኝ አድርጎ አለመቀበል ብቻ ነው (1ዮሐንስ 8÷24፤ ማርቆስ 16÷16ለ፤ ሐዋርያት ሥራ 16÷31)። በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ለጎጠኝነት ሁሉ ይቅርታን የሚያስገኝ ታዛዥነት ነው (ቄላሰይስ 1÷14፤ 1ዮሐንስ 1÷7-2÷2)። በእውነተኛው ክርስቶስ ላይ እውነተኛ እምነት ካለን፤ ከዘላለም ኩነኔ ወደ ዘላለም ሕይወት ተሸጋግረናል—ጸድቀናል (ሮሜ 3÷1-5፤ 23-28)። መጽደቅ ደግሞ ለድነት ብቸኛውና ዋነኛው ማረጋገጫ ነው (ሮሜ 8÷29-30)። በእጠቃላይ የሐዋርያት ሥራ 10÷48 ክርስቲያኖች እንዲጠመቁ መታዘዛቸውን ያስተምራል። ነገር ግን የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊው ጉዳይ ነው አይልም።

ይህ ክፍል የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ነው የሚል ትምህርት የለውም ለማለት የሚያበቃን ሌሎችም ምክንያቶች በዚሁ ክፍል ውስጥ

⁸² “መጽደቅ” እና “መቀደስ” የሚሉት ቃላት ሁለት የተለያዩ ሐሳብ የሚወክሉ የነገረ መለኮት ቃላት ናቸው። እንደ ሰው ኢየሱስ ክርስቶስን እንደ ግል አዳኝ አድርጎ በመቀበሉ ብቻ፤ ከዘላለም ኩነኔ ሰላመደጠ “ጸድቋል”፤ “መቀደስ” ግን ሁለት ገጽ ላለው፤ እንደኛው እንደ ሰው ኢየሱስ ክርስቶስን እንደ ግል አዳኝ አድርጎ በማመኑ የሚቀደሰውን ቅድስና የሚያመለክት ሲሆን (ይህ በእንግሊዝኛ positional sanctification በመባል ይጠራል) 1ቆሮንቶስ 1÷2፤ ሮሜ 1÷7፤ በሌላ መልኩ ደግሞ በዕለት ተዕለት ኑሮው የሚቀደሰው ቅድስና ለሰ (ይህ ደግሞ ongoing sanctification ይባላል፤ ዘሌዋውያን 11÷44፤ ያዕቆብ 1÷15-16፤ 1ዮሐንስ 3÷3)። ብዙውን ጊዜ ሰዎች መጽደቅና መቀደስ የሚባሉት ቃላት የወከሏቸውን ትርጉሞች እርስ በርስ ሊያቀላቅሉ ይስተዋላል።

እሉ። እጥሮስ ይህን ክፍል የሚናገረው ለቆርኔሌዎስና ከእርሱ ጋር ለነበሩት ሰዎች ነው።

እነዚህ እንደኛ ደግሞ መንፈስ ቅዱስን የተቀበሉት እንዳይጠመቁ ውሃን ይከለክላቸው ዘንድ የሚችል ማነው? አለ። (ቀጥር 47)

እጥሮስ፤ "እነዚህ ሰዎች ልክ እንደኛው መንፈስ ቅዱስን ተቀብለዋል" የሚለው አነጋገሩ "ልክ እንደእጥሮስ" እነዚህ ሰዎችም ድነት እንዳገኙ እምነት እንዳደረገበት የሚገልጽ ነው። እጥሮስና ከእርሱ ጋር ያሉት ሰዎች መንፈስ ቅዱስን እንደ ተቀበሉ ቆርኔሌዎስና ከእርሱ ጋር ያሉት ሰዎች መንፈስ ቅዱስን መቀበላቸው ድኅነት ማግኘታቸውን የሚያረጋግጥ ነው። ቃለ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስን የሚቀበሉ ሰዎች ድኅነት እንዳላቸው/ይመስከራል ሮሜ 8፥9-16።

የእግዚአብሔርን መንፈስ የተቀበሉ ሰዎች ሁሉ የእግዚአብሔር ልጆች ናቸው። "ከመንፈስ ተወልደዋል"፤ "ዳግም ተዋልደዋል"፤ ለሚጠብቃቸው ርስት ዋስትና ተቀብለዋል (ሮሜ 8፥11; 2ቆሮንቶስ 1፥22; 5፥5፤ ኤፌሶን 1፥14)። ከዚህ የምንማረው ቀጥሎ ነገር ቆርኔሌዎስና ባልንጀሮቹ፤ እጥሮስ የውሃ ጥምቀት እንዲጠመቁ ከማዘዙ በፊት መንፈስ ቅዱስን መቀበላቸው ድኅነት ማግኘታቸውን የሚያረጋግጥ ነው። በአጠቃላይ የሐዋርያት ሥራ 10፥48 የውሃ ጥምቀት ለድነት እስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚል ትምህርት የለውም።

ዕብራውያን 9፥19-20

"ሙሴ እያንዳንዱን የሕግ ትእዛዝ ለሕዝቡ ሁሉ ከተናገረ በኋላ የጥጆችን ደም ከውሃ፣ ከቀይ የበግ ጠጉርና ከሂሶጵ ጋር ወለዶ፤ በመጽሐፉና በሕዝቡ ላይ ረጨው፤ እንዲሁም አለ፤ 'እንድትጠብቁት እግዚአብሔር ያዘዛችሁ የኪዳን ደም ይህ ነው'"

ቄስ ተክለ ማርያም ገዛኸኝ ይህን ክፍል መሠረት በማድረግ፤ "በአሪት ዘመን ሙሴ ከበግ ወይም ከፍታ የወጣውን ደም ለእስራኤል ሕዝብ ኅጢአት ከተጠበቀው ውሃ ጋር በኢሶጵ በማደባለቅ በሕዝቡና በመጽሐፉ ይረጫው ነበር ዕብራውያን 9፥19-20...ጥምቀት በእምነት ለንቀበላት

እንደምታድነን ሲመሰክር እኛ እንዴት ጥምቀት አታድንም ልንል እንደፍራለን?"⁸³ ይላሉ።

ይህ ትንተና ብሉያትንና ሐዲሳትን እንዲሁም የክፍሉን ዐውድ በቅጡ ያገናከበ አይደለም። እንደኛ፤ ኅጢአትን የሚያስተሠር የው ደም ብቻ ነው የተባለበት ዋነኛ ምክንያት የእንስሳ ሁሉ ሕይወት በደም ውስጥ ስለሆነ፤ ደም ፈሰሰ ማለት ደግሞ ሕይወት ተክፈለ ማለት ስለሆነ ነው። "የፍጡር ሕይወት በደሙ ውስጥ ነውና፤ በመሠዊያ ላይ ለሕይወታችሁ ማስተሠረያ እንዲሆን ደሙን ሰጥቻችኋለሁ፤ ለሰውም ሕይወት ሥርየት የሚያስገኘው ደም ነው" (ዘሌዋውያን 17፥11) ስለሚል እንዲሁም "ደም ላይፈስ ሥርየት የለም" (ዕብራውያን 9፥22)። በብሉይ ኪዳን የእንስሳ ደም እንዳይበላ የተከለከለበትም ዋነኛ ምክንያት ደም ለኅጢአት ሥርየት ለእግዚአብሔር ብቻ የሚቀርብ በመሆኑ ነው (ዘሌዋውያን 17)። ብሉያትም ሆኑ ሐዲሳት በግልጽ የሚያስተምሩን የኅጢአት ማስተሠረያ ደም ብቻ እንጂ ውሃ እንዳልሆነ ነው። አሮጌው ኪዳን በደም (በእንስሳ ደም) ላይ መሠረት እንዳደረገ ሁሉ አዲሱም ኪዳን ደምን (የኢየሱስ ክርስቶስን ደም) መሠረት ያደረገ ነው።

ሁለተኛ፤ የዕብራውያን ጸሐፊ 9፥19-20 ያለውን ክፍል የወሰደው ከዘፀአት 24፥4-8፤ ዘሌዋውያን 14፥4-5፤ እንዲሁም ዘኁልቀ፤ 19፥18⁸⁴ ላይ ነው። በእነዚህ ክፍሎች ደግሞ ደሙ ብቻ እንጂ ከደሙ ጋር የተቀላቀለው ውሃ ለኅጢአት ሥርየት እንዳገለገለ አይናገሩም። እንዲያውም ውሃ ለኅጢአት ሥርየት አገለገለ የሚል እንዳችም የብሉይ ኪዳን ክፍል የለም⁸⁵። ዕብራውያን 9፥19-20 መሠረት በማድረግ ብቻ ውሃው ከደሙ

⁸³ ዝኒ ከማሁ 30-31። በቅንፍ ያለውን ይጨምራል።

⁸⁴ በዚህ ክፍል ውሃው በመገናኛው ድንኳን ውስጥ የሚገኙትን ዕቃዎች እንዲሁም ሬሳ/እስክሬን የነካውን ለው ለማጽዳት እንጂ የኅጢአት ሥርየት ለማስገኘት አይደለም። ክፍሉ ሥርዐተ እምልኮ ለማካሄድ በደረግ ያለበትን ጽዱነት የሚያሳይ አካላዊ የመንጸት ሥርዐትን አመላካች እንጂ፤ ኅጢአት ሥርየትን የሚያሳይ አይደለም። የመንጸት ሥርዐት መሥዋዕት ማቅረብንና መታጠብን ያካትታል።

⁸⁵ ዘፀአት 30፥20-21፤ ዘኁልቀ 19፥9-13 አካላዊ መንጸትን የሚያሳይ ነው። በሕጉ የተደነገገውን ይህን ሥርዐት ተግባራዊ ያለማድረግ ደግሞ ኅጢአት ነው። ይህ እውነት

ጋር በመቀላቀሉ ብቻ ሥርዐት ያስገኛል ከተባለ፤ ከደሙ ጋር የተቀላቀለው ውሃ ብቻ ባይሆን ቀይ የበግ ጠጉርና ሂሶጽ⁸⁶ ጭምር በመሆኑ እነዚህ ነገሮች ሁሉ ለጎጢአት ሥርዐት አስፈላጊ ጉዳዮች ናቸው ሊባል ነውን? ቀይ የበግ ጠጉርና ሂሶጽ ለጎጢአት ሥርዐት አስፈላጊ ጉዳዮች አይደሉም ከተባለ ደግሞ፤ አብሯቸው የተጠቀሰው ውሃ ለጎጢአት ሥርዐት አስፈላጊ ነው የተባለበት ምክንያት ምንድን ነው? አንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ እነዚህ ነገሮች ምን ትርጉም ይወክላሉ የሚለውን ጉዳይ ከብሉያት ጋር እያመሳከረ ያጣናል እንጂ፤ ከደም ጋር በመቀባቀላቸው ብቻ የጎጢአት ሥርዐት ያስገኛሉ ማለት ክፍሉ ያልተናገረውን ነገር እንደ መሻታችን ማናገር እንዲሁም ከክፍሉ ትምህርት ጋር መቃረን ነው። ሦስተኛ፤ የዕብራውያን መልእክት በሙሉ እንዲሁም እየተወያየንበት የሚገኘው ክፍል (ምዕራፍ 9) የጎጢአት ሥርዐት በደም ብቻ እንሚገኝ እንዲሁም በክርስቶስ ሞት ብቻ ከጎጢአት ነጻ መውጣት እንደሚቻል ይገልጻል (በተለይ ቊጥር 11-28 ይመለከታል)።

አራተኛ፤ በርካታ የብሉይ ሊቃውንት በዚህ ክፍል “ውሃ” የሚለው ቃል ካህኑ ወደ መሠዊያ አገልግሎቱ ሕዝቡም ወደ መቅደሱ ከመምጣቱ በፊት ጽዱ ሆኖ በአምሳኩ ፊት ለመቅረብ የሚፈጽመውን የአምልኮ ሥርዐት የሚያሳይ ሊሆን ይችላል የሚል አመለካከት አላቸው (ዕብራውያን 8÷6)። የመጀመሪያው (በደሙ መረጨት) ውስጣዊና መንፈሳዊ እንዲሁም “ልባዊ” ነው (ሮሜ 2÷28-29)፤ ሁለተኛው ግን በንጹሕ ውሃ (መታጠብ) ግን ውጫዊና ቊላዊ (ሮሜ 2÷28-29) ነው።

አምስተኛ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ “ውሃ” የሚለው ቃል ሁሉ፤ የውሃ ጥምቀትን የሚያመለክት ነው የሚለው አስተሳሰብ፤ የአንድን ቃል ትርጉም የሚወስነው ቃሉ የሚገኝበት ዐረፍተ ነገር ወይም ዐውድ ነው፤ በዚህ ዐይነትም ሁኔታ ውስጥ አንድ ቃል ከአንድ በላይ ትርጉም ሊወክል ይችላል የሚለውን ቅዱሳን መጻሕፍት የሚፈቱበትን

ሆኖ ባለ ውሃ ለጎጢአት ሥርዐት ሕዝቡን ወክሎ ይቀርባል ወይም የድነት ቅድመ ሁኔታ ነው የሚል እንዳችሁ የብሉይ ኪዳን ክፍል የለም።

⁸⁶ በብሉይ ኪዳን በሥርዐቱ መሠረት ለሚደረገው መንጻት ሰዎችንም ሆነ የመቅደሱን ሶቃዎች ለመርጨት የሚያገለግል የተክል ዐይነት ነው።

መሠረታዊ ሕግ የሚጻፈር ነው⁸⁷። ቄስ ተክለ ማርያም በዚህ ክፍል “ውሃ” የሚለው ቃል የውሃ ጥምቀትን የሚወክል ለመሆኑ ምን ማስረጃ አላቸው? በቃለ እግዚአብሔር “ውሃ” የሚለው ቃል ሁሉ የውሃ ጥምቀትን የሚያመለክት ነው የሚለው አስተሳሰብ መሠረቱ ምንድን ነው?

1ዮሐንስ 5÷6

“በውሃና በደም የመጣው ይህ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱ በውሃና በደም እንጂ በውሃ ብቻ አልመጣም። የሚመሰክረውም መንፈስ ነው፤ መንፈስ እውነት ነውና”

ቄስ ተክለ ማርያም ይህን ክፍል በተመለከተ እንዲህ ይላሉ፤ “ክርስቶስ በውሃው፤ በደሙና በመንፈሱ ሊያድነን መጣ 1ዮሐንስ 5÷6-8፤ ሕዝቅኤል 36÷25-27”⁸⁸። “ደሙና ውሃው ከጌኑ ሲወጡ በአንድነት እንጂ ተለያይተው ስላልወጡ በማዳን ሥራቸውም አይለያዩም 1ዮሐንስ 5÷6-7”⁸⁹። “ሙሴ የኩርማዎችንና የፍየሎችን ደም ክውሃ ጋር ቀላቅሎ ሲረጭ እንደ ነበር ሁሉ፤ ክርስቶስም የራሱን ደምና ውሃ በአንድ ላይ

⁸⁷ ለምሳሌ በዚሁ መጽሐፍ ዕብራውያን 10÷22 ብንመለከት፤ “ውሃ” የሚለው ቃል ካህኑ በካህነት አገልግሎቱ ወቅት ጽዱ ሆኖ ለመቅረብ አካሉን የሚታጠብበትን ውሃ የሚያመለክት እንጂ፤ የውሃ ጥምቀትን የሚያሳይ አይደለም። ይህ የኢየሱስ ክርስቶስን ደም የመርጨት ሐሳብ የተቀዳው ከብሉይ ኪዳን ነው። የብሉይ ኪዳን አገልጋዮች የሚወክላቸውን አንስባ ካቀረቡ በኋላ (ዘሊጃውያን 8÷22)፤ የእንበሳውን ደም በሕዝቡ ላይ ይረጩታል (ዕብራውያን 9÷19፤ ዘፀአት 24÷8)። ይህ ደግሞ የእግዚአብሔር በግ በሆነው (ዘፍጥረት 22÷8) በመሲሐ ደም ታጥቦ ለሚነጸው ልብ ተምሳሌት ነው (ኢሳይያስ 53)። ነገር ግን “በውሃ መታጠብ” (ዕብራውያን 10÷22) ካህኑ ወደ መሠዊያ አገልግሎቱ ከመሄዱ በፊት ጽዱ ሆኖ ለመቅረብ የሚፈጽመው ሥርዐት ነው (ዕብራውያን 8÷6)። የመጀመሪያው (በደሙ መረጨት) ውስጣዊና መንፈሳዊ እንዲሁም “ልባዊ” ነው (ሮሜ 2÷28-29)፤ ሁለተኛው ግን በንጹሕ ውሃ (መታጠብ) ግን ውጫዊና ቊላዊ (ሮሜ 2÷28-29) ነው።

⁸⁸ ዝኒ ክማሁ፤ 30-31። በትንፋ ያለውን ይጨምራል።

⁸⁹ ዝኒ ክማሁ፤ 76።

ከጉኑ በማመንጫት የመጻፍን በር ከፍቶአል 1ዮሐንስ 5+6-71 ዮሐንስ 19+34"⁹⁰ :: "በዚህ በፍጻሜ ዘመን ያለው ትውልድ ደግሞ የዘላለም ሕይወት በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም በውሃ ተጠምቆ እንዳይድን ለሻፈረኝ! የውሃ ጥምቀት እያድንም! በማለት የገዛ ራሱን ፍልስፍና ተከትሎ በመፋነን የእግዚአብሔርን መንገድ እንደ ላተ የታመነ ነው። በመስቀል ላይ የፈሰሰውን ውሃና ደም በሰሙ ለማካይነት በጥልቅ ውሃ ውስጥ በመጠመቅ እንድንቀበለው ለዘዘን"⁹¹ ::

ቄስ ተክለ ማርያም እንዲህ ይሰሉ እንጂ፤ የሐዲስ ኪዳን ትምህርተ ዘለቅ ክፍሉን በተመለከተ የሚሰጡት ዐውዳዊና ታሪካዊ ትንተና ከዚህ ፍጹም የተለየ ነው።

"ውሃና ደም" የሚለው ሐረግ ምን ትርጉም ይወክላል በሚለው ጉዳይ ሦስት ታላላቅ ለመለካከቶች ያሉ ሲሆን፤ ስመ ጥር በሚባሉ በርካታ የሐዲስ ኪዳን ሊቃውንት ተቀባይነት ያለው እንዲሁም ከክፍሉ ታሪካዊና ዐውዳዊ ትርጉም ጋር ተጣጥሞ የሚሄደው ለመለካከት፤ በመጀመሪያ በትልቁ የቤተ ክርስቲያን ለባት በተርቱሊያን የቀረበው ትንተና ነው⁹² :: በዚህ ትንተና መሠረት "ውሃ" የኢየሱስ ክርስቶስን ጥምቀት የሚያመለክት ሲሆን፤ በዚህም ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን እንዲሁም ለሥራው እንደ ተሾመና ኃይልን እንደ ተቀበለ ያስረዝጠበት ሲሆን፤ 'ደም' ደግሞ ኃላፊነቱን/ሥራውን ያጠናቀቀበትን ሞቱን ያመለክታል⁹³ :: "ውሃ" እና "ደም" በዚህ ስፍራ መጠቀሳቸው፤ የኢየሱስ ምድራዊ እገልግሎት በጥምቀት ተጀምሮ በሞቱ ስለተፈጸመ ነው። እንደ ጆን ስቶት ያሉ ስመ ጥር የሐዲስ ኪዳን ሊቃውንት፤ ይህ ትንተና ታሪካዊ ዳራውን በግምት ውስጥ ያስገባ እንደ ሆነ ይገልጻሉ⁹⁴ :: ታላቁ የቤተ ክርስቲያን ለባት ሔሬኔዎስ በወቅቱ የነበረውን

የሴሬንቱሰንና የተከታዮቹን ኑፋቄ እንደ ገለጸው፤ እነዚህ ለዎች "ኢየሱስ" እና "ክርስቶስ" የሚሉትን ለያይተዋቸዋል። በትምህርታቸው መሠረት ኢየሱስ ከዮሴፍና ከማርያም ጋብቻ ተፈጥሮአዊ በሆነ መንገድ የተወለደ ለው ብቻ ሲሆንም እንኳ፤ በጥምቀቱ ወቅት ክርስቶስነት የወረደበት ሲሆን፤ ስቅላቱ በፊት ክርስቶስነት ተለይቶት ሄዷል ይላሉ። በዚህ የኑፋቄ ትምህርት መሠረት፤ "ኢየሱስ" እና "ክርስቶስ" ኅብረት የፈጠሩት በጥምቀቱ ወቅት ሲሆን፤ የተለያዩት ደግሞ ከመስቀሉ በፊት ነው። ስለዚህ በመስቀል ላይ የሞተው ለው ብቻ የሆነው ኢየሱስ ነው በማለት እነዚህ መናፍቃን ያስተምሩ ነበር። በዚህ መልእክት ውስጥ የሐንሰ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ እምላክም ሰውም እንደ ሆነ በእጽንዖት ይናገራል (ለምሳሌ 1+1-4፤ 4+2፤ 5+5 ይመለከታል)። ፍጹም እምላክና ፍጹም ሰው የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ዓለም እንደ መጣ፤ እንደ ተጠመቀና እንደ ሞተም ጽፎአል። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ የነበረው በጥምቀቱ ጊዜ ብቻ ሳይሆን፤ በሞቱም ጊዜ ነበር (ቀጥር 6)። ኢየሱስ ሰው ብቻ ሆኖ ቢሞት ኖሮ ደግሞ፤ የሰዎችን ንጢእት ማስተሰረድ እይቸልም ነበር (2+2፤ 4+10)።

ክፍሉ፤ ኢየሱስ በውሃ ብቻ ለልመጣም ይላል እንጂ፤ "ውሃ የሚለው ቃል ጥምቀትን የሚያመለክት ነው፤ ይህም ጥምቀት ለድነት ወላኝ ጉዳይ ነው" የሚል ሐሳብ የለውም። ነገር ግን ቄስ ተክለ ማርያም ገዛኸን በመጽሐፍ ቅዱስ "ውሃ" የሚለው ቃል ሁሉ፤ የውሃ ጥምቀትን የሚያመለክት ነው በሚል የተሳሳተና መረጃ ሊሰጥ በሆነ መቅደመ ልባዊ/ቅድመ ግንዛቤ ቃለ እግዚአብሔርን መተንተን ስለጀመሩ በክፍሉ ውስጥ ያልተጠቀሱትን ሐሳቦች ከቶ በማንበብ ወደ ተሳሳተ ድምዳሜ መሄድ ገድ ሆኖባቸዋል። የእንደኛ የሐንሰ መልእክት የተጻፈበትን ዐላማ፤ የተጻፈበትን ታሪካዊ መቼት እንዲሁም የክፍሉን ዐውዳዊ ትርጉም በትክክል የተገነዘበ እንዲሁም እነዚህ ሁኔታዎች ቃለ እግዚአብሔርን ለመተርጉም መሠረታዊ ጉዳዮች ናቸው የሚል ማንኛውም ሰው፤ ከእንዲህ ዐይነቱ ስሕተት እንደሚጠበቅ ለሙን ነው። በእጠቃላይ ይህ ክፍል የውሃ ጥምቀት ለድነት ቅድመ ሁኔታ ነው የሚል ትምህርት የለውም።

⁹⁰ ዝኒ ከግሁ፤ 78።
⁹¹ ዝኒ ከግሁ፤ 32።
⁹² John R.W. Stott, *The Letters of John* (Grand Rapids: Eerdmans; Leicester: Inter-Varsity, 1964), 179.
⁹³ ዝኒ ከግሁ።
⁹⁴ ዝኒ ከግሁ፤ 180።

ሉቃስ 7+30

"ፈሪሳውያንና ሕግ ዐዋቂዎች ግን በእርሱ ሰላልተጠመቁ፤
የእግዚአብሔርን ምክር ከራሳቸው ጣሉ"

ከፍሉ ስለመጥምቁ የሐንሰ ጥምቀት እንጂ ስለ ክርስቲያናዊ ጥምቀት የሚናገር አይደለም (የክፍሉን ዐውድ ይመለከታል)። ስለዚህ ከፍሉ የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚለውን ትምህርት የሚመለከት አይደለም። ከሐዋርያት ሥራ 18+24-19+7 የምንማረው የመጥምቁ የሐንሰ ጥምቀት በአሁኑ ዘመን ተቀባይነት እንደሌለው ነው። በአጠቃላይ የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ ነው በሚል ሰው ይህን ክፍል በማስረጃነት ማቅረቡ ስሕተት ነው።

ግጥም

ምንም እንኳን ያለመጠመቅ የክርስቶስን ትእዛዝ ያለመፈጸም በመሆኑ ኅጢአት ቢሆንም⁹⁵፤ ያለመጠመቅ ከድነት አያታደልም (ቆርኔሌዎስና ከእርሱ ጋር የነበሩ ሰዎች የውሃ ጥምቀት ከመውሰዳቸው በፊት ድነት አግኝተዋል—ሐዋርያት ሥራ 10+47-48—ከጌታ ጋር የተሰቀለውም ሰው የውሃ ጥምቀት ከመውሰዱ በፊት ነው ድነት ያገኘው—ሉቃስ 23+39-43—ሐዋርያው ጳውሎስ የውሃ ጥምቀት ከመውሰዱ በፊት ድነት አግኝቶአል—ሐዋርያት ሥራ 9+17)።

የውሃን ጥምቀት አስፈላጊ የሚያደርጉት ሦስት መሠረታዊ ጉዳዮች አሉ። እነርሱም 1) የውሃ ጥምቀት ኢየሱስ ክርስቶስ ያዘዘው አስፈላጊ ሥርዐት ነው ማቴዎስ 28+19 ይህን አምላካዊ ትእዛዝ መጻረር ደግሞ

⁹⁵እትበረቅ፤ አትዋሽ ወዘተ የሚሉትን ትእዛዛት መጻረር ኅጢአት ነው። እነዚህን ትእዛዛት መተላለፍ ሥርዐት ካለው የውሃ ጥምቀት ግን ሥርዐት የለውም ለማለት የሚያበቃን አጥጋቢ ምክንያት የለም። ከቃለ እግዚአብሔር በግልጽ የምንማረው ቀሩም ነገር ድነት የማናገኝበት ኅጢአት ወይም ሥርዐት የሌለው ኅጢአት ክርስቶስን አንደ ግል አዳኝ አድርጎ አለመቀበል ብቻ ነው (ዮሐንስ 8+24፤ ማርቆስ 16+16ለ፤ ሐዋርያት ሥራ 16+31)። ታላላቅ የሚባሉት ሁለቱ የቤተ ክርስቲያን ሥርዐቶች የጌታ ራትና የውሃ ጥምቀት አንደ ሆኑ ልብ ይሏል።

ኅጢአት ነው። 2) የውሃ ጥምቀት ክርስቲያኖች ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸውን ኪዳናዊ ግንኙነት የሚያመለክት ማኅተም/ምልክት ስለሆነ እጅግ አስፈላጊ ሥርዐት ነው። 3) አማኝ ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ግንኙነት የሚገልጥበት/የሚያውጅበት ሥርዐት ነው (በጌታ ራት ላይ ተካፋይ እንደ መሆን)።

የውሃ ጥምቀት ይህ ዐይነት ታላቅ ጠቀሜታ ያለው ቢሆንም፤ ቃለ እግዚአብሔር የውሃ ጥምቀት ለድነት ወይም ለዳግም ልደት አስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚል አንዳችም ትምህርት የለውም። መጠመቅ ሲቻል ያለመጠመቅ ኅጢአት ቢሆንም፤ የኢየሱስ ክርስቶስ ደም ከኅጢአት አንደሚያነጻ ሁሉ ለዚህም ኅጢአት ይቅርታ አለ (ቄላስይስ 1+14፤ 1ዮሐንስ 1+7)። መጽሐፍ ቅዱስ ሥርዐት የሌለው ኅጢአት መንፈስ ቅዱስን መሳደብ ብቻ ነው ይላል (ማቴዎስ 12+31-32 እንደ ከፍሉ ትምህርት መንፈስ ቅዱስን መሳደብ ማለት (ቢያንስ በብዙዎች ዘንድ ተቀባይነት ያለው ትንታኔ)፤ የኢየሱስ ክርስቶስን የድነት አገልግሎት ያለመቀበል ወይም የኢየሱስ ክርስቶስን አንደ ግል አዳኝ አድርጎ ያለመቀበል ማለት ነው)።

የፊልጵስዬስ አስር ቤት ዘበኛ፤ "እድን ዘንድ ምን ላድርግ" ቢል ጳውሎስና ሲላስን በጠየቃቸው ጊዜ፤ የሰጡት አጭርና ቀጥተኛ መልስ፤ "በጌታ በኢየሱስ እመን፤ አንተም ቤተ ሰዎችህም ትድናላችሁ አሉት" (ሐዋርያት ሥራ 16+31-32)⁹⁶። ድነት ያገኘው በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ጸጋ ብቻ ነው። ይኸውም ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን እንደ ግል አዳኝችን አድርገን በመቀበላችን። ድነት ለማግኘት ከማመን ውጪ ልናደርገው የምንችለው ወይም የሚገባን አንዳችም ነገር የለም "በእምነት፤ በጸጋ ድናችኋልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ

⁹⁶ቁለ ተክለ ማርያም ዝነሽኝ፤ "ጳውሎስና ሲላስ ይህን ሰው በእኩል ሌሊት ለቻኩለው ያጠመቁት አምነት ብቻ አንደማያድን ነገር ግን የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ መሆኑን በሉተንዘቡ ነው" ቢሉም፤ ግብበቡ "እድን ዘንድ ምን ላድርግ" ብሎ በጠየቀ ጊዜ የተሰጠው መልስ፤ "እመን" የሚል አንጂ ተጠመቅ የሚል አይደለም። ነገር ግን ያመነ ሰው መጠመቅ በላለበት አጥምቀውታል። "ለቻኩለው" ያጠመቁት የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ስለሆነ ነው የሚል ሐሳብ በምንባቡ ላይ አልተጠቀሰም።

አይደለም፤ ማንም እንዳይመካ በሥራ አይደለም" (ኢፌሶን 2+8-9)። በሐይህ፤ "ማንም በውሐንን በመፈጸም ባይሆን በእምነት እንደሚጸድቅ አናረጋግጣለን" (ሮሜ 3+28)። እውነተኛ አምነት መልካምን ሥራ ፍሬው ያደረገ ነው (ያዕቆብ 2+19)፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ድነት የሰጠን በማመናችን እንጂ በመልካም ሥራችን አይደለም። ቃለ እግዚአብሔር ሰው በማመን ብቻ ድነት እንደሚያገኝ በሰፋት ይናገራል (ለአብነት ያህል የሚከተሉትን ምንባባት ይመልከቱ ዮሐንስ 3+16፤ ሮሜ 1+16-17፤ 3+20-28፤ 4+1-8፤ 13-16፤ 23፤ 25፤ 5+1፤ 6+23፤ 8+30፤ ገላትያ 2+16፤ 21፤ 3+2-3፤ 10-24፤ ኢፌሶን 2+8-10፤ ቲቶ 3+5-7፤ 1ጴጥሮስ 1+2-9)። በአምነት በጸጋ አማካይነት ድነት አግኝተናል፤ የሕግን ሥራ በመፈጸም ባይሆን በእግዚአብሔር ጸጋ ብቻ ጸድቀናል (ሮሜ 1+16-17፤ 1ጴጥሮስ 1+9)።

ከዚህ ጥናት በግልጽ የምንገነዘበው ጉዳይ፤ የውሃ ጥምቀት ለድነት እንዲሁም ለዳግም ልደት አስፈላጊ ነው የሚለው ትምህርት "ልዩ ወንጌል" (ገላትያ 1+8-9) እንደ ሆነ ነው። የውሃ ጥምቀት ለድነት ያስፈልጋል የሚሉ በዎችም ከወንጌሉ ትምህርት በመራቅ በራሳቸው የጽድቅ ሥራ ላይ ታምነዋል፤ ይህ ደግሞ ስሕተት ነው (ቲቶ 3+5)፤ አስተምህሮአቸው ቃለ እግዚአብሔር ስለድነት ከሚያስተምረው ትምህርት ጋር በቀጥታ ይቃረናል። ድነት የብሉይ ኪዳን ሥርዐትን በመጠበቅ ወይም በሌላ መንገድ ይገኛል ሲሉ፤ እንደ ነበሩት ሰዎች ሁሉ የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚሉም ሰዎች ተመሳሳይ የሆነን ስሕተት አያደገውም ነው (ሮሜ 8+1-4፤ ገላትያ 3)። የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ነው የሚሉ በዎች ሁሉ "የተረገሙ ናቸው" ማለት ግን እንዳልሆነ ልብ ይሏል (ገላትያ 1+8-9)። ከስሕተታቸው ተመልሰው አንድ በው በእምነት በጸጋ አማካይነት ይድናል ለሚሉ ሁሉ (ዮሐንስ 10+27-29፤ 1ጴጥሮስ 1+4-9) እግዚአብሔር ምሕረት አለው።

4. የውሃ ጥምቀት ውጤታማ የሚሆነው በጥልቅ ውሃ ሲካሄድ ብቻ ነውን?

በኢትዮጵያ፤ ከሉተራን/ከመካኒክ ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን በስተቀር፤ ሁሉም የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት (በኢትዮጵያ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ከታቀፉ አብያተ ክርስቲያናት) የሚያጠምቁት በጥልቅ ውሃ ውስጥ በማስመጥ ነው። የውሃ ጥምቀት፤ ለዳግም መመለድም ሆነ ኅጢአትን ለማጠብ አስፈላጊ ጉዳይ እስካልሆነ ድረስ፤ ድነትን ታሳቢ ባደረገ መልኩ አንዴት እናጥምቅ የሚለው ጉዳይ አስፈላጊ አይደለም። ልክ እንደ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ሁሉ፤ እነዚህም የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የውሃ ጥምቀትን በጥልቅ ውሃ ውስጥ ተጠማቂውን በማስመጥ ማካሄድ አለበት ይበሉ እንጂ፤ የውሃ ጥምቀት ለድነትም ሆነ ኅጢአትን ለማጠብ አስፈላጊ ጉዳይ ነው የሚል አንዳችም ትምህርት ስለሌላቸው አንዴት እናጥምቅ የሚለው ጉዳይ አወዛጋቢ አይደለም።

ይህ አንዳለ ሆኖ "ጥምቀት" (በግሪኩ "βαπτίζω") በሚለው ቃል ላይ የተካሄዱ በርካታ ታሪካዊና ነገረ መለኮታዊ ጥናቶች፤ የውሃ ጥምቀት ተጠማቂውን በጥልቅ ውሃ ውስጥ በማስመጥ ብቻ መካሄድ አለበት የሚለውን ጉዳይ አይደግፉም⁹⁷።

ከቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንዲሁም የቤተ ክርስቲያን አባቶች ከጸፉአቸው ጽሑፎች የምንማረውም ይህንኑ እውነት ነው። ለምሳሌ ዲዳኬ (ትምህርተ ሐዋርያት) በመባል የሚታወቀው የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ሥርዐተ አምልኮና የአስተምህሮ መጽሐፍ፤ "ጥምቀትን በተመለከተ ማጥመቅ የሚገባን እንደሚከተለው ነው፤ የሚከተሉትን ነጥቦች ሁሉ በአደባባይ አስተምር ከዚያም በሚፈሰ ውሃ በአብ፤ በወልድና በመንፈስ

⁹⁷ ለምሳሌ "ጥምቀት" በሚለው ቃል ላይ ብቻ የሚያጠነጥነውንና ከ1,300 ገጽ በላይ ያለውን የጀምበ ዳልን ኦራት ቅጽ መጻሕፍት በናሙናነት መመልከት ይቻላል። James W. Dale, *Christic and Patristic Baptism: An Inquiry into the Meaning of the Word as Determined by the Usage of the Holy Scriptures and Patristic Writers*. 1874. Reprint. Phillipsburg, (N.J.): Presbyterian & Reformed; Wauconda, Ill.: Bolchazy-Carducci; and Toney, Ala.: Loewe Belfort Projects, 1995).

ቅዱስ ስም አጥምቅ፤ ፈላሽ ውሃ ከሌለ፤ በሌላ መንገድ አጥምቅ፤ ቀዝቃዛ ውሃ ከሌለ በሞቀ ውሃ አጥምቅ፤ ይህ ሁሉ ከሌለም በተጠማቂው ራስ ላይ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም ሦስት ጊዜ ውሃ አፍሰስ”⁹⁸። በሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የኖረው ካርታጎ/ቅርጣግና (Carthage) ቤተ ክርስቲያን ርክስ ሊቃነ ጳጳሳት ቆጵርያኖስ (Cyprian) የውሃ ጥምቀት በማስመጥ ወይስ በተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ በመርጨት መካሄድ አለበት የሚለውን ጉዳይ ሲጠየቅ እንዲህ ሲል ነበር የመለሰው፤ “የውሃ” ጥምቀትን በተመለከተ አንዴት ላጥምቅ የሚለው ጥያቄ መሠረታዊ ጥያቄ እይደለም...በመርጨትም ማጥመቅ ይቻላል...ይህን ማድረጋቸው አጥማቂውም ሆነ ተጠማቂው አልተሳሳቱም”⁹⁹።

በምን መልክ እናጥምቅ የሚለው ጉዳይ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትን ሊያከራክር ይችላል፤ ነገር ግን የውሃ ጥምቀት ለድነት ወሳኝ ጉዳይ እስካልሆነ ደረሰ፤ እንዴት እናጥምቅ የሚለውም ጉዳይ ወሳኝ ርክስ ጉዳይ ሊሆን በፍጹም አይችልም¹⁰⁰።

5. የውሃ ጥምቀት በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ብቻ መካሄድ አለበት?

ከላይ ለማየት እንደ ሞከርነው፤ እንደ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር “በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም” (ማቴዎስ 28+19) ሳይሆን፤ በሐዋርያት ሥራ ላይ እንደምንመለከተው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው። እንደ ድርጅቱ አስተምህሮ ለዚህ አራት ዐባይት ምክንያቶች አሉ። አንደኛው፤ ከመንፈስ ቅዱስ መውረድ በኋላ ደቀ መዛሙርቱ፤ “አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ” የሚለው ስም የኢየሱስ ስም መሆኑን በማወቃቸው፤

⁹⁸ Didache, 7:1-3; Lightfoot and Harmer, *Apostolic Fathers*, 232.

⁹⁹ Cyprian, Epistle LXXV.12, in ANF, 5:401.

¹⁰⁰ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ የውሃ ጥምቀት በጥልቅ ውሃ ውስጥ ተጠማቂውን በማስመጥ ቢካሄድ የሚመርጥ ቢሆንም፤ የውሃ ጥምቀት በተወሳነ የሰውነት ክፍል ላይ በመርጨትም ሆነ በማፍሰስ ቢካሄድ ትክክል አይደለም የሚል እጅግ የለውም።

ከበዓለ ንምሳ ቀን በኋላ ደቀ መዛሙርት ያጠመቁት በኢየሱስ ስም ነው”¹⁰¹። ሁለተኛ፤ በማቴዎስ 28+19 ላይ፤ “በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም” የሚለው የጥምቀት ቀመር በተጻውዎ (በመጠሪያ ስም) ሳይሆን በማዕረግ ስም ለስቀረበ በጥምቀት ቀመርነት ሊያገለግል አይችልም። እንዲሁም በክፍሉ ላይ “ስም” የሚለው ቃል፤ የነጠላ ቀጥርን እንጂ የብዙ ቀጥርን አለማሳየቱ “አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ” የሚለው “የማዕረግ ስም” የኢየሱስን ስም እንደሚያሳይ የሚያስገነዝብ ነው። ሦስተኛ፤ አብ በሥጋ ከመገለጡ ወይም ከድንግል ማርያም ከመወለዱ በፊት ሰዎችን ሊያድንበት ዐቅዶ በሰማያት ለውሮ ያስቀመጠው የመለኮት (የአብ) ስም ኢየሱስ ስለሆነ፤ ሰዎች በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ብቻ መጠመቅ አለባቸው። አራተኛ፤ ሰዎች “በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም” (ማቴዎስ 28+19) ሲጠመቁ የምናይበት እንዳችም ስፍራ የለም።

ሰዎች “በኢየሱስ ክርስቶስ ስም” ብቻ መጠመቅ አለባቸው ይህም ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ነው የሚለው የድርጅቱ ትምህርት ስሕተት ነው። ለዚህም በርካታ ምክንያቶች አሉ። አንደኛ፤ ከላይ ለማየት እንደ ሞከርነው የውሃ ጥምቀት ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ካልሆነ፤ በማን ስም

¹⁰¹ ለዚህ መጽሐፍ ዝግጅት፤ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ “የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” የበላይ ጠባቂ ከሆኑት ከቄስ ተክለ ማርያም ዝግጅትና ከቤተ ክርስቲያኒቱ የኮሌጅ ፕሬዝዳንት ከቄስ አየለ ላቀው ጋር ታኅሣሥ 24 ቀን 1999 ዓ.ም በቄስ ተክለ ማርያም ቢሮ ባካሄደው ወይይት፤ ተክለ ማርያም ዝግጅት “ማቴዎስ 28+19 ካቶሊኮች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የጨመሩት ክፍል ነው፤ ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር ሐዋርያት ሥራ 2+38 ነው” የሚል አስተያየት በተሰጠ። ቤተ ክርስቲያን ምሥራቅና ምዕራብ (ካቶሊክና ኦርቶዶክስ) ተብላ ለሁለት የተከፈለችው 1054 ዓ.ም ላይ ሆኖ ባለፈ “የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ነች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የጨመረችው” የሚለው ሐባብ ታሪክን መሠረት ያደረገ አይደለም። ለጅግ ጥንታዊና ተላማኒነት አላቸው የሚባሉትን የግሪክ ቅጂች (1054 ዓ.ም ሰፊት የተጻፉ) እንዲሁም ጥንታዊ ድርባናት በሙሉ ማቴዎስ 28+19 ማካተታቸው ብቻ ሳይሆን፤ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ሁሉ ይህ ክፍል የማቴዎስ ወንጌል ክፍል አይደለም ያለ ወይም መሆኑን ለማስተባበል የሞከረ እንዳችም ለው የለም። ክፍሉን በተመለከተ እንዳችም ምንባባዊ አማራጭ (textual variants) ያስመቅረቡንም ከግሪክ ቅጂች ላይ በመመልከት የሐያሰያኑን ባዶ ትችት መገንዘብ ይቻላል።

እናጥምቅ የሚለው ጉዳይ ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ሊሆን አይችልም። ሁለተኛ፤ ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር "በእብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም" ካልሆነ፤ በማንሰ ስም ሊሆን ይችላል? ምክንያቱም በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ ወጥነት ያለውና አንደ ቀመር ልንጠቀምበት የምንችለው አንዳችም የጥምቀት ቀመር የለም። በሐዋርያት ሥራ 2÷38 ላይ፤ "በኢየሱስ ክርስቶስ ስም [ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ]" ሲል፤ በሐዋርያት ሥራ 8÷16 እና 19÷5፤ "በጌታ በኢየሱስ ስም [εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ]"፤ በሐዋርያት ሥራ 10÷48፤ "በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ" ይላል። በሐዋርያት ሥራ 10÷48፤ ደግሞ፤ "ስሙን እየጠራህ [ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ]" ይላል። በእነዚህ ምንባባት ውስጥ የመስተዋድድ ልዩነት ብቻ ሳይሆን፤ መሠረታዊ የሆኑ ቃላት ልዩነትም አለ፤ እንግዲያው ቀመሩ የሚያድን ከሆነ፤ በየትኛው ቀመር እናጥምቅ? "በኢየሱስ ስም" እና "በኢየሱስ ክርስቶስ ስም" የሚለው ጉዳይ በተለይ በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ዕይታ ሲታይ፤ ከፍተኛ ለውጥ አለው። "ኢየሱስ" ማለት የአብ (የአምላክ) ሰብአዊ አካል ሲሆን፤ "ጌታ" ደግሞ መለኮት ነው። "ጌታ ኢየሱስ" የሚለው ስያሜ አብና ወልድን የሚያሳይ ሲሆን (በአንድ ሰብዕና)፤ "ኢየሱስ" የሚለው ግን ሰባዊ ተፈጥሮን ብቻ ያሳያል። ይህ እንዲህ በሆነበት ሁኔታ ትክክለኛው ቀመር የቱ ነው?¹⁰²

ሦስተኛ፤ ከታሪክ መጻሕፍት ቀናናዊ ሕግጋትን/አስተምህሮዎችን ለማውጣት መሞከር ከቅዱሳት መጻሕፍት የአፈታት ጥበብ ጋር በጽኑ የሚቃረን ነው። የታሪክ መጻሕፍት ምን እንደ ተካሄደ የሚነግሩን ምንባባት እንጂ ምን መሆን አንዳለበት የሚያስተምሩን መጻሕፍት አይደሉምና። የሐዋርያት ሥራ፤ ሉቃስ ለቴዎፍሎስ የጻፈለት ታሪካዊ ዘገባ ነው (ሐዋርያት ሥራ 1÷1)። ይህም ሉቃስ፤ ለቴዎፍሎስ የሐዋርያቱን ገድልና የመጀመሪያዬቱን ቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንግዲያውቅ የጻፈለት ጽሑፍ እንጂ፤ ነገረ መለኮት ሊያስተምረው ያዘጋጀለት ድርሳን አይደለም። ከቅዱሳት መጻሕፍት የአፈታት ጥበብ

¹⁰² ትክክለኛውን የጥምቀት ቀመር የቱ ነው በሚለው ጉዳይ ላይ በውጪው ዓለም የሚገኙ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አባላትን ከፋኛ የሚያወዛግብ ጉዳይ ነው።

ከምንግራቸው ሕግጋት መካከል አንዱ ሕግ፤ የታሪክ መጻሕፍት (መስተጋብአዊ ምንባባት)¹⁰³ መብራራት ያለባቸው ምንጪታዊ ምንባባት (አስተምህሮአዊ ምንባባት)¹⁰⁴ ከሚያስተምሩት ትምህርት አንጻር ብቻ ነው የሚለው ሕግ ነው። ለምሳሌ "ጸድቅ ሲጣል ዘፋም አህል ሲለምን አሳየሁም" የሚለውን የጻዊት አነጋገር ዘመን የማይሸረው አውነታ ነው (በየትኛውም ዘመን የሚኖሩ ጸድቃን ሊያውቁትና ሊከተሉት የሚገባ መርሐ ነው) ካልን፤ ክርስቲያን አይርበውም፤ አይጠማውም፤ ችግር አይደርስለትም ወዘተ ወደሚለው ድምጻሜ ("የብልጽግና ወንጌል" "prosperity gospel") ልንሄድ የግድ ይሆናል። "አሳየሁም" ያለው ጻዊት ነው፤ እኛ ግን አይተናል፤ አያየንም ነው። ይህ ማለት እግዚአብሔር አንዳንድ ክርስቲያኖችን የተትረፈረፈ ምድራዊ ንዋይ አይሰጣቸውም ማለት አይደለም፤ ነገር ግን ይህን ክፍል ለሕዝብ ክርስቲያኑ ሁሉ የሚያገለግል የምጣኔ ሀብት መርሐ ነው ብሎ ማስብ ስሕተት ነው (ከጻዊት የንግሥና ዘመን በኋላ አንኳ እጅግ አሠቃቂ የሆነ ራብ በምድረ እስራኤል በተደጋጋሚነት ተከሥቶ እንደ ነበር የሚዘነጋ አይደለም— ለምሳሌ የሰማርያን ራብ ልብ ይላል። የእምነት ምዕራፍ በመባል የሚታወቀው ዕብራውያን 11 በዚህ ረገድ ጥሩ ትምህርት አለውና ይነበብ)። የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍን መሠረት በማድረግ (ለምሳሌ ምዕራፍ 2 እና 4) መንፈስ ቅዱስ በሚወርድበት ጊዜ ሁሉ ስፍራው ይናወጣል፤ እንደሚነጥቅ በውሎ ንፋስ ከሰማይ ድምፅ ይመጣል፤ እንደ አሳት የተከፋፈሉ ልሳኖች ይታያሉ ወዘተ ብሎ ማስተማር ስሕተት ነው። በዚያ ታሪካዊ ወቅት እንዲያ ሆኗል ማለት፤ መንፈስ ቅዱስ ሰዎችን በሚሞላ ጊዜና ቦታ ሁሉ ይህ ዐይነቱ ታሪክ ይከሠታል ማለት አይደለም።

በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራንና ጸሐፍት ዘንድ የቅዱሳት መጻሕፍት የአፈታት ጥበብን በተመለከተ ያለው ችግር እጅግ የጠለቀ ነው። ይህም ጉዳይ ነው ድርጅቱ በበርካታ አስተምህሮዎቹ ወደ ተሳሳተ የአስተምህሮ ድምጻሜ ሲጻርጋቸው የሚታየው። ይህን መሠረታዊ የቅዱሳት መጻሕፍት የአፈታት ጥበብ ሕግ በተመለከተ ክራምተን

¹⁰³ inductive
¹⁰⁴ deductive

የተባሉ የነገረ መለኮት ምሁር የቅዱሳን መጻሕፍት የአፈታት ጥበብን በተመለከተ በጻፉት መጽሐፍ ላይ እንዲህ ብለዋል፡—

ምንጪታዊ ምንባባት ነገረ መለኮታዊ እውነታዎችን የሚያስተምሩ ናቸው። ለምሳሌ ወንጌላት በለክርስቶስ ሕይወት የሚያስተምሩን ሲሆን፤ የሐዲስ ኪዳን መልእክቶች ደግሞ ኢየሱስ ያስተማረው ትምህርትና የሠራው ሥራ ለእኛ ያለው ፋይዳ ምን እንደ ሆነ የሚያብራሩልን መጻሕፍት ናቸው። በባሕርያቸውም ምንጪታዊ ናቸው። በሌላ መልኩ ደግሞ፤ የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ የሐዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያንን ታሪክ የሚናገር መጽሐፍ ነው። የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ዐቢይ ዐላማ፤ አስተምህሮአዊ እውነታዎችን ማስተማር ላይሆን፤ የሐዋርያቱን ገድልና በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን የነበረችውን ቤተ ክርስቲያን ታሪክ መዘከር ነው።

ይህ ማለት ከሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ የምንማረው ትምህርት የለም ማለት አይደለም። ነገር ግን የዚህን መጽሐፍ ትምህርት መመልከት ያለብን ከአስተምህሮአዊ መጻሕፍት ከሚያስተምሩት ትምህርት እንጻር ነው። የታሪክ መጻሕፍትን ዋቢ በማድረግ አስተምህሮ መመሥረት በፍጹም የለብንም/አይቻልም¹⁰⁵።

የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራን የደርጅቱን አስተምህሮ ያዋቀሩት ይህን መሠረታዊ የቅዱሳን መጻሕፍት የአፈታት ጥበብ በመጻረር ነው። መሠረታዊ የሚባለው የድንት አስተምህሮቸው በሙሉ (ቢያንስ በአብዛኛው) የተዋቀረው ከሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ነው። በማቴዎስ 28+19 ላይ የሚገኘው የጥምቀት ቀመር የተሰጠው፤ ሐዋርያት ወንጌልን ይዘው ወደ አሕዛብ እንዲሄዱ ትእዛዝ በተሰጠበት ጊዜ ነው። ይህ ደግሞ የማቴዎስ 28+19 ክፍል መመሪያ እንደ ሆነ የሚያመለክት ነው።

አራተኛ፤ በማቴዎስ 28+19 ላይ የሚገኘውን ክፍል ማብራራት ያለብን ከሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ አንጻር ነው። ይኸውም “በአብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም” የሚለው የጥምቀት ቀመር በሐዋርያት ሥራ

መጽሐፍ፤ “በኢየሱስ ስም” ተብሎ መቅረቡ “አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ” በመባል የሚጠራው ራሱ ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን የሚያመለክት ነው የሚለው የድርጅቱ ትንተና ከላይ ያየነውን የቅዱሳን መጻሕፍት የአፈታት ጥበብ የሚጻረር ብቻ ሳይሆን፤ ምንጪታዊ ምንባባት መብራራት ያለባቸው ከመስተጋብአዊ ምንባባት አንጻር ነው የሚለውን ሕግ ገልጠው የሚያነብ ኢመጽሐፍ ቅዱሳዊ/ኢሐቲታዊ አካሄድ ነው። የማቴዎስ ወንጌል ሐዋርያት ሥራን ማብራራት ሲኖርበት የሐዋርያት ሥራ ማቴዎስን አብራርቶታልና። ይህ የሥነ አፈታት አካሄድ ስሕተት ለመሆኑ ሰዋስዋዊ ማስረጃ እናቅርብ፤ እንዲሁም ቄስ ተክለ ማርያም ገዛኸን ያቀረቡት የሰዋስው ማስረጃ ስሕተት መሆኑን እንመልከት። በማቴዎስ 28+19 ላይ የምንመለከተው የሰዋስው አወቃቀር “አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ” የተለያዩ (distinct) አካላት (persons) መሆናቸውን ፍንትው አድርጎ የሚያሳይ ነው። አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ከሚለው ስም ፊት የሚገኙት ውስን መስተአምሮች (definite articles) አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የተለያዩ አካላት መሆናቸውን የሚያሳይ ነው። እንደ እንግሊዝኛው ሰዋስው ሁሉ የግሪኩ ሰዋስው በስሞች ፊት የተወሰነ መስተአምር ኖሮ፤ ስሞቹ እንደ ዐይነት ሙያ (case) ካላቸው፤ ስሞቹ የተለያዩን አካል ይወክላሉ። ነገሩን ገልጽ ለማድረግ እንደ የእንግሊዝኛ ዐረፍተ ነገር በዋቢነት እናቅርብ። The black and the white dogs ስንል ጥቅርና ነጭ ቀለም ያላቸው ሁለት የተለያዩ ውሾች ማለታችን ሲሆን፤ The black and white dog ካልን ግን ጥቅርና ነጭ ቀለም ያለው አንድ ውሻ ማለታችን ነው። ልዩነቱን ያመጣው በመጀመሪያው ዐረፍተ ነገር ላይ ነጭ በሚለው ቅጽ ፊት የነበረው የተወሰነ መስተአምር በሁለተኛው ዐረፍተ ነገር ውስጥ ያለመገኘቱ ነው። ልክ እንደዚሁ ሁሉ በግሪኩም አብ (ግሪክ “ፓትርስ” “πατήρ”)፤ ወልድ (ግሪክ “ሁዮ” “υἱος”) እና መንፈስ ቅዱስ (ግሪክ “ሐገዮ ኑማቶስ” “ἄγιου πνεύματος”) ከሚሉት ስሞች ፊት የተወሰነ መስተአምር አለ (ዘርፍ ሙያ የተወሰነ መስተአምር)። ይህም አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የተለያዩ አካላት መሆናቸውን በግልጽ የሚያሳይ ነው (“in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit”— “βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος”)።

¹⁰⁵ W. Gary Crampton, *Biblical Hermeneutics* (Lakeland: Whitefield Press, 1986), 27.

ቄበ ተክለ ማርያም ገዛኸኝም ሆኑ በውጭ የሚኖሩ የድርጅቱ ጸሐፍት፤ “አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ እነዚህ ሦስቱ የእግዚአብሔር ሰዎች የመጠሪያ ስሞች ቢሆኑ ኖሮ፤ ስም ተብሎ በነጠላ ቀጥሮ ከመጻፍ ይልቅ፤ ስሞች ተብለው ሊጻፉ ይገባ ነበር” ይላሉ። ነገር ግን “ስም” (name) ሳይሆን “ስሞች” (names) መባል አለበት የሚለው የየትኛው ቋንቋ በዋሰው ነው? በአማርኛ፤ በእንግሊዝኛም ሆነ በግሪክ ቋንቋ በዋሰው “ስም” (name) የሚለው ነጠላ ቃል የብዙ ሰዎችን ስም ወክሎ ሊገባ ይችላል። “ይህን ስሙ በእኔና በባለቤቴ ስም አሰጣለሁ” ይባላል እንጂ “በእኔና በባለቤቴ ሰዎች አሰጣለሁ” አይባልም፤ ይህ አማርኛ ነው የግሪኩም በዋሰው ይህንኑ የሰዋሰው አካሄድ የተከተለ ነው። አንዳንድ አሰሪዎችን ከመጽሐፍ ቅዱስ እንመልከት፤ “ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው፤ ባረካቸውም። ስማቸውንም (name) በፈጠረበት ቀን አዳም ብሎ ጠራቸው” (ዘፍጥረት 5:2)። ወንድና ሴት ሆነው የተፈጠሩት አዳምና ሔዋን ሁለት የተለያዩ አካላት ሆነው ሳለ “ስም” (name) የሚለው ነጠላ ቃል ወክሎአቸው አናገኛለን። “በምድር ላይ ሳንበተንም ስማችንን (name) እናስጠራው አሉ” (ዘፍጥረት 11:4)። የባቢሎንን ግንብ የሠሩት ሰዎች ብዙ ሆነው ሳለ፤ “ስማችንን” እንጂ “ስሞቻችንን” የሚለውን ቃል አልተጠቀሙም። “ከእነርሱም በኋላ የምትወልዳቸው ልጆች ለአንተ ይሁኑ፤ በርስታቸውም በወንድሞቻቸው ስም (name) ይጠሩ” (ዘፍጥረት 48:6) ይላል እንጂ በወንድሞቻቸው “ስሞች” አይልም። “ከክፉ ነገር ሁሉ ያዳኝ መልአክ እርሱ እነዚህን ብላቴኖች ይባርክ፤ ስሜም (name) የአባቶቼ የአብርሃምና የይስሐቅም ስም (name) በእነርሱ ይጠራ” (ዘፍጥረት 48:16)። አብርሃምና ይስሐቅ አባትና ልጅ ሆነው ባለ፤ “ስሞች” የሚለው የብዙ ቀጥሮ ሳይሆን፤ “ስም” የሚለው ነጠላ ቃል ተክቷቸው ሊገባ አንመለከታለን። በአጠቃላይ ከግሪኩም ሆነ ከአማርኛው በዋሰው የምንግራው አውነት “ስም” የሚለው ቃል የበርካታ ሰዎችን ስም ወክሎ ሊገባ ስለሚችል፤ “በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም (name)” መባሉ አብ፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የኢየሱስ የማዕረግ ስም ነው የሚለው ትንተና ከግሪኩ የሰዋሰው ሕግጋት ጋር ከፋኛ የሚጋጭ ነው።

አምስተኛ፤ በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በኢየሱስ በም የተጠመቁት ሁሉ፤ በሥጋ ከአይሁድ ወገን የሆኑ ወይም የይሁዲን ሃይማኖት የተቀበሉ ሰዎች ናቸው። 1) አይሁዶች (ሐዋርያት ሥራ 2:5፤ 22:16፤ 18:1-8)። 2) ሳምራውያን (ሐዋርያት ሥራ 8:5:12:16 ሳምራውያን ቅልቅል አይሁድ መሆናቸውን ልብ ይሏል)። 3) በትውልድ አሕዛብ የነበሩ ነገር ግን የይሁዲን እምነት የተቀበሉ (ሐዋርያት ሥራ 10:12:22:48)። 4) የመጥምቁ ዮሐንስ ደቀ መዛሙርት (ሐዋርያት ሥራ 19:1-5 የመጥምቁ ዮሐንስ ደቀ መዛሙርት አይሁድ እንደ ሆኑ ልብ ይሏል። የመጥምቁ ዮሐንስ ተልእኮ “አብርሃም አባታችን” ለሚሉ ለአይሁድ እንጂ አሕዛብ አልነበረም፤ ለምሳሌ ማቴዎስ 3:5:7:8:9)። በአዲስ ኪዳን ምንባባት በአብዛኛው “አሕዛብ” (nations) የሚለው ቃል ተያይዞ የቀረበው ከአስራኤል/ከአይሁድ ነገድ ውጪ ያሉትን ሕዝቦች ለማመልከት ነው (ለምሳሌ ከሐዋርያት ሥራ የሚከተሉትን ከፍሎች ይመለከታል ሐዋርያት ሥራ 4:25፤ 7:45፤ 13:19፤ 14:16፤ 18:1-8)። “አሕዛብ” (nations) የሚለው ቃል ቤተ አስራኤልን ለማመልከት ጥቅም ላይ የዋለበት ስፍራ የለም። ከዚህ መረጃዎች የምንመለከተው እውነት በኢየሱስ ክርስቶስ በም የተጠመቁት ከቤተ አስራኤል ወገን የሆኑ ብቻ ናቸው። ኢየሱስ ክርስቶስ የማቴዎስ 28:19 ትእዛዝ የሰጠው ደግሞ፤ “ለአሕዛብ” ነው። ስለዚህ የማቴዎስ 28:19 ትእዛዝ በዋነኝነት የተሰጠው ለቤተ አስራኤል ሳይሆን “ለአሕዛብ” ነው። በብሉይ ኪዳን ቤተ አስራኤሎች የጥምቀትን ሥርዐት ይወስዱ ነበር። በዘመነ ሥጋዌ/በመሲሐ ዘመን ግን እስራኤላውያን መሲሐን እንፈልግም አሉ። አንግዲያው መሲሐን ሲቀበሉ በመሲሐ ስም መጠመቃቸው የግድ ይሆናል።

በድስተኛ፤ አንዳንድ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ሊቃውንት በተራ ቀጥሮ አምስት ሳይ የቀረበውን ትንተና አይቀበሉም። ለዚህም ዋነኛ ምክንያታቸው በምንም መልኩ የታሪክ (የሐዋርያት ሥራን) መጽሐፍ መሠረት በማድረግ ነገረ መለኮት መመሥረት እንችልም የሚለው ነጥብ ነው። እነዚህ ምሁራን “በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተጠመቁ” ለሚለው የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ዘገባ የሚሰጡት ትንታኔ አንደሚከተለው ነው። “በ... ስም” የሚለው ሐረግ በቃለ አገዚአብሔር የተለመደ ነው። ኢየሱስም ሆነ ሐዋርያት ቃሉን በተለያየ ትርጉም

ተጠቅመውበት ይገኛል። የዚህን ሐረግ ትርጉም የሚወስነው ሐረጉ የሚገኝበት ዐውድ፣ የዐረፍተ ነገር አወቃቀር፣ የሰዋሰው አገባብ፣ የጸሐፊው ቀዳማይ ዐላማ ወዘተ እንደ ሆነ ግን ልብ ይሏል። በአብዛኛው "በ... ስም" የሚለው ሐረግ "በ... ሥልጣን" የሚለውን ትርጉም ይወክላል። ስምሳሌ ዳዊት ጎልያድን ለመግጠም ሲወጣ፣ "በተገዳደርከው በእግዚአብሔር ስም እመጣብሃለሁ" 1ኛ-ኤል 17+45 ሲለው እንመለከታለን። ይህ ማለት ደግሞ የእግዚአብሔርን ሥልጣን ተተግኜ አገጥምሃለሁ ማለት ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ፣ "በአባቴ ስም" መጣሁ ሲል (ዮሐንስ 5+43)፣ "በአባቴ ሥልጣን" መጣሁ ማለቱ ነው። በማቴዎስ 18+20 ላይ ኢየሱስ፣ "ሁለት ወይም ሦስት በስሜ በሚሰበሰቡበት በዚያ በመካከላቸው አሆናለሁና" ሲል፣ "ጥንታዊ በሚባሉት በፓፒራስ ጽሑፎች 'በስሜ' ማለት 'እኔን የበላይ ባደረገ መልኩ' ወይም 'በእኔ ንብረትነት'።¹⁰⁶ ማለት እንደ ሆነ ምሁራን ያስገነዝባሉ። በማቴዎስ 28+19 ላይም "ስም" የሚለው ቃል በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ "በኢየሱስ ስም" የሚለው ሐረግ በኢየሱስ ሥልጣን ማለት ሲሆን፣ በዚህ ሥልጣን መጠመቅ ማለት ደግሞ ኢየሱስ ባስተማረው የጥምቀት ቀመር መጠመቅ ማለት ነው። የጥምቀቱ ቀመር መጠሪያ፣ "በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ጥምቀት" ይባል እንጂ፣ በወስጡ አብን፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስን የሚያካትት ነው። ጳውሎስ በኤፌሶን ያገኛቸውን ደቀ መዛሙርት ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲነግራቸው "መንፈስ ቅዱስ እንዳለ እንኳ አልሰማንም" ሲሉት፣ ያለመስማታቸው ነገር ቢያስደንቀው እንግዲያው በማን ስም ተጠመቃችሁ አላቸው፤ እነርሱም በዮሐንስ ጥምቀት አሉት (ሐዋርያት ሥራ 19+1-7)። ጳውሎስ መንፈስ ቅዱስን አልሰማንም ላሉት ሰዎች፣ እንዴት አልሰማችሁም እንግዲያው "በማን ስም ተጠመቃችሁ" የሚለው አነጋገሩ፣ የጌታ የኢየሱስ ስም ጥምቀት መንፈስ ቅዱስን የሚያካትት እንደ ሆነ የሚያስገነዝብ ነው። "የዮሐንስ ጥምቀት" ሲባል እንደ ሰው በዮሐንስ ስም ተጠመቀ ማለት እንዳልሆነ ሁሉ፣ "በጌታ በኢየሱስ ስም" ማለትም፣ በኢየሱስ ስም ብቻ ተጠመቀ ማለት አይደለም።

¹⁰⁶ H. L. Ellison, "Mathew," in *The International bible Commentary, with the New International Version*, ed. F. F. Bruce (Grand Rapids: Zondervan, 1986), 1140.

በባተኛ፣ ከመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን እንሥቶ እስከ ሃያኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ድረስ (የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ቈርቆሪዎች እስከ ተነሡበት ዘመን ድረስ) በታሪክ የሚታወቅ አንድም ሰው ወይም እንቅስቃሴ የውሃ ጥምቀት በኢየሱስ ስም ብቻ ነው የሚል ትምህርት አስተምሮም ሆነ፣ በዚህ የጥምቀት ቀመር ሰዎችን አጥምቆ የሚያውቅ ሰው ነበር የሚል ትምህርት ታሪክ አያስተምረንም። ከጉባሌ ኒቂያ በፊት ያነበሩትን የታሪክ መዛግብትን እንኳ ብንመለከት የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ታጠምቅ የነበረው፣ በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንደ ሆነ ማየት እንችላለን።

በዚህ ረገድ አንዳንድ የታሪክ ማስረጃዎችን እንመልከት። ትምህርተ ሐዋርያት (ዲዳኬ)¹⁰⁷ በመባል የሚታወቀውና 90 ዓ.ም እስከ 120 ዓ.ም ባሉት ጊዜያት እንደ ተጻፈ የሚገመተው የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን የአስተምህሮና ሥርዐተ አምልኮ መጽሐፍ፣ የጥምቀት ቀመርን በተመለከተ እንዲህ ይላል፣ "ጥምቀትን በተመለከተ ማጥመቅ የሚገባን እንደሚከተለው ነው፤ የሚከተሉትን ነጥቦች ሁሉ በአደባባይ አስተምር ከዚያም በሚፈስ ውሃ በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቅ፤ ፈሳሽ ውሃ ከሌለ፣ በሌላ መንገድ አጥምቅ፤ ቀዝቃዛ ውሃ ከሌለ በሞቀ ውሃ አጥምቅ፤ ይህ ሁሉ ከሌለም በተጠማቂው ራስ ላይ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም ሦስት ጊዜ ውሃ አፍሰስ"¹⁰⁸።

¹⁰⁷ "ዲዳኬ" በግሪክ ቋንቋ ትምህርት ማለት ሲሆን፣ በዚህ ስያሜ የሚታወቀው ጥንታዊ ሰነድ፣ "ትምህርተ ሐዋርያት" በመባልም ይጠራል። ዲዳኬ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን መሠረተ እምነቷን የምታስተምርበት የአስተምህሮ መጽሐፍ ሲሆን፣ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ሥርዐተ አምልኮ በምታካሂድበት ጊዜ ሁሉ ይክበብ የነበረ መጽሐፍ ነው። ቀለሜንመስ ዘአስክንድርያም ሆነ አርጌንስ ዲዳኬ የቅዱሳት መጽሐፍት አካል ነው ይበሉ እንጂ፣ ቀኖናዊ መጽሐፍ ነው የሚለው ጉዳይ ዓለም ዐቀፋዊ ሰውቅና ሰላላገኝ በቅዱሳት መጽሐፍት ውስጥ ሲካተት አልቻለም። ነገር ግን እንደ እትናቴዎስ ያሉ ሰመ ጥር የቤተ ክርስቲያን አባቶች፣ ዲዳኬ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ቢክበብ ሰዎችን ያንጸል የሚል እቋም ነበራቸው። በዚህ ስፍራ መገንዘብ ያለብን መሠረታዊው ነጥብ፣ የጥንቷ (90 ዓ.ም እስከ 120 ዓ.ም) ቤተ ክርስቲያን ምን ዐይነት መሠረተ እምነት ነበራት የሚለውን ጉዳይ ጥርት ባለመልክ የሚነግረን ዲዳኬ መሆኑን ነው።

¹⁰⁸ Didache, 7.1-4, ed. Cyril C. Richardson, *Early Christian Fathers* (New York: Macmillan, 1975), 174.

በ100 ዓ.ም ተወልዶ 165 ዓ.ም እንደ ሞተ የሚገመተውና የሰማዕትነትን ክብር የተቀዳጀው የሰላሳ ሰማዕት (Justin Martyr)፣ በግን ስም እናጥምቅ የሚለውን ጉዳይ በተመለከተ እንዲህ ይላል፤ “በውሃ የምናጠምቀው የሁሉ አባትና ጌታ በሆነው በእግዚአብሔር አብ ስም፤ በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስና በመንፈስ ቅዱስ ስም ነው”¹⁰⁹። በ115 ዓ.ም ተወልዶ 190 ዓ.ም የሞተው እንዲሁም የሐዋርያው ዮሐንስ ደቀ መዝሙር ከነበረው ከፖሊቃርያስ ቃለ እግዚአብሔርን የተማረውና የልዮን ቤተ ክርስቲያን ፕሮጌስ ሊቃነ ጳጳሳት የነበረው ሔሬኒዎስ (Irenaeus)፣ በግን ስም እናጥምቅ የሚለውን ጉዳይ አስመልክቶ እንዲህ ይላል፤ “ሰነጢአት ሥርዐት ጥምቀታችንን የምንቀበለው በእግዚአብሔር አብ ስም፤ የእግዚአብሔር ልጅ በሆነው፤ ትስብእት በሆነው፤ በሞተው፤ ዳግም በተነሣው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም እንዲሁም በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ነው”¹¹⁰።

በ160 ዓ.ም ተወልዶ በ215 ዓ.ም የሞተው በቃሴ እምነት ጠርጦሊያኖስ (Tertullian)፣ በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንድናጠምቅ በኢየሱስ ክርስቶስ ትእዛዝ እንደ ተሰጠን ይገልጻል፤ “ከትንሣኤው በኋላ ለደቀ መዛሙርቱ ከአባቱ ዘንድ የተሰጠውን ተስፋ እንደሚልክላቸው ቃል ገብቶላቸዋል፤ በመጨረሻም በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንዲያጠምቁ እንጂ አካል በሌለው አምላክ እንዲያጠምቁ አላዘዛቸውም፤ ወደ ውሃውም መጥለቅ ያሰብን አንድ ጊዜ ብቻ ሳይሆን፤ ሦስት ጊዜ ነው፤ ይኸውም በሦስቱ አካላት ነው፤ በእያንዳንዱም ጊዜ የሦስቱን ስም መጥራት ይኖርብናል”¹¹¹።

¹⁰⁹ Justin Martyr, *The First Apology*, 61, ed. Alexander Roberts and James Donaldson, *The Ante-Nicene Fathers*, vol. 1 (New York: Charles Scribner's Sons, 1899).
¹¹⁰ J. N. D. Kelly, *Early Christian Doctrines* (San Francisco: Harper Collins, 1978), 90.
¹¹¹ Tertullian, *Against Praxeas*, 26, ed. Alexander Roberts and James Donaldson, *The Ante-Nicene Fathers*, vol. 3 (New York: Charles Scribner's Sons, 1899).

በሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የኖረው የካርታጎ/የቅርጣግና (Carthage) ቤተ ክርስቲያን ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ቆጵርያኖስ (Cyprian)፣ የውሃ ጥምቀትን በተመለከተ እንዲህ ብሏል፤ “እንግዲህ ሂዱና አሕዛብን በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንዲጠመቁ አስተምሯቸው” የሚለው እነጋገሩ፤ ሥላሴን አመላካች ነው፤ አሕዛብ መጠመቅ ያስባቸው ሥርዐተ ጥምቀት ምን እንደ ሆነ የሚያስተምር¹¹²። ክርስቶስ ራሱ አረማውያን ሙሉዕና ኅቡር በሆነው በሥላሴ እንዲጠመቁ አዟል¹¹³። በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ መጠመቅ እንዳስብን የሚያስተምሩ አጅግ በረካታ የታሪክ መዛግብትን ማጣቀስ የሚቻል ቢሆንም፤ ይህን በናሙናነት ካቀረብን በቂ ነው።

ታላቁ የነገረ መለኮት ሊቅ አውግስጢኖስ (Augustine)፣ በእምስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ፤ “መናፍቃን አያጠምቁም፤ ካጠመቁም በሥላሴ ስም አያጠምቁም”¹¹⁴ ሲል ጽፎአል።

ይህ እንዳለ ሆኖ እንዳንድ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ጸሓፍት፤ የታሪክ መዛግብትን በማሳክር የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን “በኢየሱስ ስም” ታጠምቅ ነበር እንዲሁም በአብ፣ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም ማጥመቅ ስሕተት ነው የሚል ሙግት ለማቅረብ ሞክረዋል¹¹⁵። “እነዚህ ጸሓፍት በዋቢነት ከጠቀሷቸው 47 ማጣቀሻዎች ውስጥ 10ቱ በግልጽ 3ቱ በአብዛኛው እንዳችም ቀመር አልተጠቀሙም። ከእነዚህም [47 ማጣቀሻዎች] ውስጥ 13ቱ በግልጽ 4ቱ በአብዛኛው ሥላሴያዊ ቀመር ተጠቅመዋል። በተጨማሪም [ከ47 ማጣቀሻዎች ውስጥ] 11ቱ በግልጽ 4ቱ በአብዛኛው እንዳችም ቀመር አልተጠቀሙም፤ ከዚህ ውስጥ [ከ47 ማጣቀሻዎች ውስጥ] 4ቱ በግልጽ 3ቱ በአብዛኛው በኢየሱስ ክርስቶስ

¹¹² ዝነ. ከማሁ፡ ቅጽ 5።
¹¹³ ዝነ. ከማሁ።
¹¹⁴ Besiner, 72 ከ Augustine, *On Baptism, Against the Donatists*, vi.25, compare iii. 14-15; in NPNF, 1, 4:442, 491. ጠቅሶ እንደ ጻፈው።
¹¹⁵ E. Calvin Beisner, “Jesus Only” Churches, 78 61 ከBernard, *Oneness and Trinity*, ch 8, እንዲሁም Weissner, *Baptism, passim*. ጠቅሶ እንደ ጻፈው።

ሰም ማጥመቅ እንደሚገባ ገልጸዋል። ነገር ግን መገንዘብ የሚገባን መሠረታዊው ነጥብ በኢየሱስ ስም አጥምቁ የሚሉት ሰነዶች እግዚአብሔር አብ ሐሰተኛ እምላክ ነው የሚሉ በሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበሩት የኖስቲክ ማርሴዮናይት ሰነዶች ሲሆኑ፤ ከዚህም ውስጥ ሁለቱ በእራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበሩ አሪዮሳውያንና በዐሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ተነሥተው የነበሩ የፖላንድ ወንድማማች በመባል የሚታወቁ ክፍሎች ናቸው፤ ታዲያ ሁሉም ምንጮች የኢየሱስን እምላክነት የማይቀበሉ ሰዎች ያዘጋጃቸው ሰነዶች ናቸው። 3ቱ በአብዛኛው የተባሉት ደግሞ በዐሥራ ሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የተነሡና ምናልባት የኢየሱስ ክርስቶስን እምላክነት የሚክዱ እንዲሁም በዐሥራ ዘጠነኛው መቶ ክፍለ ዘመን የተነሡ ትምህርተ ሥላሴን የማይቀበሉ ምናልባትም የራሳቸው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ጸሐፍት ናቸው”¹¹⁶።

“እነዚህ ጸሐፍት [በርናርድና ዊስር] በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን ከተጻፉ መዛግብት ከጠቀሷቸው 23 ጥቅሶች መካከል ሦስቱ ብቻ በኢየሱስ ስም ጥምቀትን የሚደግፉ ሲሆን፤ እነዚህም አንዱ የማርሴዮናይት ሁለቱ ደግሞ የአርዮሳውያን ሰነዶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ 2ቱ በግልጽ 6ቱ ደግሞ በአብዛኛው ከሁለት አንዱን ቀመር የሚደግፉ ናቸው። 6ቱ በግልጽ 4ቱ ደግሞ በአብዛኛው ሥላሴያዊውን ቀመር የሚደግፉ ሲሆን፤ 6ቱ በግልጽ 2ቱ ደግሞ በአብዛኛው አንዳቸውንም ቀመር ትክክል ነው የሚል አቋም የላቸውም”¹¹⁷።

ከዚህ መረጃ በግልጽ መመልከት የሚቻለው፤ ስታሪክ ማስረጃነት ይጠቅሙናል ብለው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ጸሐፍት ከጠቀሷቸው ጥንታዊ የታሪክ ሰነዶች መካከል፤ ሦስቱ ብቻ በኢየሱስ ስም እንድናጠምቅ የሚያዙ ናቸው። እነዚህ ደግሞ የኢየሱስ ክርስቶስን እምላክነት የሚክዱ መናፍቃን ያዘጋጃቸው ጽሑፎች እንጂ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን

መሠረተ እምነትን የሚገልጡ ወይም ስመ ጥር በሆኑ የቤተ ክርስቲያን እባቶች የተጻፉ አይደሉም።

6. ልሳን መናገር የድነት ምልክት ነውን?

መጽሐፍ ቅዱስ ልሳን መናገር የድነት ምልክት ነው የሚል እንዳች ትምህርት የለውም። በመንፈስ ቅዱስ የተጠመቁ ክርስቲያኖች በመንፈስ ቅዱስ ለመጠመቃቸው ምልክቱ ልሳን መናገር ነው የሚለው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን እስተምህሮ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ የተደገፈ አይደለም።

ቀድሞ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መጋቢ የነበረ ሰው፤ የድርጅቱን እስተምህሮ ተቀብለው፤ ትክክለኛ እንዲሁም ለድነት ወሳኝ ነው በሚባለው የጥምቀት ቀመር ተጠምቀው ልሳን የማይናገሩ በርካታ ሰዎች እንዳሉ ይገልጻል። ለዚህ ዐይነቱ ጉዳይ የድርጅቱ መምህራን የሚሰጡት መልስ፤ “ያልተናዘዛችሁት ኀጢአት ስላለ ነው” ወይም “እምነት ስለሌላችሁ ነው” ወዘተ ሲሆን፤ እንዲህ ዐይነቱ ሁኔታ ውስጥ የገቡ ሰዎች ስረጅም ጊዜ ተከታታይ ጸምና ጸሎት በመያዝ፤ ኀጢአታቸውን በመናዘዝ እንዲሁም ድነት እንዲያገኙ (በልሳን እንዲናገሩ) እግዚአብሔርን እንደሚሰምኑ ይገልጻል። እንዲያም ሆኖ በርካታ ሰዎች ያስቡት ሲሞላላቸው እንደማይታይ በዚህም ምክንያት ከፍተኛ ተስፋ መቀረጥ ውስጥ እንደሚወድቁ ይገልጻል—እግዚአብሔር ድነት ስለከሰክላቸው የድነት ምልክት የሆነው ልሳን እውን ሊሆን አልቻለምና ከፍተኛ ተስፋ መቀረጥ እንዲሁም ሐዘን ውስጥ መውደቅ እንዲት ይነበ፤¹¹⁸ በድርጅቱ የእግዚአብሔር ጸጋ የሚሰጠው ስፍራ ከክንፈር ያስፈ አይደለም፤

ታዋቂ የድርጅቱ ጸሐፊ ይህን ጉዳይ በተመለከተ፤ “መንፈስ ቅዱስን ለመቀበል በቂ ጊዜ በመስጠት ንስሐ መግባትና ራስን ሙሉ ለሙሉ ለእግዚአብሔር መስጠት ያስፈልጋል”¹¹⁹ ባይ ነው። እንዲያውም ይህ

¹¹⁶ ድምሩ ከ47 በላይ ነው። ይህ የሆነበት ምክንያት “በአብዛኛው” የሚለው ከአንድ በላይ አቋም ሊወክል ይችላል ነው። E. Calvin Beisner, “Jesus Only” Churches, 61 በቅንፍ ያለውን አይጨምርም።

¹¹⁷ ዝኒ ከማሁ።

¹¹⁸ Gregory A. Boyd, *Oneness Pentecostals and the Trinity* (Grand Rapids, MI: Baker, 1992), 221.

¹¹⁹ David Bernard, *The New Birth* (Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1984), 216.

ሰው፤ "ይህ እውን እንዲሆን ስረጅም ጊዜ ጥረት ማድረግ ወይም ተደጋጋሚ ሙከራ ማካሄድ ዋጋ የሰውም። መንፈስ ቅዱስን የማይቀበሉ ሰዎች አንድም እምነት ስለሌላቸው አልያም ንጢአታቸውን ሙሉ ለሙሉ ስላልተናዘዙ ወይም ደግሞ የሕይወታቸውን እያንዳንዱ ክፍል ለእግዚአብሔር ስላላሰጉ ነው" ¹²⁰ የሚል ትምህርትም አለው። እንዴት አሳዛኝ ጉዳይ ነው እግዚአብሔር እድነኝ ተብሎ በጸም በጸሎት ቢጠየቅ አላድንም የሚልበት ሁኔታ!

ሉቃስ 11÷13 እንዲሁም ሐዋርያት ሥራ 2÷39 በልሳን መናገር የድነት ምልክት ነው የሚል ትምህርት የላቸውም። በማርቆስ 16÷17 ላይ ስለመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት ወይም ሙላት የሚናገር እንዳችሁ ሐረግ ወይም ቃል የሰም። ስለዚህ በልሳናት መናገር የድነት ምልክት ነው የሚለው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ በዚህ ክፍል እንዳችሁ ድጋፍ የሰውም። ማርቆስ 16÷17 ደቀ መዛሙርት ሁሉ በልሳናት ይናገራሉ የሚል ትምህርት አለው የምንል ከሆነ፤ መርዛማ እባብን መያዝ፤ የሚገድል መርዛ ጠጥቶ ያስመዋት፤ በበሽተኞች ሁሉ ላይ እጅ ጭኖ መፈወስ የደቀ መዛሙርትነት ምልክት ነው ማለት የግድ ይሆናል። ይህ ደግሞ እንደ ዴቭድ በርናርድ ያሉ ታዋቂ የድርጅቱ ጸሐፊያን ራሳቸው የሚስማሙበት ጉዳይ አይደለም (ማርቆስ 16÷9-20 ያለው ክፍል ነገረ መለኮትን ለማዋቀር እንዳችሁ ሰገዛ እንደሌለው ከላይ ያየነውን ሐሳብ ልብ ይሏል)።

የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ምንባባት በተናጠልም ሆነ በጎብረት ስመንፈስ ቅዱስ መጠመቅ ምልክቱ ልሳን መናገር ነው የሚል ትምህርት የላቸውም። ስምሳሌ በሐዋርያት ሥራ 2÷1-4 ባለው ክፍል ደቀ መዛሙርት በልሳን ከመናገራቸው በፊት በዮሐንስ 20÷22-23 ባለው ክፍል ደቀ መዛሙርት መንፈስ ቅዱስን ተቀብለው ነበር (ከሰባት ሳምንት በፊት)፤ ነገር ግን ልሳን ቢናገሩ እንመለከትም። ምንም እንኳን በሚከተሉት እምስት ክፍሎች ሰዎች በልሳን ስለ መናገራቸው ቢዘገብም (በሐዋርያት ሥራ 2÷1-4፤ 8÷8:12-18፤ 10÷44-48፤ 19÷1-7፤ 19÷17) በልሳን መናገር የድነት ምልክት ነው ወደሚለው ድምጻችን መድረስ አይቻልም። ምክንያቱም 1) መጽሐፍ ቅዱስ ልሳን መናገር የድነት

ምልክት ነው ስለማይል። 2) እንደ ሐዋርያት ሥራ ያሉ የታሪክ መጻሕፍት የታሪክ ዘገባ የሚያቀርቡ መጻሕፍት እንጂ (የሆነውን ነገር የሚገልጹ እንጂ) መሆን ያስበትን ነገር የሚያስተምሩን የአስተምህሮ መጻሕፍት አይደሉም (ከላይ ስለመስተጋብአዊ ምንባባትና ስለምንጪታዊ ምንባባት የቀረበውን ትምህርት ልብ ይሏል)።

በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ሰዎች ክርስቶስ ኢየሱስን እንደ ግል አጻኝቸው አድርገው በተቀበሉበትም ጊዜ ሆነ ወይም በመንፈስ ቅዱስ በሚሞሉበት ወቅት በልሳናት ስለመናገራቸው አልተዘጋገም (በሐዋርያት ሥራ 2÷37-41፤ 4÷31፤ 6÷3-6፤ 7÷55፤ 11÷24፤ 13÷52)። በሦስት ክፍሎች ሰዎች መንፈስ ቅዱስ በተሞሉበት ወይም በተጠመቀበት ጊዜ በልሳን መናገራቸው በግልጽ የተጠቀሰ ሲሆን (በሐዋርያት ሥራ 2÷1-4፤ 10÷44-48፤ 19÷1-7)፤ ሐዋርያት ሥራ 8÷8:12-18 እንዲሁም 19÷17 ላይ ሰዎች መንፈስ ቅዱስን በተቀበሉበት ወቅት በልሳን ስለመናገራቸው ግልጽ የሆነ ማስረጃ እንመለከትም።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በመንፈስ ቅዱስ እንደ ተሞሉ ወይም እንደ ተጠመቁ የተነገረላቸው የእግዚአብሔር ሰዎች የመንፈስ ቅዱስን ሙላት ወይም ጥምቀት በተቀበሉበት ወቅት በልሳናት ስለመናገራቸው የተነገሩ እንዳችሁ ነገር የሰም። ስምሳሌ የኢየሱስ እናት ማርያም (ሉቃስ 1÷35)፤ ኤልሳቤጥ (ሉቃስ 1÷41)፤ ዘካርያስ (ሉቃስ 1÷67)፤ መጥምቁ ዮሐንስ (ሉቃስ 1÷15)፤ ስምያን (ሉቃስ 2÷25-27)፤ ኢየሱስ (ማቴዎስ 3÷16 እንዲሁም ማርቆስ 1÷10፤ ሉቃስ 3÷22-23 እንዲሁም ዮሐንስ 1÷32፤ ሉቃስ 4÷1:14:18፤ ሐዋርያት ሥራ 10÷38፤ ክሊሳይያስ 11÷1-2፤ 42÷1-4፤ 61÷1-3 ጋር ያነጻጽሩ)።

በርካታ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን፤ መንፈስ ቅዱስን በተሞሉበት ጊዜ በልሳን እንደ ተናገሩ የሚገልጽ እንዳችሁ ክፍል ያስመናሩ በልሳናት መናገር የመንፈስ ቅዱስ ሙላት ወይም ጥምቀት ምልክት ነው የሚለው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ስሕተት እንደ ሆነ የሚያሳይ ነው (ዘፀአት 31÷3-5፤ ዘኁልቀ 11÷17:25:26፤ 24÷2-3፤ መሳፍንት 3÷10፤ 6÷34፤ 11÷29፤ 13÷25፤ 14÷6:19፤ 15÷14፤ 1ኛሙሌል 11÷6፤

10+5-6፤ 16+14፤ 19+23-24፤ 19+20፤ 16+13፤ 2ሳሙኤል 23+1-2፤ 1ዜና 12+18፤ 2ዜና 20+14-15፤ 24+20፤ ሚካያስ 3+8)¹²¹፡፡

በእጠቃላይ በመጽሐፍ ቅዱስ ከ40 በሚበልጡ ምንባባት ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ እንደ ተጠመቁ ወይም እንደ ተሞሉ የሚናገር ሲሆን፤ ከዚህ ውስጥ ከላይ በተመለከትናቸው በሦስት ምንባባት ብቻ ነው ሰዎች መንፈስ ቅዱስ በተሞሉበት ወይም በተጠመቁበት ጊዜ በልሳናት እንደ ተናገሩ የሚገልጹት፡፡ ከዚህ የምንማረው ነገር በመንፈስ ቅዱስ ለመሞላት ወይም ለመጠመቅ እንዲሁም ድነት ለማግኘት ምልክቱ በልሳናት መናገር ነው የሚለው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን እስተምህሮ ሰሕተት መሆኑን የሚገልጽ ነው፡፡

በልሳን መናገር ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ለመሞላታቸው ወይም ለመጠመቃቸው ምልክት ሆኖ የታየበት ሁኔታ እለ (ሐዋርያት ሥራ 10+46) ነገር ግን በመንፈስ ቅዱስ የሚጠመቁ ወይም የሚሞሉ ሰዎች ሁሉ በልሳን ይናገራሉ ማለት ሰሕተት ነው (ተመሳሳይ ሥነ እመክንዮ በመጠ ቀም “ሰዎች ለጥቢ እንበሳት ናቸው፤ ለጥቢ እንበሳት ሁሉ ደግሞ ሰዎች ናቸው” ማለት ሰሕተት ነው)፡፡

¹²¹ በዘመነ ብሉይ መንፈስ ቅዱስ በተወሰኑ ሰዎች ማለትም በነገሥታት፤ በነቢያትና በካህናት ውስጥ ብቻ ሲያድር፤ በዘመነ ሐዲስ ደግሞ በሕዝብ ክርስቲያኑ ውስጥ ሁሉ ያድራል፤ ይህም ነው በሁለቱ ኪዳኖች መካከል ያለው የመንፈስ ቅዱስ አሠራር ልዩነት፡፡

III. ቃለ እግዚአብሔር ስለ ድነት ምን ያስተምራል?

ከአዳም ኅጢአት የተነሣ የሰው ልጅ ሁሉ በኅጢአት ወድቋል፤ ኅጢአት ባስከተለውም መዘዝ መንፈሳዊ ሞት ሞቶአል፡፡ የሰው ልጅ የእግዚአብሔርን የድነት መበፈርት እሟልቶ ራሱን ለማዳንም ሆነ ራሱን ሰድነት ማዘጋጀት ፈጽሞ እይቸልም (ሮሜ 5+12-19፤ መዝሙር 49-7-9)፡፡ ጽድቅ በእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው ልጆች ኅጢአት የትኪ ሞት በሞተው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ብቻ የሚገኝ የአምላክ ነጻ ሰጦታ ነው (ሮሜ 3+28፤ 4+4-5)፡፡ ስለዚህም ድነትን ለማግኘት ዳግም መወለድ እጅግ ወሳኝ ጉዳይ ይሆናል (ዮሐንስ 3+3:5-7)፡፡

ኅጢአተኛ ከሆነው የሰው ልጅ ችሎታና ሥራ ውጪ፤ ድነት በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ጸጋ ብቻ የሚገኝ ሰጦታ ነው (ሮሜ 9+15-21)፡፡ ይህ እውን ሊሆን የሚችለውም፤ “ከሚጠፋ ዘር ሳይሆን፤ ሕያው በሆነና ጸንቶ በሚኖር በእግዚአብሔር ቃል እማክይነት ከማይጠፋ ዘር ዳግመኛ በለተወሰድን” (1ጴጥሮስ 1+23 ጸሐፊው እንደ ተረጉመው፤ እንዲሁም ያዕቆብ 1+18፤ ይመስከፏል) እንዲሁም “እኛ ሁላችን በእንድ ወቅት የሥጋችንን ምኞች እያረካን፤ መንገዱንም እየተከተልን በመከከላቸው እንኖር ነበር፤ እንደ ሌሎቹም የቀሣጣ ልጆች ነበርን፡፡ ነገር ግን በምሕረቱ ባለ ጸጋ የሆነ እግዚአብሔር ሰእኛ ካለው ከታላቅ ፍቅሩ የተነሣ፤ በበደላችን ሙታን ሆነን ሳለ፤ በክርስቶስ ሕያዋን እደረገን፤ የዳናችሁት በጸጋ ነው” (ኤፌሶን 2+3-5 እንዲሁም ዮሐንስ 3+8:3-8፤ 1ጴጥሮስ 1+3፤ ዮሐንስ 5+21፤ 6+44-45:65 ይመስከፏል)፡፡

ደግሞ ልደት የእግዚአብሔርን ጥሪ እውን ያደርገዋል፡፡ “ይህም ከተጠ ራንበት እምነት የሚቀድም ጉዳይ ሰለሆነ (ዮሐንስ 1+12-13¹²²፤ 3+3:5፤ 5+24፤ 1ዮሐንስ 5+1)፤ በእምነት ላይ መሠረት ያደረገ እይደሰም፡፡ “በዚህም አምላካዊ ሥራ ኅጢአተኛው ሰው ለእዲስ ሕይወት ዳግም

¹²² “ሥልጣን” የሚለው የሐገ ቃል የማደግ ልጅነታችንን የሚገልጽ ሲሆን፤ ከእግዚአብሔር ተወስዶ የሚሰው ሐረግ ደግሞ፤ ዳግም ልደትን የሚያሳይ ነው፡፡ E. Calvin Beisner, 78 65፡፡

ተወልደል፤ የልቡም እርኩሳት ተወግዷል ወይም ነጽተላል (ሕዝቅኤል 36+25-26፤ ዮሐንስ 3+5፤ ቲቶ 3+5)፤ ከዚህም የተነሣ የእግዚአብሔርን መንግሥት በእምነት "ማየትና" "መግባት" ችሏል (ዮሐንስ 3+3:5)። ኢየሱስ መሲሕ (ዮሐንስ 5+1) መሆኑን ማመን ችሏል (ዮሐንስ 1+12-13)፤ ሌሎችን በተለይም ሌሎች ክርስቲያኖችን መውደድ ችሏል (ዮሐንስ 4+7፤ 5+1)፤ ንጢላተኛ ሕይወትን በመተው ጽድቅን ማድረግ ችሏል (ዮሐንስ 3+9፤ 5+18)¹²³።

እምነትና ንስሐ እዲስ ልደትን የሚከተል ጉዳይ ነው። "እውነት እሳችሁሁ፤ ቃሌን የሚሰማ (ግሪክ "እክዎውን" "ἀκούων" የአሁን ጊዜን ያመለክታል)፤ በላክኝም የሚያምን (ግሪክ "ፒስትዎን" "πιστεύων" የአሁን ጊዜን ያመለክታል)፤ የዘላለም ሕይወት አለው፤ ከሞት ወደ ሕይወት ተሻገረ (ግሪክ "ሜታቤቤኬን" "μεταβέβηκεν" የተከናወነ ድርጊትን ያመለክታል)፤ እንጂ ወደ ፍርድ አይመጣም (ግሪክ "ኤርኬታይ" "ἐρχεται" የአሁን ጊዜን ያመለክታል)" (ዮሐንስ 5+24)። ከዚህ የምንማረው ጸግም ልደት ("ከሞት ወደ ሕይወት ተሻገረ")፤ ቃሉን ከመስማትና ከማመን እንደሚቀድም ነው¹²⁴። የሐዋርያው ጴጥሮስ እድማጮች "ልባቸው ከተነካ" በኋላ ነው፤ "ወንድሞች ሆይ፤ ታዲያ ምን እናድርግ?" ያሏቸው (ሐዋርያት ሥራ 2+37-38)፤ ይህ የሚያመለክተው ንስሐ ከመግባታቸው በፊት እግዚአብሔር በልባቸው ይሠራ እንደ ነበረ ነው¹²⁵። በአጠቃላይ እምነትና ንስሐ የእግዚአብሔር ስጦታዎች ናቸው (መዝሙር 80+3:7:19፤ ኤርምያስ 31+18፤ ስቆቃው ኤርምያስ 5+21፤ ሐዋርያት ሥራ 5+31፤ 11+18፤ 13+46-48፤ 18+27፤ ፊልጵስዩስ 1+29፤ 2ጢሞቴዎስ 2+25)¹²⁶።

እምነት ጽድቅን ያስከትላል ይህ ደግሞ ቅድስናን/ለእግዚአብሔር መለየትን፤ የማደግ ልጅነትን፤ በዕለት ተዕለት ኑሮ መቀደስን/በቅድስና

¹²³ ዝኒ ከማሁ።

¹²⁴ ዝኒ ከማሁ።

¹²⁵ ዝኒ ከማሁ።

¹²⁶ ዝኒ ከማሁ።

ማደግን፤ እስከ መጨረሻው በቅድስና መጽናትን እንዲሁም መከበርን ያስገኛል (ሮሜ 8+28-39 በተለይ ቁጥር 29-30 ያለውን ክፍል ይመለከታል)። ጽድቅ በእምነት እንጂ በሥራ የሚገኝ ጉዳይ አይደለም (ሮሜ 3+21-30፤ 4+3-5)። የሰዎችን የንጢላት ዕዳ የክፈለው እግዚአብሔር ራሱ ነው (ሮሜ 4+4-8)። የእማኞች ሕጋዊ ንጢላት የተክፈለው ኢየሱስ ክርስቶስ በመስቀል ላይ ባከናወነው የትኪ ሞት እማካይነት ነው (ማቴዎስ 20+28፤ 1ጢሞቴዎስ 2+6፤ ቲቶ 2+14፤ 1ጴጥሮስ 1+18-19)። ክርስቶስ ለንጢላት የክፈለው ዋጋ እማኞች ከፍርድ እንዲያመልጡ ምክንያት ሆነ (ሮሜ 5+12-19)። በዚህም ምክንያት እማኞች በእግዚአብሔር ፊት እንዳችሁ የንጢላት ዕዳ የለባቸውም (ሮሜ 6+23፤ 8+1-4)። ስለዚህ እማኞች ከክርስቶስ ጋር ንብረት በመፍጠራቸው በእግዚአብሔር ፍርድ ፊት ተቀባይነትን አግኝተዋል (ኤፌሶን 1+3-8፤ 2+1-10:13:18)።

እማኞች የእግዚአብሔር ከመሆናቸው የተነሣ ከሚጠፋው ዓለም ለእግዚአብሔር ተለይተዋል (ሐዋርያት ሥራ 26+18፤ ፊልጵስዩስ 1+1፤ ቂላስይስ 1+2)፤ ከዚህም የተነሣ "ቅዱሳን" ይባላሉ። እማኞች የእግዚአብሔር የማደግ ልጆች ስለሆኑ ከእግዚአብሔር ጋር ወራሾች ናቸው (ዮሐንስ 1+12-13፤ ሮሜ 8+14-17፤ ዝጎትያ 4+4-5፤ ኤፌሶን 1+4-5:13-14)። እማኞች በዕለታዊ ኑሮአቸው የሚቀደሱት በራሳቸው ጥረት/ዕቅድ ሳይሆን፤ እግዚአብሔር በቃሉ እማካይነት በሕይወታቸው ውስጥ ከሚሠራው ሥራ የተነሣ ነው (ዮሐንስ 17+17፤ ሮሜ 6-7፤ 8+13፤ 12+2፤ 2ቆሮንቶስ 3+18፤ 7+1፤ ኤፌሶን 4+11-16፤ ፊልጵስዩስ 2+12-13፤ ቂላስይስ 3+5፤ 1ተስሎንቄ 5+23፤ 1ጴጥሮስ 2+2)።

እማኞች ወደ ጌታ እስከሚሄዱ ወይም ጌታ ጸግም እስከሚመጣ ድረስ በቅድስና ጸንተው የሚቆሙት ባላቸው የእምነት ጽናትና በዕለት ተዕለት ኑሮአቸው ለመቀደስ/ለእግዚአብሔር ለመለየት ባላቸው ፍላጎት የተነሣ ነው፤ ይህም እውን ሊሆን የሚችለው ከእግዚአብሔር የጥበቃ ታላቅነት የተነሣ ነው (መዝሙር 37+23-24፤ 73-1-2:23፤ ዮሐንስ 6+37-40፤ 10+28-29፤ ሮሜ 5+8-10፤ 8+30-39፤ 1ቆሮንቶስ 1+8-9፤ 3+15፤ ፊልጵስዩስ 1+6፤ ዕብራውያን 7+25፤ 1ጴጥሮስ 1+5)።

እንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት እስከ መጨረሻው የሚጸና ብቻ እንደሚድን ይገልጻሉ (ማቴዎስ 24÷13፤ ዮሐንስ 8÷31፤ 15÷6፤ 1ቆሮንቶስ 15÷1-2፤ ቂላይስይ 1÷22-23፤ ዕብራውያን 3÷6:14፤ 10÷36:39)። እነዚህ ምንባባት እምነት እንዳላቸው የሚያውቁ ነገር ግን ዳግም ያልተወለዱ ከዚህም የተነሣ ክርስቶስን በትክክል የማያውቁትን ሰዎች የሚያመለክቱ ናቸው። ከእግዚአብሔር ዳግም የተወለዱ እምነትም የተለገሳቸውን ሰዎች እስከ መጨረሻው የመጽናታቸው ጉዳይ ግን በእግዚአብሔር ታማኝነት ላይ የተመሠረተ ነው (ሮሜ 8÷23-39)።

እንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት ከእምነታቸው የሚያፈገፍጉ ሰዎች ጥፋት እንደሚጠበቃቸው ይገልጻሉ (ሮሜ 14÷15፤ 1ቆሮንቶስ 8÷11፤ ዕብራውያን 3÷6:14)። ከእምነታቸው የሚያፈገፍጉ እንደሚጠፉ እሙን ቢሆንም፤ እግዚአብሔር እያሰጠነቀቀ ያለው፤ እርሱ የጠራቸውን፤ ዳግም የተወለዱትን እንዲሁም የጸደቁ አማኞች ከእምነታቸው ያፈገፍጋሉ እያለ አይደለም (ሮሜ 8÷29-30)።

እንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት በእምነት ያሉ ሰዎች ሊወድቁ እንደሚችሉ ይገልጻል (ማቴዎስ 24÷10:12፤ 1ጢሞቴዎስ 1÷19፤ 4÷1፤ 2ጢሞቴዎስ 4÷10፤ ዕብራውያን 6÷4-6፤ 2ኢፕሮስ 2÷20-22)። ይህ የሆነበት መሠረታዊ ምክንያት ጊዜያዊ የሆነ እምነት በመኖሩ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ለሰዘረው የተናገረው ምሳሌ ይህንኑ ጉዳይ የሚያጸና ነው፤ "እንዳንዱ ዘር ዐፈሩ ለሰ በሆነ፤ ድንጋያማ መሬት ላይ ወደቀ፤ ዐፈሩ ለሰ ለሰሆነም ፈጥኖ በቀለ። ነገር ግን ፀሐይ ሲመታው ጠወለገ፤ ሥር ባለመለደዱም ደረቀ...በድንጋያማ መሬት ላይ የተዘራው፤ ቃሉን ለምቶ ወዲያውኑ በደለታ የሚቀበለውን ሰው ይመለሳል። ነገር ግን ሥር መበደድ ባለመቻሉ ብዙ አይቂይም፤ በቃሉ ምክንያት መከራ ወይም ሰደት ሲመጣ ወዲያውኑ ይሰናከላል" (ማቴዎስ 13÷5-6:20-21፤ ማርቆስ 4÷5-6:16-17)። መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ዐይነቶቹ ሰዎች ፍርድ እንደሚጠበቃቸው ይገልጻል፤ "ከእኛ መካከል ወጡ፤ ይሁን እንጂ ከእኛ ወገን አልነበሩም፤ ከእኛ ወገን ቢሆኑ ምኞት ከእኛ ጋር ጸንተው በኖሩ ነበር። ነበር ግን ሁሉም ከእኛ ወገን እንዳልነበሩ ይታወቅ ዘንድ ከእኛ ተለዩ" (1ዮሐንስ 2÷19)። እነዚህ የማስጠንቀቂያ ምንባባት፤ "እናንተም በመጨረሻው ዘመን ሲገለጥ የተዘጋጀው ድነት እስኪመጣ ድረስ በእምነት አማካይነት በእግዚአብሔር ጎይል ተጠብቃችኋል" (1ኢፕሮስ

1÷5፤ እንዲሁም የሚከተሉትን ክፍሎች ይመለከታል ሮሜ 8÷38-39፤ 2ጢሞቴዎስ 1÷12፤ 1ዮሐንስ 2÷3፤ 3÷14፤ 4÷13፤ 5÷13) የሚለውን አማኞች በእግዚአብሔር ላይ ያላቸውን ትምክህት የሚሸረሸር አይደለም። ዳግም የተወለዱ፤ ንስሐ የገቡ፤ በክርስቶስ ያመኑ ሰዎች ሁሉ በመጨረሻ ታላቅ ክብር ይጠብቃቸዋል (ሮሜ 8÷17-23:29-30፤ 9÷22-23፤ 1ቆሮንቶስ 15÷51-57፤ 2ቆሮንቶስ 4÷17፤ 5÷8፤ ኤፌሶን 5÷25-27 ፊልሎሶፖስ 1÷21-23፤ 3÷21፤ 2ተሰሎንቄ 2÷14፤ ዕብራውያን 12÷23፤ ራእይ 14÷13)።

ሮሜ 8÷28-30 "የድነት ወርቃማው ሰንበለት" በመባል የሚታወቅ ሲሆን፤ አማኞች በመጨረሻ የሚጠበቃቸው ክብር እውን የሚሆነው በእግዚአብሔር ጸጋና ጎይል ነው፤ "እግዚአብሔርን፤ ለሚወዱትና እንደ ሐሳቡ ለተጠሩት፤ ነገር ሁሉ ተያይዞ ለበጎ እንዲሠራ እንደሚያደርግላቸው እናውቃለን። እግዚአብሔር አስቀድሞ ያወቃቸውን የልጁን መልክ እንዲመስሉ አስቀድሞ ወሰናቸው፤ ይኸውም ከብዙ ወንድሞች መካከል እርሱ በኩር እንዲሆን ነው። አስቀድሞ የወሰናቸውን ጠራቸው፤ የጠራቸውን አጸደቃቸው፤ ያጸደቃቸውን አከበራቸው"። ምንም እንኳ አማኞች "የራሳቸውን መዳን ፈጽሙ" (ፊልሎሶፖስ 2÷12) ቢባሉም፤ ቃለ እግዚአብሔር፤ "እንደ በጎ ፈቃዱ መፈለግንና ማድረግን በእናንተ ውስጥ የሚሠራ እግዚአብሔር ነውና" (ፊልሎሶፖስ 2÷13 እንዲሁም ሮሜ 8÷28 ይመለከታል) ይላል። በእኛ ውስጥ ከሚሠራው ሥራው የተነሣም ለክብሩ ምስጋና እንሆናለን (ኤፌሶን 1÷12)። እግዚአብሔር አማኞችን የጠራበት ዐላማ አማኞች የልጁን መልክ እስኪመስሉ ድረስ (ሮሜ 8÷29) ቅዱሳን እንዲሆኑ (ኤፌሶን 1÷4) ነው። የእግዚአብሔር ጥሪም የእግዚአብሔርን ቅድመ ምርጫ/ምዳቤ መሠረት ያደረገ ነው (ሮሜ 8÷30)። የእግዚአብሔር ቅድመ ምዳቤ፤ ቅድመ እይታውን መሠረት ያደረገ ነው። የእግዚአብሔር ቅድመ እይታው ደግሞ በግለሰቡ ማንነት ላይ የተመሠረተ ባይሆን፤ በራሱ በግለሰቡ በራሱ ላይ መሠረት ያደረገ ነው (እነርሱን ዐወቃቸው እንጂ ለሰለኝርሱ አይደለም)። ዕውቀቱም እለምሮለዊ ባይሆን ኪጻናዊ ነው፤ ክርስቶስ የራሱ የሆኑትን እንደሚያውቀው በአንጻሩ ደግሞ የእርሱ ያልሆኑትን እንደማያውቃቸው ማለት ነው (ማቴዎስ 7÷23)። ስለዚህ "አስቀድሞ የወደዳቸውን" የሚለው ቃል ኪጻናዊና የፍቅር ግንኙነትን የሚያሳይ

ነው። አስቀድሞ ያወቃቸውን (የወደዳቸውን) የክርስቶስን መልክ እንዲመስሉ እስቀድሞ ወስኖአል፤ ስለዚህ ከወሰናቸው መካከል አንድም ከድነት የሚጉድል የለም (ሮሜ 8+29)። አስቀድሞ የወሰናቸውን (ይኸውም እስቀድሞ ያወቃቸውን) ጠራቸው፤ ስለዚህ ከወሰናቸው መካከል አንድም ከድነት የሚጉድል የለም (ሮሜ 8+30)። ከዚህ ዕውቀት የተነሣም እማኞች የተባረከ ተስፋ አላቸው፤ ከዚህም ተስፋ አንዳችም ነገር አያጉድላቸውም፤

ታዲያ ለዚህ ምን እንመልስለን? እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ከሆነ ማን ሊቃወመን ይችላል? ሰገዛ ልጁ ያልሳሳለት፤ ነገር ግን ለሁላችንም አሳልፎ የበጠው እርሱ፤ ሁሉንን ነገር ከእርሱ ጋር እንደ ምን በልግሰና አይሰጠን? እግዚአብሔር የመረጣቸውን የሚከስ ማን ነው? የሚያጸድቅ እግዚአብሔር ነው፤ ታዲያ የሚከፈንን ማን ነው? የሞተው፤ እንዲሁም ከሞት የተነሣው፤ በእግዚአብሔር ቀኝ የተቀመጠው ከርስቶስ ኢየሱስ፤ ስለ እኛ ይማልዳል። ከክርስቶስ ፍቅር የሚለየን ማን ነው? ችግር ነው ወይስ ሥቃይ ወይስ ስደት ወይስ ረሀብ ወይስ ሰራተኝነት ወይስ እደጋ ወይስ ሰይፍ? ይህም 'በለ እንተ ቀኑን ሙሉ ከሞት ጋር እንጋፈጣለን፤ እንደሚታረዱ በጎች ተቋጠርን' ተብሎ እንደ ተጻፈ ነው። ምንም አይለየንም፤ በዚህ ሁሉ በወደደን በእርሱ ከእሸናፊዎች እንበልጣለን። ይህን ተረድቻለሁ፤ ሞትም ይሁን ሕይወት፤ መላእክትም ይሁን እጋንንት፤ ያለውም ይሁን የሚመጣው ወይም ማንኛውም ነይል፤ ከፍታም ይሁን ጥልቀት ወይም የትኛውም ፍጥረት፤ በኔታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ካለው ከእግዚአብሔር ፍቅር ሊለየን አይችልም (ሮሜ 8+31-39)።

በዚህ የድነት ሂደት ውስጥ የውሃ ጥምቀት የድነት ምልክትና ማጎተም ነው፤ ይኸውም የእግዚአብሔር ንብረት መሆናችንን የሚያረጋግጥ ውጫዊ ትእምርት ነው። የእግዚአብሔር ንብረት መሆናችን እውን ሊሆን የሚችለው ደግሞ፤ እማኞች በእምነት ከክርስቶስ ጋር ንብረት ሲኖራቸውና እርሱም ከጎጢአታቸው ሲያነጻቸው ብቻ ነው። መጠመቅ እየቻሉ አለመጠመቅ ስሕተት ቢሆንም፤ ጥምቀት ከዘላለም ኩነኔ እያስመልጥም። እንዴት አድርገን እናጥምቅ የሚለው ጉዳይ ግን እንደ ሁኔታው የሚታይ ሲሆን ቀመሩ ግን ሥላሴ ነው።

የውሃ ጥምቀት እማኞች ከእብ፤ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያላቸውን እንድነት የሚያመለክት ምልክትና ማጎተም ነው። የጥምቀት ቀመር በእብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም ነው ሲባል (ማቴዎስ

28+19)፤ እማኞች ከሥላሴ አካላት ጋር ኪዳናዊ ትስስር አላቸው ማለት ነው። ቃለ እግዚአብሔር፤ "እነርሱ ሁሉ ከሙሴ ጋር ለመተባበር በደመናና በባሕር ተጠመቁ" (1ቆሮንቶስ 10+2) ወይም "በዳውሎስ ስም ተጠምቃችኋልን?" (1ቆሮንቶስ 1+13) ሲል፤ ተጠማቂው ከሚጠመቅበት ስም ጋር ያለውን ኪዳናዊ ግንኙነት እመላካች ነው¹²⁷። ልክ እንደዚሁ ሁሉ፤ በሚከተሉት ክፍሎች በግልጽ የምንማረው ነገር፤ የውሃ ጥምቀት ተጠማቂው ከክርስቶስ ሞት፤ ተብርኖ ትንሣኤ ጋር ንብረት ማድረጉን የሚያሳይ ነው (ሮሜ 6+3-6፤ 1ቆሮንቶስ 12+13፤ ገላትያ 3+27;28፤ 5+8፤ ቂላስይስ 2+11;12)¹²⁸። አጠቃላይ የውሃ ጥምቀት ክርስቲያኖች ከክርስቶስ ጋር ያላቸውን ኪዳናዊ ትስስር የሚያመለክት ምልክት ነው። ሰዎች በኢየሱስ ስም ብቻ መጠመቅ አለባቸው የሚለው አስተምህሮ ስሕተት ከሚሆንባቸው ምክንያቶች ውስጥ አንዱ ይህ የጥምቀት ቀመር ትምህርተ ሥላሴን መቃወሙ ነው። በእብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም መጠመቃችን ግን፤ ለሦስቱም አካላት መስጠታችንን እንዲሁም ከሦስቱም አካላት ጋር ኪዳናዊ ንብረት ማድረጋችንን የሚያሳይ ነው።

የውሃ ጥምቀት እማኞች ከጎጢአት መንጸታቸውን የሚያመለክት ምልክት እንዲሁም ማጎተም ነው። ቃለ እግዚአብሔር አንድም ቦታ የውሃ ጥምቀት ከጎጢአት ያነጻል ወይም ለዳግም ልደት ወሳኝ ጉዳይ ነው አይልም። ነገር ግን የውሃ ጥምቀት ከጎጢአት ለመንጸታችን እንዲሁም ዳግም ለመወለዳችን ምልክት ወይም ማጎተም ነው የሚሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ጸሐፊያን ጥምቀት ራሱ ከጎጢአት ያነጻል፤ ለዳግም ልደትም ወሳኝ ጉዳይ ነው ብለው ያብራሯቸዋል (ዮሐንስ 3+5፤ ቲቶ 3+5፤ 1ቆሮንቶስ 6+11)፤ ይህ ስሕተት ነው። ምልክቱን፤ ምልክቱ ከሚወክለው ቀጥታ ነገር ጋር አቀላቅለዋልና።

¹²⁷ John Murray, *Christian Baptism* (Phillipsburg, N.J.: Presbyterian and Reformed, 1980), 3.
¹²⁸ ዝኒ ከማሁ።

የአዲስ ኪዳን የውሃ ጥምቀት የብሉይ ኪዳንን ግርዘት የሚተካ ነው (ቄሳቦይስ 2÷11-12)¹²⁹ :: የግርዘት ሥርዐት የአሮጌው ኪዳን (የብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ ለመጽደቁ፤ ይቅር ለመባሉ፤ ጳጳም ለመወለዱ በእጠቃላይ ለድኑቱ) ምልክት ነው (ሮሜ 4÷8-12)። አካላዊ ግርዘት እንድን ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲኖረው ሊያገዛውም (ሮሜ 2÷28-29)። ነገር ግን ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲያደርግ የተጠራ ሰው፤ ከእግዚአብሔር ጋር የኪዳን ግንኙነት እንዳደረገ በግርዘት ሥርዐት ምልክት ወይም ማኅተም ያደርጋል (ሮሜ 4÷11)¹³⁰ :: ልክ እንደዚሁ ሁሉ፤ የውሃ ጥምቀትም የአዲሱ ኪዳን (የአዲስ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ ለመጽደቁ፤ ይቅር ለመባሉ፤ ጳጳም ለመወለዱ በእጠቃላይ ለድኑቱ) ምልክት ነው (ሮሜ 6÷1-5፤ ገላትያ 3÷27፤ 1ኢፐሮስ 3÷21)። ክርስቲያኖች ክርስቶስ ለኅጢአት ከሞተው ሞት ጋር እንድ መሆናቸውን/መተባበራቸውን (ሮሜ 6÷10-11)፤ ከሞቱ ጋር መሞታቸውን (ሮሜ 6÷3-4)፤ በድል አድራጊና በአዲስ ሕይወት በትንሣኤው መነሣታቸውን የሚያሳዩበት ሥርዐት/ምልክት ነው (ሮሜ 6÷4-5)። የውሃ ጥምቀት ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲፈጠር የሚረዳ ሳይሆን፤ ኅብረት የፈጠረ ሰው ኅብረት ማድረጉን የሚያሳይበት ሥርዐት/ምልክት ነው (ሮሜ 2÷28-29 ጠንቋዩ ሲሞን የውሃ ጥምቀትን ቢወስድም የውሃ ጥምቀት መውሰዱ ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲያደርግ አልረዳውም—ሐዋርያት ሥራ 8÷10-24—ሮሜ 9 ከቀላጥር 13 ጀምሮ በግልጽ እንደምንመለከተው ሚዳዊ/ውጫዊ ሥርዐት ለዎች ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲያደርጉ ዕገዛ ሊያደርግላቸው እንደማይችል በግልጽ ይናገራል)። እንደ ሰው እምነት ከሌለው የውሃ ጥምቀት ከእግዚአብሔር ጋር ግንኙነት እንዲያደርግ እንደማይረዳው ሁሉ፤ የጸደቀ፤ የኅጢአት ይቅርታ ያገኘ፤ ጳጳም የተወሰደ ሰው ግን እንዲጠመቅ ታዞላል (ሐዋርያት ሥራ 10÷48)። ጥምቀቱ

¹²⁹ አሮጌው ኪዳን ወንጾችንም ሆነ ሴቶችን የቀፈ ቢሆንም እንኳ፤ ግርዘቱ የሚመለከታቸው ግን ወንጾችን ብቻ ነው። ምልክቱ በአካላቸው ላይ በሰሌላ የኪዳን አባላት አይደሉም ማለት ግን በፍጹም አይቻልም።
¹³⁰ ግርዘት ከድኑነት እንደማያውቀው ሁሉ (ሮሜ 4÷10)፤ የውሃ ጥምቀትም ከድኑነት ሲያውቅ ወይም ለድኑነት ሊያበቃ አይችልም።

ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን የኪዳን ግንኙነት የሚያመለክት ለንደቅ ነውና (ሮሜ 4÷11፤ 6÷3-11፤ ገላትያ 3÷27)።

የዮሐንስ ጥምቀት ለዎች ንስሐ ለመግባታቸውና የኅጢአት ይቅርታ ለማግኘታቸው ምልክት እንደ ሆነ ሁሉ (ማቴዎስ 3÷6፤ ማርቆስ 1÷4፤ ሉቃስ 3÷3)፤ ክርስቲያናዊውም ጥምቀት ለዎች ከኅጢአት ለመንጸታቸው ምልክት ነው (ሐዋርያት ሥራ 2÷38፤ 22÷16)። በእጠቃላይ የውሃ ጥምቀት በክርስቶስ ደም ተረፎተን ከኅጢአት መንጸታችንን የሚያመለክት ምልክት ነው።

የውሃ ጥምቀት ከአብነ ከወልድና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር በእምነት እንድ መሆናችንን እንዲሁም ከኅጢአት መንጸታችንን የምናሳይበት ሥርዐት/ምልክት ነው (ዮሐንስ 3÷18፤ ዕብራውያን 11÷6)። ስለዚህ እንድ አማኝ የውሃ ጥምቀት ያለመውሰዱ ኩነኔ አይሆንበትም፤ "በእርሱ የሚያምን ሁሉ አይፈረድበትም፤ በእርሱ የማያምን ግን በእንዱ በእግዚአብሔር ልጅ ስም ስላላመነ፤ አሁኑኑ ተፈርዶበታል" (ዮሐንስ 3÷18)። "በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር እንድያ ልጁን ስክ መስጠት ድረስ ዓለምን እንዲሁ ወዶአልና" (ዮሐንስ 3÷16)።

የውሃ ጥምቀት በመርጨት፤ በማፍሰስ ወይስ በማስመጥ ይካሄድ የሚለው ጉዳይ መሠረታዊ ርእሰ ጉዳይ አይደለም። "ጥምቀት" (ግሪክ "ባፕቲዞ" "βαπτίζω" ወይም "ባፕቲዝም" "βαπτισμα") የሚለው ቃል ሦስቱንም (የተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ ውሃ ማፍሰስ ወይም መርጨት ወይም ደግሞ በውሃ ውስጥ ሙሉ ለሙሉ ማስመጥ) መንገዶች ሊያመለክት ይችላል። የውሃ ጥምቀት በተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ (በአብዛኛው እጅን መታጠብ) ውሃን ማፍሰስ ሊያመለክት ይችላል (ማቴዎስ 15÷21 ማርቆስ 7÷2-5፤ ሉቃስ 11÷38)። ጥንታዊ የሚባሉ የዕብራውያን ምንጮች እንደሚያስረዱት የብሉይ ኪዳን ጥምቀት በእጅ ላይ ውሃን ማፍሰስ እንጂ፤ እጅን ውሃ በያዘው ሳሕን ውስጥ መንከርን

አያመለክትም¹³¹። በርካታ የብሉይ ኪዳን ሥርዐቶች መርጨትን (ለምሳሌ የሚከተሉትን ክፍሎች ይመለከታል ዕብራውያን 9+13:19:21) ማጥመቅ ብለው ይጠሩታል (ዕብራውያን 9+10 እንደ NIV ሁሉ አዲሱ መደበኛ ትርጉም ግሪኩ ጥምቀት "ባፕቲስ" "βαπτισμός" የሚለውን መንጻት ብሎ ተርጉሞታል)። ጥምቀት የሚለው ቃል በተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ ማፍሰስንና መርጨትን እንደሚያመለክተው ሁሉ፤ ማስመጥንም ያመለክታል (ለምሳሌ የሚከተለውን ክፍል ይመለከታል 2ነገሥት 5+14)። የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን በመርጨት፤ በማፍሰስም ሆነ በማስመጥ ታጠምቅ እንደ ነበር በርካታ የታሪክ ድርሳናት ያስረዳሉ¹³²። ትክክለኛውም የጥምቀት ቀመር "በአብነ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም" (ማቴዎስ 28+19) ማጥመቅ ነው። ለዚህም በርካታ ምክንያቶች አሉ፤ ከእነዚህ ምክንያቶች ውስጥ 1) የኢየሱስ ክርስቶስን ሕይወትና አስተምህሮ ከያዘው የማቴዎስ ወንጌል ላይ ስለሚገኝ፤ 2) ኢየሱስ ክርስቶስ ሞቶ ከተነሣ በኋላ ለደቀ መዛሙርቱ የሰጠው የመጨረሻ ትእዛዝ ስለሆነ፤ 3) ለጥምቀት ቀመርነት እንዲሁም ለማስታወስ እንዲያንለግል ሲባል በግጥም/በዜማ መልክ መቅረቡ¹³³። 4) የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ታጠምቅ የነበረው በአብነ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም ነበር¹³⁴። 5) ስመ ጥር የቤተ ክርስቲያን አባቶች በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም ማጥመቅ እንዳለብን አስተምረዋል (ለምሳሌ የሰጠሰ ለማዕት፤ ሔሬኔዎስ፤ ጦርጡ ሊያኖስ፤ ቆጵርያኖስ፤ አጉስጦ

¹³¹ ዝኒ ከማሁ፤ 12-14 ከAlfred Edersheim, *The Life and Times of Jesus The Messiah*, 3d ed. (Grand Rapids: Eerdmans, 1971), 2:10-12 ጠቅሶ እንደ ጻፈው።

¹³² *Didache*, 7:1-3; Lightfoot and Harmer, *Apostolic Fathers*, 232. በዚህ ረገድ ከላይ የቤተ ክርስቲያን ታሪክንና ዲዳኬ/ትምህርተ ሐዋርያትን በመጥቀስ የቀረቡትን ክፍሎች ይመለከታል።

¹³³ E. Calvin Beisner, *God in Three Persons: The Doctrine of the Trinity in the New Testament and the Nicene Creed* (Bachelor's thesis, University of Southern California, 1978), 34 n. 7.

¹³⁴ ከላይ የቤተ ክርስቲያን ታሪክንና ዲዳኬ/ትምህርተ ሐዋርያትን በመጥቀስ የቀረቡትን ክፍሎች ይመለከታል።

ኖስ)¹³⁵። 6) በርካታ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጸሓፊያን፤ ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር በአብነ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንደ ሆነ መስክረዋል፤ (ለምሳሌ ሶዞመን (Sozomen) የተባለው የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ጸሓፊ፤ "ሐዋርያዊው ትውፊት እስከ ዛሬዋ ቀን ድረስ በጥንቃቄ ሲተላለፍ መጥቶአል እንደ አዲስ ግኝት በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ብቻ አጥምቁ የሚሉት በአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የተነሡት አሪያውያን ናቸው"¹³⁶ ሲል ጽፎአል። በአምስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ ሶቅራጥስ የተባለው ሌላው የታሪክ ጸሓፊ ሶዞመን ከሚለው ሐሳብ ጋር እንደሚስማማ ጽፎአል¹³⁷)።

IV. ጥያቄ ለሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን እማንያን

አንድ ግለሰብ አባል የሆኑበት የሃይማኖት ድርጅት እጅግ አደገኛ የሆነ አስተምህሮ ቢያራምድ፤ የዚህ አደገኛ ትምህርት ቀዳማይ ሰለባ ደግሞ ግለሰቡና እንደ ግለሰቡ ያሉ የድርጅቱ ምዕመናን ቢሆኑ እንዲያውም እንደ ግለሰቡ ያሉ የድርጅቱ የዋህ አባላት የድርጅቱን ትምህርት ለማስፋፋት ጊዜያቸውን፤ ገንዘባቸውን ከዚህም ዐልፎ ተርፎ ሕይወታቸውን ለዚህ አስተምህሮ ለመስጠት ከፍተኛ ጥረት ቢያደርጉ፤ እርስዎ ደግሞ እነዚህ ሰዎች አባል የሆኑበት የሃይማኖት ድርጅት የተሳሳተ ትምህርት እንደሚያስተምር ጠንቅቀው ቢያውቁ፤ ለእንደዚህ ዐይነቶቹ የዋህ የድርጅቱ አባላት መሳሳታቸውን በይፋ አይነግሩም?

በትልቅ ደስታ ያለውን እውነት አፍረጥርጠው እንደሚነግሯቸው እሙን ነው።

በታላቅ አክብሮት የምገልጽልዎት ጉዳይ፤ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ምዕመናን፤ ድርጅታቸው የተሳሳተ ትምህርት እንደሚያስተምር፤ ይህም

¹³⁵ ከላይ የቤተ ክርስቲያን ታሪክንና ዲዳኬ/ትምህርተ ሐዋርያትን በመጥቀስ የቀረቡትን ክፍሎች ይመለከታል።

¹³⁶ Beisner, 72 ከ Sozomen, *Ecclesiastical History*, vi.26; in NPNF, 2, 2:363 ጠቅሶ

እንደ ጻፈው።

¹³⁷ ዝኒ ከማሁ ከ Socrates, *Ecclesiastical History*, vi.25; in NPNF, 2, 2:135 ጠቅሶ እንደ ጻፈው።

ትምህርት ስለ እግዚአብሔርም ሆነ ስለ ድነት ቃለ እግዚአብሔር ከሚያስተምረው ትምህርት ጋር ከፋኛ የሚቃረን እንደ ሆነ በርካታ ማስረጃዎችን ማቅረብ እችላለሁ። እነዚህ ማስረጃዎች ሁሉ ደግሞ ቃለ እግዚአብሔርንና ቃለ እግዚአብሔርን ብቻ መሠረት ያደረጉ ናቸው የሚል እምነት አለኝ። እኔ የማቀርባቸው ማስረጃዎች ትክክለኛ አይደሉም የሚሉ ከሆነ ግን እርስዎ ማስረጃዎን ቃለ እግዚአብሔርን መሠረት ባደረገ ሁኔታ የሚያቀርቡ ከሆነ ልቀባቸው ሙሉ ፈቃደኛ ነኝ። በዚህ የውይይት ዐላማም ሆነ ቅድመ ሁኔታ የምንሰማማ ከሆነ ቀጥሎ የማቀርባቸውን ጥያቄዎች በጥንቃቄ እንዲመረምሯቸው በታላቅ አክብሮት እጠይቅዎታለሁ። ጥያቄዎቹ የተውጣጡት ይህ መጽሐፍ ካቀረበው የሙግት ነጥቦች ላይ ስለሆነ ጥያቄውን በተመለከተ ሰፊ ማብራሪያ የሚፈልጉ ከሆነ መጽሐፉን በጥሞና ያንብቡት።

1. እጅግ በርካታ መረጃዎች የማርቆስ ወንጌል የመጨረሻዎቹ ዐሥራ ሁለት ቀጥሮች (ማርቆስ 16+9-20) የማርቆስ ወንጌል ክፍል እንዳልሆኑ ያስረዳሉ፤ በተጨማሪም የምዕራባም ሆነች የምሥራቅ ቤተ ክርስቲያን እንዲሁም የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትና ለዘብተኛ አቋም ያላቸው የነገረ መለኮት ሊቃውንት ይህ ክፍል የማርቆስ ወንጌል ክፍል ነው የሚል እምነት የላቸውም። በተጨማሪም በኢትዮጵያ የሚገኙት የኢንተርናሽናል የመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር እንዲሁም የኢትዮጵያ የመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ባላተሟቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ቅጂች (አዲሱ መደበኛ ትርጉም እንዲሁም 1980 ዓ.ም ትርጉም) ይህንኑ ሐቅ በግርጌ ማስታወሻዎቻቸው ላይ አስፍረዋል። ታዲያ በዚህ መልኩ በዓለም አብያተ ክርስቲያናትና በሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነት የሌለውን ክፍል በመጥቀስ የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ነው ብሎ ማስተማር ተገቢ ነው? እንዲያውም የክፍሉ ሁለተኛ እጋማሽ ፍርድ የሚጠብቀው የማያምነውን እንጂ ያልተጠመቀውን ነው አይልም። እርስዎ ይህንን ጉዳይ እንዴት ይመለከቱታል (በተጨማሪ በማርቆስ ወንጌል 16+16 የቀረበውን ማብራሪያ ይመለከቷል)።

2. የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መሥራችና የበላይ ጠባቂ ቄስ ተክለ ማርያም ዝነኝ የውሃ ጥምቀት ለድነት እንዲሁም ለዳግም ልደት ወላኝ ነው በሚል ከቃለ እግዚአብሔር የሚጠቅሟቸው ክፍሎች ዐውዳዊ ትርጉማቸውም ሆነ ለዋስዋዊ መልእክታቸው ወደዚህ

ድምጻሜ የሚያደርሱ አይደሉም (ከዚህ በላይ በዝርዝር የቀረቡትን ክፍሎች በጥሞና ይመልከቷቸው)። ቃለ እግዚአብሔርን ማብራራት ያለብን ዐውዳዊና ለዋስዋዊ ትርጉሙን በተከተለ መንገድ ከሆነ፤ የድርጅቱ መምህራን ይህን መሠረታዊ የቅዱሳን መጻሕፍት ጥበብ ለምን ያፋልሳሉ?

3. በመጽሐፍ ቅዱስ ሳይጠመቁ ወይም ከመጠመቃቸው በፊት ድነት ያገኙ (በመንፈስ ቅዱስ የተጠመቁ/የተሞሉ) ሰዎች እንዳሉ በግልጽ ይነግረናል (ሉቃስ 23+39-43፤ ሐዋርያት ሥራ 10+44-48፤ 9+17-18)። ድነት ሳያገኙ ደግሞ በመንፈስ ቅዱስ መጠመቅም ሆነ በመንፈስ ቅዱስ መሞላት አይቻልም (ሮሜ 8+9፤ ኤፌሶን 1+13፤ 1ዮሐንስ 3+24)። ይህ መረጃ እውነት ከሆነ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራን፤ የውሃ ጥምቀት ለድነት እንዲሁም ለዳግም ልደት ወላኝ ጉዳይ ነው እንዴት ይላሉ?

4. ቄስ ተክለ ማርያም ዝነኝ ከኢየሱስ ጋር የተሰቀለው ወንበዴ (ሉቃስ 23+39-43) የአደቀው የውሃ ጥምቀት ለድነት በማያስፈልግበት በአሮጌው ኪዳን ነው ብለው ሲሞግቱ ይታያል። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ አዲሱ ኪዳን የሚጀምረው ከኢየሱስ ሞት በኋላ እንደ ሆነ (ለምሳሌ ዕብራውያን 9+17 ይመለከታል) በተጨማሪም ኢየሱስ የሞተው ደግሞ አብረውት ከተሰቀሉት ወንበዴዎች በፊት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ይናገራል (ዮሐንስ 19+32-33)። ታዲያ ቄስ ተክለ ማርያም ዝነኝ ከኢየሱስ ሞት በኋላ ድነት የሚገኘው በአሮጌው ኪዳን ነው ብሎ ማስተማራቸው ስሕተት አይሆንም?

5. እንዳንድ ጊዜ ደግሞ ቄስ ተክለ ማርያም ዝነኝ ይህ ሰው (ሉቃስ 23+39-43) ኢየሱስ በጦር በሚወጋበት ጊዜ ከጉኑ በፈሰሰው ውሃ ተጠምቋል የሚል ትምህርት አላቸው። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ይህ ሰው ከኢየሱስ ጉን በፈሰሰው ውሃ ተጠመቀ የሚል ትምህርት አያስተምርም (ዮሐንስ 19+34)። እንዲያውም ከጉኑ የፈሰሰው ውሃ ኢየሱስ መሞቱን የሚያመለክት እንጂ ጥምቀትን የሚወክል እንዳልሆነ የሕክምና ሰዎች እንዲሁም የክፍሉ ዐውድ ያስረዳል (ለተጨማሪ በዮሐንስ 19+34 የቀረበውን ማብራሪያ ይመለከቷል)።

መጽሐፍ ቅዱስ “ከኢየሱስ ጉን የፈሰሰው ውሃ ይህን ወንጀለኛ ሰው ለማጥመቅ ነው” የሚል አንዳችም ትምህርት በማያስተምርበት ሁኔታ እንዲሁም የክፍሉ ትምህርት ስለኢየሱስ ሞት የሚተርክ እንጂ ስለውሃ ጥምቀት የሚናገር እንዳልሆነ በግልጽ እየታየ ይህን ክፍል በዚህ መልኩ በማብራራት ከጌታ ጉን የፈሰሰው ውሃ ጥምቀትን የሚያሳይ ነው ይህም ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ነው ማለታቸው መጽሐፍ ቅዱስ ያሳስተማረውን ነገር ማስተማር እይሆንም?

6. ሐዋርያው ጳውሎስ የሚያድነውን የክርስቶስ ወንጌል ለመስበክ እንደ ተጠራ ሲገልጽ፤ ባለማጥመቅ ግን እግዚአብሔርን ያመስግናል 1ቆሮንቶስ 1+14-17። እንዲያውም ሐዋርያው “ለማጥመቅ ክርስቶስ አላከኝምና ወንጌልን ልስብክ እንጂ” ይላል። ጥምቀት የሚያድን ቢሆን ኖሮ ወንጌልን እንዲስብክ በእግዚአብሔር እንደ ተላከው ሁሉ እንዲያጠምቅም ይላክ ነበር። ወንጌልን መስበክ ለድነት ቅድመ ሁኔታ ሆኖ የመቅረቡን ያሳያል፤ የውሃ ጥምቀት የድነት ቅድመ ሁኔታ ሆኖ ያለመቅረቡን ያሳያል። ይህን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት በተጻረረ መልኩ፤ ቄስ ተክለ ማርያም ገዛኸኝም ሆኑ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራን የውሃ ጥምቀት ለድነት ውሳኝ ጉዳይ ነው እንዴት ይላሉ?

7. “ለኅጢአት ሥርዐት” የሚለው ሐረግ የመጥምቁ የሐንበን ጥምቀት ለመግለጽ ጥቅም ላይ ውሏል (ሉቃስ 3+31 ማርቆስ 1+4)፤ ነገር ግን ማንም ሰው እፉን ሞልቶ የየሐንበ ጥምቀት የሰዎችን ኅጢአት ያጥባል/ያስተሠርያል አይልም (የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራን ራሳቸው እንዲህ ዐይነቱ እምነት እንደሌላቸው ግልጽ ነው)፤ ምክንያቱም በመጥምቁ የሐንበ ጥምቀት የሚጠመቁ ሰዎች፤ ለንስሐቸው ምልክት ይሆን ዘንድ፤ በውሃ እንደሚጠመቁ ስለሚገነዘቡ ነው። ከልብ ንስሐ በመግባታቸው እንጂ በመጠ መቃቸው አይደለም የኅጢአት ሥርዐት ያገኙት፤ የኅጢአት ሥርዐት ለማግኘታቸው ምልክት ይሆን ዘንድ በመጥምቁ የሐንበ እጅ ተጠ ምቀዋል። ይህ እውነት ከሆነ ከክርስቲያናዊው የውሃ ጥምቀት ጋር በተያያዘ መልኩ፤ “ለኅጢአት ሥርዐት” የሚለው ሐረግ (ሐዋርያት ሥራ 2+38፤ 22+16)፤ የውሃ ጥምቀት ኅጢአትን ያጥባል ወይም

ለድነት እስፈላጊ ነው ወደሚለው ድምዳሜ እንዴት ሊያደርስ ይችላል?

8. በርካታ የብሉይና የሐዲስ ኪዳን ምንባባት ለኅጢአት ሥርዐት በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን ብቻ በቂ እንደ ሆነ በግልጽ ያስተምራሉ (እባክዎን የሚከተሉትን ክፍሎች በጥሞና ይመልከቷቸው የሐንበ 1+12-13፤ 3+15:16:18:36፤ 5+24፤ 6+35:40:47፤ 7+38-39፤ 11+25-26፤ 20+31፤ ሐዋርያት ሥራ 2+21፤ 10+43፤ 11+17፤ 13+38-39፤ 15+11፤ 16+31፤ 20+21፤ ሮሜ 1+16፤ 3+22:26:28:30፤ 5+1፤ 10+9:11:13፤ 1ቆሮንቶስ 15+1-2፤ ገላትያ 2+16፤ 3+2-9:14:24:26፤ ኤፌሶን 2+8-9፤ 2ተሰሎንቄ 2+10:12፤ 1ጢሞቴዎስ 4+10፤ 2ጢ ሞቴዎስ 3+15፤ ቲቶ 3+8፤ 1የሐንበ 5+1:11-13)። በእነዚህ ክፍሎች ውስጥ የውሃ ጥምቀት ለድነት ወይም ለጸግም ልደት ቅድመ ሁኔታ ተደርጎ አልቀረበም። ይህ እውነት ከሆነ፤ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራን፤ ሰዎች ካልተጠመቁ ድነት እያገኙም ወይም ጸግም ሊወለዱ አይችሉም ለምን ይላሉ?

9. ቅዱሳት መጽሐፍት ትእምርቶች/ምልክቶች ይጠቀማሉ። እነዚህ ትእምርቶችም አንድ የተወሰነ ነገር ይወክላሉ፤ ለምሳሌ በጌታ ራት ወቅት የሚበላው ኅብስት የክርስቶስን ሞት ይወክላል (የሐንበ 6+51:56፤ ሉቃስ 22+19፤ 1ቆሮንቶስ 10+16)፤ ነገር ድነት የሚያስገኘው ግን የሚቈረሰው ኅብስት ሳይሆን፤ የጌታ ሞት ነው። የሚቈረሰው ኅብስት ግን ለኅጢአት ሐታችን ለተቋረሰው የጌታ ሥጋ ትእምርት ነው። ስለዚህ ትእምርት ከሚወክለው መሠረታዊ ሐሳብ ጋር መደባለቅ የለበትም። የውሃ ጥምቀት ከኅጢአት ለመታጠባችን (ሐዋርያት ሥራ 22+16) እንዲሁም ከክርስቶስ ጋር ኅብረት ለመፍጠራችን፤ ከክርስቶስ ጋር አብረን ለመቀበራችን እንዲሁም በትንሣኤ ቀን ከመታን ለመነሣታችን ትእምርት ነው (ሮሜ 6+1-7)። ይህ በሆነበት ሁኔታ የውሃ ጥምቀት ለድነት እስፈላጊ ጉዳይ ነው ብሎ ማስተማር ስሐተት አይደለም?

10. የሐዲስ ኪዳን የውሃ ጥምቀት የብሉይ ኪዳን ግርዘት የሚተካ እንደ ሆነ ምልክት እግዚአብሔር በግልጽ ያስተምራል (ቄላስይስ 2+11-12)። ግርዘት በብሉይ ኪዳን ለድነት ወሳኝ ጉዳይ እንዳልሆነ ሁሉ፤

የውሃ ጥምቀትም ወሳኝ ሊሆን አይችልም። አብርሃም ከመገረዙ በፊት እንደ ጸደቀ ከቃለ እግዚአብሔር እንግራለንና (ዘፍጥረት 15+6)። ሮሜ 2+28-29 በግልጽ እንደሚነግረን ለድነት አስፈላጊው ጉዳይ በመንፈስ የልብ መገረዝ ነው እንጂ በሥጋ የሚደረገው ግርዘት አይደለም። አንድን ሰው እውነተኛ አይሁዳዊ ወይም የአብርሃም ልጅ የሚያደርገውም መንፈሳዊ ግርዘት ነው። ነገር ግን የክርስቶስ ደም እንጂ ውሃ ከኅጢአት አያንጻጸም (ዕብራውያን 9+13-14፤ 1ዮሐንስ 1+7፤ ራእይ 1+5፤ 7+14)። በጋብቻ የሚተሳሰሩ ጥንዶች በጋብቻ ኪዳን ውስጥ ወደውና ፈትደው ለመግባታቸው ማረጋገጫ ይሆን ዘንድ የጣት ቀለበት አንደኛው ወገን በሌላው ሰው ጣት ላይ ያኖራል። ቀለበቱ የጋብቻ ምልክት እንጂ ጋብቻ አይደለም። ልክ እንደዚሁ ሁሉ የውሃ ጥምቀት አንድ ሰው በአዲሱ ኪዳን ውስጥ መግባቱን፤ የኅጢአት ሥርዮት ማግኘቱን ወዘተ የሚያውቅበት ትእምርት/ምልክት እንጂ ትእምርቱ ራሱ በአዲሱ ኪዳን ውስጥ ያስገባል የኅጢአት ሥርዮት ያስገኛል ብሎ ማስተማር ፍጹም ስሕተት ነው።

11. የውሃ ጥምቀት ለኅጢአት ሥርዮት ብቸኛ ጉዳይ (sufficient cause) አይደለም ምክንያቱም ጥምቀት ያለአምነት ዋጋ የለውምና (ማርቆስ 16+16፤ ዕብራውያን 11+6)። የውሃ ጥምቀት ለኅጢአት ሥርዮት እንገብጋቢ ጉዳይ አይደለም (necessary cause) ምክንያቱም የኅጢአት ሥርዮት ከውሃ ጥምቀት በፊት ሊገኝ እንደሚችል ቃለ እግዚአብሔር ያስተምራልና (ሐዋርያት ሥራ 2+41፤ 8+12፤ 9+18፤ 10+47-48፤ 16+14-15፤ 30-33፤ 18+8፤ ሉቃስ 23+39-43፤ ሮሜ 4+9-12፤ ቄሳስይስ 2+11-14)። ከእነዚህ ሁለት መሠረታዊ ነጥቦች በመነሣት የውሃ ጥምቀት ለድነት ብቸኛ እንዲሁም እንገብጋቢ ጉዳይ አይደለም ብንል ስሕተቱ እምኑ ላይ ነው?

12. የሐዲስ ኪዳን የውሃ ጥምቀት የብሉይ ኪዳንን ግርዘት የሚተካ ነው (ቄሳስይስ 2+11-12)። የግርዘት ሥርዐት የአሮጌው ኪዳን (የብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ ለመጽደቅ፤ ይቅር ለመባሉ፤ ጸግም ለመወለዱ በአጠቃላይ ለድነቱ) ምልክት ነው (ሮሜ 4+8-12)። አካላዊ ግርዘት አንድን ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት

እንዲኖረው አያገዝውም (ሮሜ 2+28-29)። ነገር ግን ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲያደርግ የተጠራ ሰው፤ ከእግዚአብሔር ጋር የኪዳን ግንኙነት እንዳደረገ በግርዘት ሥርዐት ምልክት ወይም ማንተም ያደርጋል (ሮሜ 4+11)። ግርዘት በብሉይ ኪዳን ለድነት ወሳኝ ጉዳይ እንዳልሆነ ሁሉ፤ የውሃ ጥምቀትም ወሳኝ ሊሆን አይችልም። አብርሃም ከመገረዙ በፊት እንደ ጸደቀ ከቃለ እግዚአብሔር እንግራለንና (ዘፍጥረት 15+6)። ሮሜ 2+28-29 በግልጽ እንደሚነግረን ለድነት አስፈላጊው ጉዳይ በመንፈስ የልብ መገረዝ ነው እንጂ በሥጋ የሚደረገው ግርዘት አይደለም። አንድን ሰው እውነተኛ አይሁዳዊ ወይም የአብርሃም ልጅ የሚያደርገውም መንፈሳዊ ግርዘት ነው። በዚህ ሁኔታ ውስጥ ጥምቀት ያድናል ማለት ግርዘት ያድናል እንደ ማለት አይደለም? ይህ ደግሞ በላውሎስ መልእክቶች በተለይ በሮሜ መጽሐፍ ክፉኛ የተወገዘ ሐሳብ አይደለም?

13. የፊልጶስጥስ እስር ቤት ዘበኛ፤ “እድን ዘንድ ምን ሳድርግ” ሲል ላውሎስና ሲላስን በጠየቃቸው ጊዜ፤ የሰጡት አጭርና ቀጥተኛ መልስ፤ “በጌታ በኢየሱስ እመን፤ አንተም ቤተ ሰዎችህም ትድናላችሁ” የሚል ነበር (ሐዋርያት ሥራ 16+31-32)። ቄስ ተክለ ማርያም ገዛኸኝ ላውሎስና ሲላስ ይህን ሰው በእኩል ሌሊት አቻኩለው ያጠመቁት እምነት ብቻ እንደማያድን ነገር ግን የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ መሆኑን ስለተገነዘቡ ነው ቢሉም፤ ግለሰቡ “እድን ዘንድ ምን ሳድርግ” ብሎ በጠየቀ ጊዜ የተሰጠው መልስ፤ “እመን” የሚል እንጂ ተጠመቅ የሚል አይደለም። ነገር ግን ያመነ ሰው መጠመቅ ስላለበት አጥምቀውታል። “አቻኩለው” ያጠመቁት የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ስለሆነ ነው የሚል ሐሳብ በምንባቡ ላይ አልተጠቀሰም። “እንዳቻኩሉትም” የሚገልጽ ሐሳብ በክፍሉ ላይ አልተጠቀሰም። የውሃ ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ጉዳይ ቢሆን ኖሮ፤ “እድን ዘንድ ምን ሳድርግ” ሳለው ሰው እነሳውሎስ “እመን” ብቻ ሳይሆን ተጠመቅም ይሉት ነበር። ይህ እውነት ከሆነ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ሰዎች ሰው ካልተጠመቀ ድነት አያገኝም ለምን ይላሉ?

14. ቄስ ተክለ ማርያም ዝኸኸ ማቴዎስ 28+19 ላይ “ስም” የሚለው ነጠላ ቃል እብድ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የሊዮሱስ ስሞች መሆናቸውን ያመለክታል ይላሉ። እንዲያውም ከመንፈስ ቅዱስ መውረድ በኋላ ሐዋርያቱ በሊዮሱስ ስም ማጥመቃቸው አብድ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ራሱ ሊዮሱስ መሆኑን ያሳያል ይላሉ። ከግሪክ ቋንቋ ሰዋሰው እንዳር ሲታይ ግን ይህ ትንተና ስሕተት ነው (በማቴዎስ ወንጌል 28+19 ላይ የቀረበውን ማብራሪያ ይመለከታል)። የቄስ ተክለ ማርያም የመጽሐፍ ቅዱስ ትንተና የበኩረ ጽሑፉን ሰዋሰው የሚጻረር መሆኑን አለበት? መጻረር ከሌለበት ቄስ ተክለ ማርያም ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር በሊዮሱስ ስም ነው ማለታቸው ትክክል ነው?

15. የውሃ ጥምቀት በመርጨት፣ በማፍሰስ ወይስ በማስመጥ ይካሄድ የሚለው ጉዳይ መሠረታዊ ርእሰ ጉዳይ አይደለም። “ጥምቀት” (ግሪክ “ባፕቲዝም” “βαπτίζω” ወይም “ባፕቲዝማ” “βαπτισμα”) የሚለው ቃል ሦስቱንም (የተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ ውሃ ማፍሰስ ወይም መርጨት ወይም ደግሞ በውሃ ውስጥ ሙሉ ለሙሉ ማስመጥ) መንገዶች ሊያመለክት ይችላል። የውሃ ጥምቀት በተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ (በአብዛኛው እጅን መታጠብ) ውሃን ማፍሰስ ሲያመለክት ይችላል (ማቴዎስ 15+2፣ ማርቆስ 7+2-5፣ ሉቃስ 11+38)። ጥንታዊ የሚባሉ የዕብራውያን ምንጮች እንደሚያስረዱት የብሉይ ኪዳን ጥምቀት በእጅ ላይ ውሃን ማፍሰስ እንጂ፣ እጅን ውሃ በያዘው ሳሕን ውስጥ መንከርን አያመለክትም። በርካታ የብሉይ ኪዳን ሥርዐቶች መርጨትን (ለምሳሌ የሚከተሉትን ክፍሎች ይመለከታል ዕብራውያን 9+13፣ 19፣ 21) ማጥመቅ ብለው ይጠሩታል (ዕብራውያን 9+10 እንደ NIV ሁሉ አዲሱ መደበኛ ትርጉም ግሪኩ ጥምቀት “ባፕቲዝም” “βαπτίζω” የሚለውን መንጻት ብሉተርጉምታል)። ጥምቀት የሚለው ቃል በተወሰነ የሰውነት ክፍል ላይ ማፍሰስንና መርጨትን እንደሚያመለክተው ሁሉ፣ ማስመጥንም ያመለክታል (ለምሳሌ የሚከተለውን ክፍል ይመለከታል 2ኛ ስላሞን 5+14)። “ጥምቀት” (በግሪኩ “βαπτίζω”) በሚለው ቃል ላይ የተካሄዱ በርካታ ታሪካዊ፣ ቋንቋዊና ነገረ መለኮታዊ ጥናቶች፣ የውሃ ጥምቀት ተጠማቂውን በጥልቅ ውሃ ውስጥ በማስመጥ ብቻ

መካሄድ አለበት የሚለውን ጉዳይ አይደግፉም¹³⁸። ከቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንዲሁም ከቤተ ክርስቲያን አባቶች ከጸፉለቸው ጽሑፎች የምንማረውም ይህንኑ እውነት ነው። ይህ እውነት ከሆነ ቄስ ተክለ ማርያም እንደ ሰው በጥልቅ ውሃ ውስጥ በማስመጥ ካልተጠመቀ በቀር ድነት አያገኝም ለምን ይላሉ? መጠመቅ ለድነት አበፈላጊ ጉዳይ ካልሆነ በማስመጥ ወይስ በማፍሰስ ወይስ ደግሞ በመርጨት የሚለው ጉዳይ እንዴት አንገብጋቢ ጉዳይ ሊሆን ይችላል?

16. ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር “በእብድ ወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም” ካልሆነ በማንስ ስም ሊሆን ይችላል? ምክንያቱም በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ ወጥነት ያለውና እንደ ቀመር ልንጠቀምበት የምንችለው አንዳችም የጥምቀት ቀመር የለም። ለምሳሌ በሐዋርያት ሥራ 2+38 ላይ፣ “በሊዮሱስ ክርስቶስ ስም [ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ]” ሲል፣ በሐዋርያት ሥራ 8+16 እና 19+5፣ “በጌታ በሊዮሱስ ስም [εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ]”፣ በሐዋርያት ሥራ 10+48፣ “በሊዮሱስ ክርስቶስ ስም ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ” ይላል። በሐዋርያት ሥራ 10+48፣ ደግሞ፣ “ሰሙን እየጠራህ [ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ]” ይላል። በእነዚህ ምንባባት ውስጥ የመስተዋድድ ልዩነት ብቻ ሳይሆን መሠረታዊ የሆኑ ቃላት ልዩነትም አለ። እንግዲያው ቀመሩ የሚያድን ከሆነ በየትኛው ቀመር እናጥምቅ/እንጠመቅ? “በሊዮሱስ ስም” እና “በሊዮሱስ ክርስቶስ ስም” የሚለው ጉዳይ በተለይ በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ዕይታ ሲታይ ከፍተኛ ለውጥ አለው። “ሊዮሱስ” ማለት የአብ (የአምላክ) ሰብአዊ ለካል ሲሆን “ጌታ” ደግሞ መለኮት ነው። “ጌታ ሊዮሱስ” የሚለው ስያሜ አብና ወልድን የሚያሳይ ሲሆን (በእንደ ሰብዕና)፣ “ሊዮሱስ” የሚለው ግን

138 ለምሳሌ “ጥምቀት” በሚለው ቃል ላይ ብቻ የሚያጠነጥነውንና ከ1,300 ገጽ በላይ ያለውን የጀምላ ዓልን አራት ቅጽ መላሐፍት በናሙናነት መመለከት ይቻላል። James W. Dale, *Christic and Patristic Baptism: An Inquiry into the Meaning of the Word as Determined by the Usage of the Holy Scriptures and Patristic Writers*. 1874. Reprint. Phillipsburg, (N.J.): Presbyterian & Reformed; Wauconda, Ill.: Bolchazy-Carducci; and Toney, Ala.: Loewe Belfort Projects, 1995).

ሰባዊ ተፈጥሮን ብቻ ያሳያል። ይህ እንዲህ በሆነበት ሁኔታ ትክክለኛው ቀመር የቱ ነው?

17. ከታሪክ መጻሕፍት ቀኖናዊ ሕግጋትን/አስተምህሮዎችን ለማውጣት መመከር ከቅዱሳት መጻሕፍት የለፈታት ጥበብ ጋር በጽኑ የሚቃረን ነው። የታሪክ መጻሕፍት ምን እንደ ተካሄደ የሚነግሩን ምንባባት እንጂ ምን መሆን እንዳለበት የሚያስተምሩን መጻሕፍት አይደሉም። የሐዋርያት ሥራ ሉቃስ ለቴዎፍሎስ የጻፈለት ታሪካዊ ዘገባ ነው (ሐዋርያት ሥራ 1+1)። ይህም ሉቃስ ለቴዎፍሎስ የሐዋርያቱን ገድልና የመጀመሪያዬቱን ቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንዲያውቅ የጻፈለት ጽሑፍ እንጂ ነገረ መለኮት ሊያስተምረው ያዘጋጀለት ድርሳን አይደለም። ከቅዱሳት መጻሕፍት የለፈታት ጥበብ ከምንባራቸው ሕግጋት መኻል አንዱ ሕግ የታሪክ መጻሕፍት (መስተጋብለዊ ምንባባት) መብራራት ያለባቸው ምንጪታዊ ምንባባት (አስተምህሮአዊ ምንባባት) ከሚያስተምሩት ትምህርት አንጻር ብቻ ነው የሚለው ሕግ ነው። ይህ እውነት ከሆነ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መምህራንና ቄሰ ተክለ ማርያም ገዛኸኝ የቅዱሳት መጻሕፍት የለፈታት መንገድን በትክክል ሳይረዱ ለማስተማርና ለመጻፍ መነሣታቸው የተሳሳቱ ትምህርቶችን እንዲያስተምሩ የሚያደርጓቸው አይመለሱትም?

18. በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ በኢየሱስ ስም የተጠመቁት ሁሉ በሥጋ ከአይሁድ ወገን የሆኑ ወይም የይሁዲን ሃይማኖት የተቀበሉ ሰዎች ብቻ ከሆኑ እንዲሁም ኢየሱስ ክርስቶስ በእብነ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቆ ያለው ለአሕዛብ ማለትም ከአይሁድ ነገድ ውጪ ላሉ ሰዎች ከሆነ በሥጋም ሆነ በሃይማኖት አይሁዳዊ ያልሆኑ ሰዎችን በኢየሱስ ስም ማጥመቅ ትክክል ነው? እንዲያውም በዚህ ስም ካልተጠመቃችሁ ድነት አታገኙም ማለት ስሕተት አይደለም?

19. ከመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን እንሥቶ እስከ ሃያኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ድረስ (የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ቄርቋሪዎች እስከ ተነሡበት ዘመን ድረስ) በታሪክ የሚታወቅ እንደም ሰው ወይም እንቅስቃሴ የውሃ ጥምቀት በኢየሱስ ስም ብቻ

ነው የሚል ትምህርት አስተምሮም ሆነ በዚህ የጥምቀት ቀመር ሰዎችን አጥምቆ እንደማያውቅ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ያስተምረናል። ከጉባኤ ኒቂያ በፊት የነበሩትን የታሪክ መዛግብትን እንኳ ብንመለከት የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ታጠምቅ የነበረው በእብነ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንደ ሆነ ማየት እንችላለን። በታሪክ በማይታወቅ እንዲሁም በሃያኛው መቶ ክፍለ ዘመን በተጀመረ የጥምቀት ቀመር ተጠመቁ ይህም የጥምቀት ቀመር ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ነው ብሎ ማስተማር ኑፋቄ አይደለም? በእነዚህ ዘመናት ሰዎች ድነት ሳያገኙ ቀርተው ነበር ማለት ነው? በእነዚህ ዘመናት እግዚአብሔር ራሱን ያለ ምስክር ትቶ ነበር ማለት ነው?

20. ቄሰ ተክለ ማርያም ገዛኸኝ “ትምህርተ መለኮት” በሚል ርእስ በ1996 ዓ.ም ባዘጋጁት መጽሐፍ በጥልቅ ውሃ በኢየሱስ ስም ከመጠ መቃቸው በፊት ክርስቶስን ከለምስት ጊዜ ባላይ በአካለ ሥጋ እንዳይት እንዲሁም በመንፈስ ቅዱስ ተሞልተው በልሳን ይናገሩ እንደ ነበር በሰፋት ያስረዳሉ¹³⁹። በተመሳሳይ መንገድ በጥልቅ ውሃ በኢየሱስ ስም ከመጠመቃቸው በፊት “መለኮታዊ ጎይል” የተባለውን መጽሐፋቸውን ራሱ እግዚአብሔር እጃቸውን ይዞ በአንድ ጀንበር እንዳጸፋቸው እንዲሁም በጽሑፉ ተጀምሮ እስከሚጠናቀቅ ድረስ (በዚያች ሌሊት) ራሳቸውን እንኳ ያውቁ እንዳልነበረ ይመስክራሉ¹⁴⁰። እንደ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም በጥልቅ ውሃ መጠመቅ ለድነት ወሳኝ ጉዳይ ከሆነ ቄሰ ተክለ ማርያም ይህ ሁሉ ታሪክ በሕይወታቸው የተከናወነው ድነት ከማግኘታቸው በፊት ነው ማለት ነው። ያልጻነ ሰው እንዴት በመንፈስ ቅዱስ ሊሞላ ይችላል? (በመንፈስ ቅዱስ መጠመቅም ሆነ በመንፈስ ቅዱስ መሞላት የዘላለምን ሕይወት የማግኘት ምልክት እንደ ሆነ ግን ልብ ይሏል ሮሜ 8+9፤ ኢፌሶን 1+13፤ 1ዮሐንስ 3+24) ድነት ያላገኘ ሰው በልሳናት የመናገር ሰጦታ

¹³⁹ ተክለ ማርያም ገዛኸኝ፤ ትምህርተ መለኮት፤ አርትሰቲክ ማተሚያ ድርጅት 1996፤ ገጽ 31-34።
¹⁴⁰ ለዚህ መጽሐፍ ጸሓፊ ለዚህ መጽሐፍ ዝግጅት ቃለ መጠይቅ አድርጎባቸው በነበረ ጊዜ የተናገሩት ንግግር ነው፤ ንግግሩ በካሌት ተቀርጿል።

አንዴት ሊበጠው ይችላል? (አንዲያውም አንድ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ በልሳን መናገር የድነት ምልክት ነው)¹⁴¹ የክርስቶስ አካል አንዴት መሆን ይችላል? አንዴትስ እግዚአብሔር ገንዘቡ ያሳደረገውን በው (ዳግም ያልተወለደውን) አጁን ይዞ በሰራተ ግንኙነት የሚገልጽ መጽሐፍ ሊያጽፈው ይችላል?¹⁴²

¹⁴¹ በሐዲስ ኪዳን ትምህርት በልሳናት መናገር የድነት ምልክት ባይሆንም እንኳ ድነት ባያገኙ በልሳን መናገር ይቻላል ግለት ገን በፍጹም በሕተት ነው (የ x አባላት ሁሉ Y ውስጥ ለሉ ግለት፤ የ Y አባላት ሁሉ x ውስጥ ለሉ ግለት አይደለም። ውዳ ሁሉ እንበሳ ነው ነገር ገን እንበሳ ሁሉ ውዳ አይደለም)።

¹⁴² የእግዚአብሔር አስተንታላዊ ቃል ናቸው የሚባሉት የብሉይና የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ራሳቸው በዚህ መንገድ እንዳልተጻፉ ልብ ይሏል (ነገረ መለኮት በሰ ተኖና እንዲሁም አስተንታላብ መለኮት የሚያበተምረውን ትምህርት ይመለከታል)።

አባሪ

ዐሥራ ሰባት ዓመት

“የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን”

ባሪያ ነበርሁ

የመጋቢ ንጉሤ ገይሌ የሕይወት ምስክርነት¹

ወደ እንቅስቃሴው መግባት

በዚያን ጊዜ እንቅስቃሴው “የተባበሩት ጽንጤቁስጣውያን” በመባል ነበር የሚጠራው። “የኢትዮጵያ ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን” የሚለው ስያሜ የመጣው ጳላ ነው። ከዚህ ድርጅት ጋር የነበረኝ ግንኙነት የጀመረው ድንገት ነው ማለት ይቻላል። ወደ ጌታ የመጣሁት 1963 ዓ.ም ላይ ነው። አንድ ቀን ከጓደኛዬ ወደ አንድ ስፍራ ይዞኝ ሄደ። ይህ ሰው ከእኔ ቀደም ብሎ ጌታን የሚያቅ ሰው ስለነበር፤ እንደ መንፈሳዊ አባት እንዲሁም እንደ ታላቅ ወንድም የምመለከተው ሰው ነበር። ከቄስ ተክሌ ጋር ረዘም ያለ ውይይት አደረጉ (በዚያን ጊዜ ቄስ ተክሌ፤ ቄስ ሳይሆን ወንጌላዊ ነበር)። ውይይታቸው ረዥም ለዓት የፈጀ ነበር። እኔ ግን በሚወያዩበት ርእሰ ጉዳይ ላይ ምንም ዐይነት ዕውቀት አልነበረኝም። ከዚያ በፊትም ከቄስ ተክሌ ጋር ተገናኝተን አናውቅም። ከውይይታቸው ዐልፎ ዐልፎ የተረዳሁት ግን፤ ውይይታቸው በትምህርተ ሥላሴ ዙሪያ የሚያጠነጥን እንደ ነበር ነው። ይህ፤ እኔ ጌታን አግኝቼ ወይም ደግሞ ጌታ እኔን አግኝቶኝ ሕይወቴ በእግዚአብሔር ፍቅር እየተቀጣጠለ ያለበት ወቅት ነበር ነው። በወቅቱ በነበርሁበት አካባቢ

¹ ይህ ጥር 30 ቀን 1996 ዓ.ም ከመጋቢ ንጉሤ ገይሌ ጋር፤ በመጋቢነት ከሚያገለግላብት ገፋብ በልክ ሙሉ ወንጌል እግኞች ቤተ ክርስቲያን ቅጥር ጊቢ ከሚገኘው ቢሮላቸው ውስጥ የተደረገ ቃለ መጠይቅ ነው።

በክርስቲናዬ ምክንያት ሰደት አጋጥሞኝ ከሥራም ሁሉ የተባረርሁበት ሁኔታ ነበር። ቢሆንም በእግዚአብሔር ታላቅ ፍቅር ውስጥ የነበርሁበት ወቅት ስለነበር ችግሩ በዙም አልተሰማኝም፤ አላሳበበኝምም። በመጨረሻ ባልንጀራዬ የነበረው ሰውና ወንጌላዊ ተክሌ በአንድ ሐሳብ ተስማሙ። ሊያጠምቀውም ወደ አንድ ወንዝ ይዞት ሄደ፤ አጠመቀውም።

ባልንጀራዬ በኢየሱስ ስም ተጠምቆ ሲመለስ፤ አንተስ ለምን አትጠመቅም የሚል ጥያቄ ቀረበልኝ። እኔ ስለጥምቀት የማቀው አንዳች ነገር የለም። ጥምቀት ራሱ ይኑር አይኑር እንዲሁም መጠመቅ አስፈላጊ ጉዳይ ይሁን የማያስፈልግ ጉዳይ አንዳች የማውቀው ነገር አልነበረም። በአንጻሩ ግን ለጓደኛዬ ትልቅ ከበሬታ ስለነበረኝ፤ የእግዚአብሔርም ቃል ዕውቀት በሙላት አለው ብዬ የምገምተው ሰው ስለነበር፤ እርሱ ያደረገው ነገር ሁሉ ጥሩ ነው በሚል አስተሳሰብ ተጠመቅ የሚለውን ግብዣ ተቀበልሁ፤ ቄስ ተክሌም አጠመቀኝ።

ችግር ውስጥ እንደ ገባሁ የተረዳሁት ግን በነጋታው ነበር። አንዳንድ ሰዎች የጓደኛዬንና የእኔን ስም በመጥራት፤ “አንሊ ጂበስ (Only Jesus) ሆነዋል፤ ሥላሴን ከደዋል”፤ የሚል ወሬ በስፋት ይወራ ጀመር። ቢሆንም ግን በቀጥታ መጥቶ ያነጋገረኝ ሰው አልነበረም። ይህ ሁሉ ታሪክ የተፈጸመው ታዲያ በነጌሌ ዐረና ነው። በዚህ ሁኔታ ውስጥ እያለሁ፤ ለሥራ ከሄድሁበት ከነጌሌ ዐረና ወደ አዲስ አበባ መጣሁኝ። አዲስ አበባ ስመጣ የት አካባቢ ላይ እነርሱ የአምልኮ ስፍራ እንዳላቸው ተነግሮኝ ስለነበርና የአዲስ አበባም ልጅ ስለነበርሁ፤ የሚያመልኩበትን አካባቢ አፈላልጉ ስመድረስ አላስቸገረኝም። ፈረንሳይ ለጋሲዮን አካባቢ አገኝኋቸዋል። ከጥምቀቱ በኋላም እንኳ በትምህርቱ ላይ የጠለቀ ዕውቀት አልነበረኝም። በድርጅቱም ውስጥ ፍላጎት ፍሮኝ “እኔ አንሊ ጂበስ ነኝ” በሚል ዐይነት መልክ የተመላለስሁበት ሁኔታ አልነበረም። የአምልኮ ፕሮግራማቸውንም እካፈል ጀመር። በተጨማሪ በወቅቱ የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን፤ በአዲስ አበባ ናዝሬት ትምህት ቤት አካባቢ ስለነበር፤ እዚያም አዘውትሬ እሄድ ነበር። አብዝኜ የምሄደው፤ ሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን ነው ማለት ይቻላል። በተለይ ደግሞ የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን የእሎት ከፍል ስለነበራት፤ እኔ ደግሞ ቤቴ ውስጥ መጸለይ ስለማይመቸኝ፤ በየቀኑ ከሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን አልሰይም ነበር። በአብዛኛውን ጊዜ፤ በቀን ውስጥ የተወሰነ ሰዓት በእሎት አሳልፋለሁ። እዚያም እዚያም ማለትም ሙሉ ወንጌልም ሆነ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን እያጣቀስሁ ለተወሰነ ጊዜ ቆየሁ።

ተክሌ ከሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን የወጣበት ዘመን ስለነበር፤ የእርሱ ጉዳይ በአብዛኞቹ የሙሉ ወንጌል ሰዎች ዘንድ የመነጋገሪያ ርእስ ሆኖ ነበር። “እንዲ እኮ ነው የሚለው”፤ “አይደለም እንደዚያ ነው የሚለው” ይባል ነበር። ነገር ግን የልዩነቱ ነጥብ ለእኔ ብዙም ግልጽ አልነበረም። ምክንያቱም ለሰ ትምህርተ መለኮት የማውቀው አንዳች ነገር አልነበረም። እንዲያው ጌታ አዳኝ መሆኑን ተረድኜ የመጣሁ ሰው ብቻ ነኝ። ስለዚህ ሰዎች የሚሉት የትምህርተ መለኮት ጣጣ የማይገባኝ ርእስ ጉዳይ ብቻ ሳይሆን፤ ብዙ ስሜት የሚሰጠኝም ጉዳይ አልነበረም። ነገር ግን ትምህርቱ የመነጋገሪያ ርእስ የመሆኑ ጉዳይ፤ ቀስ በቀስ ነገሩ ምንድን ነው ብዬ እንድጠይቅ፤ ጉዳዩንም እንድመረምር ፍላጎት እያሳደረብኝ መጣ።

በጊዜው ሚስተር ዊንድል የሚባሉ “የተባበሩት ጽንጤቄሰጣውያን”² ሚስጥናዊ ክንቤተሰቦቻቸው አዲስ አበባ ሲጃራ ፋብሪካ አካባቢ ይኖሩ ነበር። አንዳንድ ጽሑፎችን እንዲሰጡኝ ጠየቅኳቸው፤ በነበረኝ ትንሽ የእንግሊዝኛ ችሎታ ዕየታገዝሁ የሰጡኝን መጽሐፍ እያነበብሁ፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ያስቀመጧቸውን ጥቅሶች እያመሳከርሁ፤ ጉዳዩን ማጥናት ጀመርሁ። በተቃራኒው ግን የሥላሴ አስተምህሮ ምን ይመስላል የሚለውን ጥናት እንዳካሄድ የሚገፋፋኝም ሆነ፤ በርእስ ጉዳዩ ላይ ጽሑፎችን የሚያቀብለኝ ሰው አልነበረም። ስለዚህ በአንድ አቅጣጫ ብቻ ያለአንዳች ከልካይ የእነርሱን ትምህርት ብቻ ማስገባት ጀመርሁ። ቀስ በቀስም ከእነርሱ ጋር ያለኝ ጎብረት እየጠነከረ መጣ። በጥቂት ጊዜ ውስጥ በወንጌል አገልግሎት እንዳገለግል ተጋበዝሁ። እኔም ደግሞ በልቤ ወንጌልን የማገልገል ትልቅ ሽክም ስለነበር፤ ያንን ጥሪ በደስታ በመቀበል ለመጀመሪያ ጊዜ ከአንድ ወንድም ጋር በመሆን ሰላሌ በሚገኝ አንድ ገጠር ውስጥ የድርጅቱን አስተምህሮ መሰበክ ጀመርሁ። እንግዲህ በዚህ መልክ ነው ከድርጅቱ ጋር በመቀላቀል የድርጅቱ የሙሉ ጊዜ ሠራተኛ የሆንሁት።

² በአሜሪካን እገር የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያንን መሠረተ እምነት የሚከተሉ በርካታ ቤተ እምነቶች ቢኖሩም እንኳ፤ በኢትዮጵያ ለመጀመሪያ ጊዜ ሚስጥናዊ የላከው የተባበሩት ጽንጤ ቄሰጣውያን (United Pentecostal Church International) የተባለው ቤተ እምነት ነው። እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስም (UPCI) በኢትዮጵያ ከሚገኘው የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ጋር እብሮ ይሠራ ነበር። ለበለጠ ማብራሪያ፤ የዚህን መጽሐፍ የመጀመሪያ ቅጽ “የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ታሪካዊ ዳራ” የሚለውን ከፍል ይመለከታል።

የአንቅስቃሴው አገልጋይ መሆን

አገልጋይ ከሆንሁ በኋላ ትምህርቱን ለሌሎች በስፋት ለማበረዳት አንዲሁም ለመለበክ አስተምህሮአቸውን በትጋት ማጥናት ነበረብኝ። በዚህ ሂደት ውስጥ ቀስ በቀስ ትምህርቱን በወል እየተገነዘብሁ መጣሁ። በዚህ ጊዜ መተራረፍ ወላይታ አካባቢ ለማገልገል የሄድሁባቸው ሁኔታዎች ነበሩ። በ1964 ዓ.ም ወላይታ አካባቢ ለአንድ ሳምንት ታስፊ ሷላ በዋስ ተለቅቄአለሁ። የመታሰፊ ዋነኛ ምክንያት የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን በባኪ በመሆኔ ብቻ ሳይሆን፤ ሙሉ ወንጌሎችን ጨምሮ የጽንጤቂስጤ አማንያን በሙሉ በወቅቱ ከፍተኛ ስደት በላከበረባቸው እንዲሁም በባኪያት እየታደኑ ይታሰሩ ስለነበር ነው። የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ደግሞ በወቅቱ ትታወቅ የነበረው “የተባበሩት ሊግጤ ቂስጣውያን” በሚለው ስም በላከበር፤ የመሰደዱ ምክንያት ይኸው ነው። በዋስ ከተለቀቅሁ በኋላ፤ ፍርድ ቤት ሦስት ወር ፈረደብኝ፤ ነገር ግን እስራቱ በገንዘብ ስለተቀየረልኝ ገንዘብ ከፍሎ ልለቅቅ ቻልሁ።

በአንቅስቃሴው ውስጥ የተፈጠረ እስጣገባ

በ1964/65 ዓ.ም ላይ ተክለ ማርያም ሌላ አዲስ ትምህርት ጀምሮ ነበር። ትምህርቱ የአሳት ጥምቀት የሚባል ሲሆን፤ ትምህርቱ ከምን ምንጭ እንደ መጣ ማንም አያውቅም። ሷላ ሷላ ግን ፍራንክሊን ሆል ከሚባለው ሐሰተኛ አስተማሪ የተገኘ ትምህርት መሆኑን ተረዳሁ። ከዚህ የተነሣ በጊዜው ከነበሩት ሚስጥናውያን ጋር ችግር ተፈጠረ። እነርሱም ይህ የቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት አይደለም ስለዚህ ተው አሉት። እርሱ ግን አሻፈረኝ በማለቱ ምክንያት ከሚሰጥኛውያን ጋር ተጋጩ። ቄስ ተክሌ በወቅቱ ያገለግል የነበረው በአዋባ ነበር። በወቅቱ ያገለግሉ የነበሩት የድርጅቱ ሚስጥናውያን በመንግሥት ታውቀውና ተመዝግበው የገቡ በላከበር፤ የድርጅቱ ጸሎት ቤቶች ሁሉ ሰውቅና ነበራቸው። ነገር ግን ቄስ ተክሌ በአዲሱ ትምህርት ምክንያት ከድርጅቱ ተወግዞ ሳለ፤ ሚስጥናውያኑ በድርጅቱ ጸሎት ቤቶች ሁሉ ቄስ ተክሌ አንዳይሰብክ ዐገዱ። ቄስ ተክሌ ሰገዳውን አሸፈረኝ በማለቱ ምክንያት ሚስጥናውያኑ ጉዳዩን በወቅቱ ለነበሩት የአዋባ ፖሊስ አዛዥ (ጀነራል ቀልቤባ ይመስሉኛል) አመለከቱ። በዚህ ምክንያት ቄስ ተክሌና ከእርሱ ጋር የነበሩ ሰዎች ብዙ ተደበደቡ፤ ይሰብኩ የነበሩበት ቤተ ክርስቲያንም እንዲዘጋ ተደረገ።

ቄስ ተክሌ አልመለሰም በማለቱ ምክንያት ተወገዘ፤ ከቤተ ክርስቲያኒቱ ኅብረት ተወግዞ ተለየ። ነገሮች በዚህ መልኩ በመሄድ ላይ እንዳሉ፤ በ1966 ዓ.ም ደርግ መጣ። ደርግ የሚሰጥኛውያንን ፈቃድ በመሰረዝ ሚስጥናውያኑ በፍጥነት አገር ለቀው እንዲሄዱ አስቸኳይ ትእዛዝ አወጣ። በዚህ ሁኔታ ውስጥ ሚስጥናውያኑ በጊዜው ለነበርነው ሰዎች ኅላፊነቱን ሰጥተው ሄዱ። ቄስ ተክሌ በዚህ ሁኔታ ወስጥ ለሦስት ዓመት ታግዶ ቢቆይም፤ በወቅቱ ከነበርነው ሰዎች ሁሉ በፊት በእምነቱ አንጋፋ ስለሆነ፤ ከእኛ ለምን ይለያል በሚል ትምህርቱን በማስተካከል ከእኛ ጋር ኅብረት እንዲያደርግ ግብዣ አቀረብንለት። ነገሩን እንዲሸመግሉም ሽማግሌዎችን ላክን። ከድርዳራም በኋላ ቄስ ተክሌ (ያን ጊዜ ወንጌላዊ ነበር) ዳግም ከድርጅቱ ጋር ኅብረት ማድረግ ጀመረ።

በወቅቱ ሚስጥናውያኑ ኅላፊነቱን ሙሉ ለሙሉ የሰጡት፤ ለቄስ አማረ ዋቅቶላ ነበር። እኔ ደግሞ የቄስ አማረ ሁለተኛ ሰው ሆኜ እሠራ ነበር። ነገር ግን ቄስ ተክሌ በዕድሜም ሆነ በድርጅቱ አንጋፋ ስለነበር፤ የቤተ እምነቱ የበላይ ተጠሪ እንዲሆን ስለተሰማማን ቦታው እንዲሰጠው ተደረገ። ቄስ አማረ (በዚያን ጊዜ ወንጌላዊ ነበር) የቄስ ተክሌ ምክትል ሆኖ የአዲስ አበባ ዋና ተጠሪ በሚሆን ጊዜ፤ እኔ ደግሞ የቄስ አማረ ምክትል ሆኜ አንድሠራ ተወለኑ። በዚያን ዘመን የነገረው የቤተ ክርስቲያኒቱ እንቅስቃሴ፤ በአዲስ አበባ፤ በወላይታ፤ በከንባታና በናዝሬት የተወሰነ ነበር። በወቅቱ ድርጅቱ ከእነዚህ ቦታዎች ውጪ አልተሰፋፋም ነበር።

ውሉ ሳያድር ቄስ ተክሌ ሌላ አዲስ ትምህርት ጀመረ፤ ይኸውም “እድን ዘንድ ምን ማደርግ ይገባኛል?” በሚለው መጽሐፉ ውስጥ በተወሰነ ደረጃ የጠቀሳት ትምህርት ነች፤ ይኸውም “አዳም ሲፈጠር መንፈስ ቅዱስ ነበረው” የሚል ትምህርት ነው። ይህን ትምህርት ከቀድሞ ከተወገዘበት ከፍራንክሊን ሆል ትምህርት ጋር በማቀናጀት ማስተማር ጀመረ። እኛም ማለትም ቄስ አማረ ዋቅቶላ፤ ቄስ ወርቁ ገ/ማርያም፤ ቄስ አሸናፊ፤ ቄስ ወልደ ጊዮርጊስ ሲሳይ፤ አቶ ሰሎሞን ሎዳሞና³ እኔ (አቶ ሰሎሞን ሎዳሞ በስተቀር በዚያን ጊዜ እነዚህ ሁሉ

³ በአሁኑ ወቅት ከመጋቢ ንጉሤ ንይሌ በስተቀር እነዚህ ሰዎች በሙሉ በከፍተኛ የኅላፊነት ቦታ በድርጅቱ ውስጥ በመሥራት ላይ የሚገኙ ናቸው። ሰሎሞን ሎዳሞ ከቄስ ተክሌ ኅብረት ውጪ ከዓለም ዐቀፉ ቢሮ ጋር የሚሠራ ቢሆንም እንኳ፤ በማያዊ

ወንጌላውያን ነበሩ) አዳም ሲፈጠር መንፈስ ቅዱስ ነበረው የሚል ትምህርት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጠቅሶ ስለማይገኝ ትምህርቱ ለመጽሐፍ ቅዱስ ባዕድ ነው በሚል፤ ዳግም ከቄስ ተክሌ ጋር የነገረ መስኮት አንጃ ግራንጃ ተፈጠረ። ቄስ ተክሌ ደግሞ ይህን ትምህርት ደጋግሞ ከማስተማርም በላይ በበራራ ጽሑፍ አወጣ። ቀድሞ ትቼዋለሁ ያለውን የፍራንክሊን ሆልን ትምህርት ውስጥ ለውስጥ ማስተማርም ቀጠለ። ጎሳ ግን የተሰጠውን ድርጅቱን የመምራት ኅላፊነት በመጠቀም፤ በኪንያ የሚገኘው የድርጅቱ ዋና ኅላፊና የሚሰዩናውያን ተወካይ ሰሆኑት ለሚስተር ሔሪስ፤ "አገልግሎቴን እየተቃወሙ ናቸው" በማለት የተለያየ ደብዳቤ ይጽፍብን ጀመር።

በዚህ ምክንያት በኪንያ የነበረው የሚሰዩናውያን ተወካይ ሚስተር ሔሪስ ከኪንያ ወደ አዲስ አበባ መልእክተኛ በመላክ በጉዳዩ ላይ ሰብሰባ እንዲካሄድ ተደረገ። በመጀመሪያው ቀን ሰብሰባ ላይ ሁኔታዎች ጥሩ ስላልነበሩ፤ ለጊዜው ሰብሰባው ከጸሎት ቤቱ ውጪ ቄስ ተክሌ ማርያም ቤት እንዲካሄድ ተደረገ። እርሱ ይህ በሚሆንበት ጊዜ በደንብ ተዘጋጅቶ ነበር። በተለይ ከወላይታና ከከንባታ አካባቢ እርሱ ወንጌላውያን ያላቸውን ሰዎች ሰድጋፍ በብዛት አሰባስቦ ነበር። ከላይ እንደ ጠቀስሁት እኛ ግን ሰድስት ብቻ ነበርን። እኛም ቀድሞ ያስተምረው የነበረውንና ሚስተርያውያንም ሆኑ እኛ ያወገነውን ትምህርት እንዳልተወ ገለጽን። በመጨረሻም ሚስተርያው ቄስ ተክሌ ደብዳቤውን በሚጽፍበት ወቅት፤ ደብዳቤውን እነርሱ ዘንድ ከመላኩ በፊት ለእኛ ማሳየት እንደ ነበረበት እንዲሁም የተወገዘበትን የቀድሞ ትምህርት ማስተማሩ በሕተት እንደ ሆነ ይፋ አደረገ። ቄስ ተክሌ በዚህ መልኩ በመወገዱ ምክንያት ደጋፊዎቹና እርሱ በሰብሰባው ቦታ ከፍተኛ የሆነ ሁከት ፈጠሩ፤ በልሳን እየተናገሩ "እናንተ ሰይጣኖች በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ውጡ" ብለው አዋከቡን፤ ቤቱም በከፍተኛ ሁከት ተሞላ። እኛም ቤቱን ጥለን ወጣን።

ችግሩ እርሱ ዘንድ እንጂ እኛ ዘንድ እንዳልሆነ ታውቋል። ነገር ግን ምንም እንኳ እኛ እውነተኛ ሆነን ብንገኝም እኛ ከወጣን በኋላ፤ ከዩናይትድ ፔንቴኮስታል (United Pentecostal Church) ኅብረት እንድንለይ በድምፅ ብልጫ ተበየንብን። የሚሰዩን ድርጅቱን ስናነጋግር

ሥጋ ከሚባለው ከቄስ ተክሌ ትምህርት በስተቀር የድርጅቱን አስተምህሮ ሙሉ በሙሉ ይቀበላል።

ቄስ ተክሌ የመንግሥት ባለሥልጣናትን ስለሚያውቅ ለእኛ እርሱ ያስፈልገናል ነገር ግን እናንተ ትክክል መሆናችሁን ደርሰንበታል ወደሚል ድምዳሜ ተደረሰ። እኛም "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" በሚል ስያሜ መንቀሳቀስ ጀመርን። በዚህ ምክንያት ቄስ ተክሌ "የኢትዮጵያ ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን" በሚል ስያሜ፤ እኛ (ማለትም ቄስ ወርቁ ኅብረ ማርያም፤ ቄስ አሸናፊ፤ ቄስ ወልደ ጊዮርጊስ ሲሳይ፤ ቄስ አማረ ዋቅቶላ፤ አቶ ሰሎሞን ሎዳሞ⁴ እንዲሁም እኔ) ደግሞ፤ "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" በሚል ስያሜ ለሁለት ተከፈልን።

የእግዚአብሔር ምሪት

በዚህ መልኩ ጥቂት ዓመታት አብረን ከተጓዝን በኋላ፤ የቄስ ተክሌ ወገን ቄስ አሸናፊን ያዘ። እርሱ ደግሞ ከእኛ ጋር የነበሩ ጥቂት አማንያንን በመያዝ ከእኛ በመገንጠል ከቄስ ተክሌ ኅብረት ጋር ተቀላቀለ። በዚህ መልኩ የእኛ ኅብረት እየተመናመነ መጣ። ከጥቂት ጊዜ በኋላ ደግሞ የቄስ ተክሌ ወገን፤ ቄስ ወርቁንና ቄስ ወልደ ጊዮርጊስን ያዘ። እነዚህም ሰዎች የተወሰኑ ሰዎችን ይዘው ከቄስ ተክሌ ኅብረት ጋር ተቀላቀሉ። በዚህ ሁኔታ እኔና ቄስ አማረ እንዲሁም ጥቂት ሰዎች ብቻ ቀረን። ሁኔታው ከዕቅዎችን በላይ ስለሆነብን፤ ቄስ አማረ ሌላ ሥራ ፈልጎ ተቀጠረ፤ እኔም ሥራ ፈልጌ ገባሁ።

በእግዚአብሔር አመራር በዚህ ሂደት ውስጥ ነው እንግዲህ እኔ አሁን ወዳሰሁበት ደረጃ ልመጣ የቻልሁት። ሰጥቂት ጊዜ አፍሪካ አንድነት ድርጅት ውስጥ የካፍቴሪያ አስተዳዳሪ ሆኜ እሠራ ስለነበር፤ ወርልድ ቪዥን ደግሞ በወቅቱ የፋሰሊቲ አስተዳደር ይፈልጉ ስለነበር፤ ከአፍሪካ አንድነት ድርጅት ያገኘሁትን ስርተፍኬት በመጠቀም ወርልድ ቪዥን ተቀጠርሁ።

ከዩናይትድ ፔንቴኮስታል ወይም ከሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምሮ ጋር መለያየት የጀመርሁት በዚህ ታሪካዊ ቦታና በዚህ ታሪካዊ ወቅት

⁴ ሰሎሞን ሎዳሞ የቄስ ተክሌን በማያዊ ሥጋ የሚለውን ትምህርት በመቃወም በርካታ "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያናትን" ከጉኑ በማሰለፍ ከዩናይትድ ፔንቴኮስታል ጋር የሚሠራ ሰው ነው።

ነው። እኔ ወርልድ ቪዥን የተቀጠርሁት በቀድሞው የትምህርተ መለኮት አቋሜ ነው። የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ትምህርት ትክክለኛ ነው የሚል ጽኑ እምነትም ነበረኝ። ስለዚህ ነገሮች እስከሚስተካከሉ ጊዜ ድረስ እዚህ እሠራለሁ ነገሮች ሲመቻቹ ግን ተመልሼ ወደ አገልግሎቴ አገባለሁ የሚል አቋም ነበረኝ። በአጠቃላይ እሠራ የነበረው ለመኖር የሚያስፈልገኝን ነገር ለማግኘት ብቻ ነበር።

ወርልድ ቪዥን ክርስቲያናዊ ድርጅት ስለሆነ በነበርሁበት ፕሮጀክት በየቀኑ የጧት አምልኮ ፕሮግራም እንዲሁም በየሳምንቱ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፣ የሰንበት አምልኮ እንዲሁም የማለዳ የጸሎት አለ። በዚያ ስፍራ የነበሩ ክርስቲያኖች የነበራቸው ሕይወት እጅግ በጣም የሚማርክ ፈራሐ እግዚአብሔር ያላቸው እግዚአብሔርን ከልብ የሚወዱ በአጠቃላይ የእኔን ሕይወት በአያሌው የሚማርክ ነበር። የእነዚህ ሰዎች አባደናቂ ሕይወት ከፍተኛ ጥያቄ እየፈጠረብኝ መጣ። አሁን እነዚህ ሰዎች ድነት የላቸውም ማለት ነው? ካልጻኑ መንፈስ ቅዱስ እንዴት ሊሞሉ ቻሉ? ይህ ዐይነቱን ማራኪ ሕይወትስ እንዴት ሊኖራቸው ይችላል? ይህ ዐይነቱ ሕይወት የመንፈስ ቅዱስ ፍሬ ከሆነ ደግሞ ድነት ሳያገኙ ይህ እውን ሊሆን እንዴት ይችላል? በውኑ እነዚህን ሰዎች በኢየሱስ ስም ታልተጠመቃችሁ ድነት አላገኛችሁም ማለት ተገቢ ነው? የሚለው ጉዳይ ልቤንና አእምሮዬን ወጥሮ ያዘው። እነዚህ ሰዎች ከነበሯቸው ጽሑፎች ያላቸውን ያህል፣ እኔም ማንበብ የምችለውን ያህል ስጥተውኛል፤ ነገር ግን መሥሪያ ቤቱ በወቅቱ የጻበረ ቤተ መጻሕፍት አልነበረውም። በወቅቱ የነበሩት አብዛኞቹ ጽሑፎች በራሪ ወረቀቶች እንዲሁም መለበተኛ ጥራዝ ያላቸው መጻሕፍት ብቻ ነበሩ። በወቅቱ ያላቸውን እኔም የምፈልገውን ያህል መረጃ ስጥተውኛል።

በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን በነበርሁበት ጊዜ "የሥላሴ ስም ጥምቀት የተጀመረው ከአንድ መቶ ዓመተ ምሕረት ማለትም ሐዋርያው ዮሐንስ ከሞተ በኋላ ነው፤ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ጥምቀት በኢየሱስ ስም እንጂ በሥላሴ ስም አልነበረም፤ የሥላሴ ስም ጥምቀት የተጀመረው ከዚያ በኋላ ነው" የሚል ትምህርት ነበር። ለዚህ አስተሳሰብ በማስረጃነት የሚያቀርበውም የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ነው። በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 2፣ 8፣ 10፣ 19፣ 21፣ ሳይ የምናገኘው የጥምቀት ቀመር በኢየሱስ ስም ነው። በሐዋርያቱ እግር ሥር ከተማሩት ከቀደምት የቤተ ክርስቲያን አበው ራሳቸው ሥርዐተ

ጥምቀት ያካሂዱ የነበረው በኢየሱስ ስም ጥምቀት ነበር ባዮች ናቸው። ከዚህ በኋላ ግን የሥላሴ ስም ጥምቀት ቦታውን ያዘ ይባላል። በ1905 ዓ.ም አካባቢ በአሜሪካን አገር በአዙሳ በተጀመረው የመንፈስ ቅዱስ እንቅስቃሴ ወቅት "እግዚአብሔር ለአንድ ሰው በኢየሱስ ስም ጥምቀት ትክክለኛው የጥምቀት ቀመር እንደ ሆነ ገለጸለት፤ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ዳግም በኢየሱስ ስም ማጥመቅ ተጀመረ" የሚል ትምህርት አላቸው። ይህ ጉዳይ ጥያቄ ፈጠረብኝ፤ ይኸውም ከሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ እስከ ሃያኛው መቶ ክፍለ ዘመን ድረስ ቢያንስ ለአንድ ሺህ ስምንት መቶ ዓመት፤ ሰዎች በኢየሱስ ስም ካልተጠመቁ በዚህ ጊዜ ሰዎች ድነት አያገኙም ነበር ማለት ነው? በእነዚህ አንድ ሺህ ስምንት መቶ ዓመታት ክርስቶስ አልተሰበከም ነበር ማለት ነው? በዚህ ወቅት እግዚአብሔር ራሱን ያለምስክር ተቶ ነበር ማለት ነው? በአጠቃላይ በእነዚህ ዘመናት ምን እየተካሄደ ነበር? እኔ እንኳ እስከ ማውቀው ድረስ በእነዚህ አንድ ሺህ ስምንት መቶ ዓመታት ከፍተኛ የቤተ ክርስቲያን ሰዶቶች በተለያዩ ቦታዎች ተከሥተው እንደ ነበር፤ በርካታ ሰማዕታት ለእምነታቸውም ሆነ ለወንጌል የሕይወት መሥዋዕት እንደ ከፈሉ፤ ቤተ ክርስቲያንም የተስፋፋችበት ዘመን እንደ ነበር ዐውቃለሁ። በምንም ሚዛን ቢታይ ወንጌል አልተሰበከም፤ ሰዎች ድነት አላገኙም ማለት በፍጹም አይቻልም። ታዲያ በእነዚህ ዘመናት የነበሩ ሰዎች እግዚአብሔር አያውቃቸውም ነበር ማለት ነው? ለክርስቶስ ሰማዕት የሆኑ ሰዎች ሁሉ ደማቸው የፈሰሰው በከንቱ ነበር ማለት ነው? የሚለው ጉዳይ ትልቅ ጥያቄ በውስጤ ፈጠረ። ምክንያቱም ይህ ዐይነቱ እካሄድ የክርስቶስን ተልእኮ መና የሚያስቀር ነውና። ጌታ ወደ ዓለም ሁሉ ሄዳችሁ ወንጌልን ለፍጥረት ሁሉ ሰበኩ ሲል፤ በእነዚህ ዓመታት ይህ እውን አልሆነም ነበር ማለት አይቻልም። እግዚአብሔር በእነዚህ ዘመናት የነበሩ ሰዎች እንዲጠፉ በይኖባቸው ነበር ማለት የሚቻል አይደለም።

በዚህ ዐይነቱ ሁኔታ ውስጥ አንድ ነገር ፍንትው ብሎ ታየኝ፤ ይኸውም በሰሐተት ውስጥ መሆኔ። ይህ ጉዳይ ሲገለጥልኝ የማረርሁት እግዚአብሔርን ነው። ምክንያቱም ቀደም ብዬ እንዳልሁት ወደዚህ እንቅስቃሴ የገባሁት ሃይማኖቶችን በማወጃደር በራሴ ውሳኔ አይደለም። ዝም ብዬ ያለ ሰውቀት ነው የገባሁት። ስለዚህ እግዚአብሔር እንዲህ ዐይነቱ ውሸት ውስጥ እንድንባ ለምን ፈቀደ? በተጨማሪም ከላይ እንደ

ገለጽሁት በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በተፈጠረው እስጣ ገባ ስድስታችን⁵ በአንድ ወገን ሌሎቹ ደግሞ በሌላ ወገን በነበርንበት ሂደት ውስጥ ያጋጠሙኝ ሁኔታዎች ቀላል አልነበሩም። ባለትዳር ነኝ፤ ልጆች አሉኝ፤ የነበረው ቤተ ክርስቲያን በጣም ደካማ ስለነበር ኑሮአችን ከእጅ ወደ አፍ የሚባል ብቻ ሳይሆን ምንም ሊባልለት እስከማይችል ድረስ፤ በከፍተኛ ችግር ውስጥ ነው ያሳለፍነው። እኔ፤ ልጆቼና ባለቤቴ የምንበሳው ምግብ የምንለብለው ልብስ የምንጫማው ጫማ እስከምናጣ ድረስ ከፍተኛ በሆነ ጉስቀኝና ውስጥ ነው የገባነው። በአኛ መረዳት ይህን ሁሉ ዋጋ የከፈልንው ስለወንጌልና ስለክርስቶስ ብለን ነው። ነገር ግን ይህ ሁሉ ነገር በሕይወታችን ውስጥ ዐልፎ ነገሮቹ ሁሉ ባዶ ሆነው መገኘታቸው አጅግ በጣም አሳዘነኝ። ከዚህ በተጨማሪ ደግሞ እኔ ወደ እንቅስቃሴው የገባሁት የሃያዎቹ የዕድሜዬ ክልል ውስጥ ነው። በእነዚህ ረጅም ዓመታት "ሀ" ብዬ ፈደል በመቀራጠር ትምህርት ብጀምር እንኳ፤ በከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ገብቼ ትምህርቴን የማጠናቀቅበት ጊዜ ነው። እነዚህ 17 ዓመታት በከንቱ መቃጠላቸው አጅግ በጣም አሳዘነኝ። ምክንያቱም ወደዚያ እንቅስቃሴ ያስገባኝ ተክለ ማርያም አይደለም፤ ዳደኛዬም አይደለም። ስለዚህ የችግሩ ተወቃሽ ማንም አይደለም። በዚህ ምክንያት በአግዚአብሔር ላይ ክፉኛ ተማረርሁ። ነገር ግን እነዚህን ሁኔታዎች በመመልከት በግትርነት በቀድሞው አቋሜ መቀጠል አለብኝ የሚለውን ጉዳይ ውስጤ በፍጹም ሊቀበለው አልቻለም። ልቤ ተይዞአል፤ ተማርኳል።

ከእውነት ጋር መገናኘት

ስለሥላሴ ባላውቅም እንኳ በዘመኔ ሁሉ የሥላሴን ትምህርት ስቃወም፤ ሰዎችን ከዚህ አስተምህሮ ሳፈናቅል ነው የቆየሁት። በወቅቱ ብቸኛ አማራጭ ነው ብዬ ያሰብሁት፤ በእግዚአብሔር ፊት በጸሎት በመቅረብ እግዚአብሔር ራሱ እውነቱን እንዲገልጽልኝ መጠየቅ ነበር። ይህን አቋም ወስጄ ያሳንዳች የሥላሴም ሆነ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያናት አስተምህሮ መጽሐፍ ቅዱሴን ለማንበብ ወሰንሁ። በሥላሴአውያንም ሆነ "በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" አተያይ ሳይሆን፤ ቃሉን ሌጣውን በማጥናት እኔ የማገኘውን መረዳት ለመውሰድ ራሴን አሳመንሁ።

⁵ እንቅስቃሴውን የምንመራው ስድስታችን እንሁን እንጂ፤ የእኛን አካሄድ/አስተምህሮ የሚደግፉ በርካታ ሰዎች ከእኛ ጋር አብረው ነበሩ።

ጥናቴን የጀመርሁት የዮሐንስን ወንጌልና የዮሐንስን መልእክቶች በማጥናት ነበር። የማታ ማታ አንድ ነገር ለውስጤ ሰላም ሰጠው። ይኸውም ሥላሴ የሚለው ጉዳይ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆኑ።

ምናልባት ያን ጊዜ ስለሥላሴ አብራራ ቢሉኝ ሳላብራራ አችላለሁ። ነገር ግን ይህ የሥላሴ አስተምህሮ እንደኛ ለልቤ ሰላም ሰጥቶታል፤ ሁለተኛ "በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" ውስጥ በነበርሁበት ጊዜ የድርጅቱን አስተምህሮ ጥንቅቄ ዐውቀዋለሁ የሚል የራሴ የሆነ መረዳት ቢኖረኝም፤ የሚፈታተኑኝ ልረዳቸው የሚያስችግሩኝ፤ የሚያውኩኝ ክፍሎች ነበሩ። በተለይ ሦስት ክፍሎች፤ አንደኛው የሐንስ ወንጌል 14 ላይ ያለው ክፍል፤ "ስፈራ አዘጋጅላችሁ ዘንድ ወደ አባቴ እሄዳለሁ"፤ የሚለው ሐሳብ ላይ፤ ተናጋሪው የሚናገረው አባቴ እያሰ ነው፤ እኔ ደግሞ አብም ወልድም እርሱ ራሱ ነው ስል ነው የከረምሁት፤ አብ ነው ያልሁት ሊያሰሰ አባቴ ብሎ ሲናገር እርሱ ራሱ ተመልሶ እንዴት አብ ሊሆን ይችላል? ይህ ጉዳይ ወልድ ከአብ የተሰየ ማንነት ያለው ነው ወደሚለው ድምጻሜ እንዳልደርስ፤ በወቅቱ የነበርሁበት ትምህርት ሥላሴን እንድቀበል ዐይኔን ሽብብ አስሮት ስለነበር፤ ነገሩን አናንቄ ማለፍ ነው የምመርጠው። 21ኛው ቀጥር ላይ ደግሞ፤ "የሚወደኝንም አባቴ ይወደዋል፤ እኔም እወደዋለሁ፤ ራሴንም እገልጥሰታለሁ...ወደ እርሱ እንመጣለን፤ በእርሱም ዘንድ መኖሪያ እናደርጋለን" የሚለው ክፍል፤ ሊያሰሰ በብዙ ቀጥር ነው ስለእርሱና ስለአባቴ የሚናገረው። ምዕራፍ 17 ላይ ስለእርሱና ስለአባቴ "አኛ" እያሰ የሚናገረው ንግግር ምንም ዐይነት ማስረጃ ሳገኛላቸው የማልችላቸው ክፍሎች ነበሩ። የሚገርመው ይህ ጥያቄ የእኔ ብቻ ሳይሆን፤ የባለቤቴ ጥያቄም መሆኑ ነው። ብዙ ጊዜ ይህን ጥያቄ ስትጠይቀኝ፤ እኔም ራሴ ጥያቄ የፈጠረብኝ ክፍል ነው ከማለት ይልቅ፤ ብዙ ጊዜ የምሰጠው መልስ፤ "ዝም ብለሽ መጽሐፍ ቅዱስሽን አጥኚ" የሚል ነበር። በእነዚህ ክፍሎች ላይ እኔ ራሴ ጥያቄ አንዳለኝ ገልጼላት አላውቅም። ይህ የሆነበት ምክንያት "ከሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" ጋር የነበረን ገብረት በብዙ አሸንፎን ስለነበር ይህ ዐይነቱ ሁኔታ ከመንገዳችን እንድንመለስ አላደረገንም ነበር። ይህም ለረጅም ጊዜ ጥያቄ ሆኖ የኖረ ጉዳይ ስለነበር አብ ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ ብሎ ማመኑ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆኑን በግልጽ መረዳት ቻልሁ። አንሊ ጂስስ በነበርሁበት ጊዜ እንደምለው አብም ወልድም መንፈስ ቅዱስም ሊያሰሰ

ነው ብዬ ቀጣጥዬ እንደማወራው ትምህርተ ሥላሴን ማብራራት ባልቻልንም አብጥ ወልድና መንፈስ ቅዱስ የተለያየ ማንነት እንደ ነበራቸው ግን መረዳት ቻልኩ።

የዮሐንስ ወንጌልንና የዮሐንስን መልእክቶች እንብቢ እንደጨረሰሁ፤ ለመጀመሪያ ጊዜ በአብጥ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም ተንባርክኬ ጸለይሁ። በመጀመሪያ ውስጤ ስላልለመደው ፈርቶታል፤ በጸሎቴም ፈራ ተባ ብያለሁ። ነገር ግን ደጋግሜ በጸልይ በውስጤ ትልቅ ደስታና ሐሴት ነው የፈሰሰው። ብዙ ጊዜ ለሰዎች ተናግራለሁ። በዚህ ጉዳይ ላይ እንዳንድ ሰዎች ምስክርነት ስጥ ሲሉኝ፤ ስለሥላሴ ለመረዳት ለእኔና ለእናንተ እንድ እይደለም፤ እኔ የሥላሴን እውነት በተቀበልሁበት ዕለት፤ እግዚአብሔር በውስጤ በመንፈሱ ያስቀመጠው ትልቅ ደስታና ሐሴት እናንተ እንደኔ ስላልነበራችሁ ልትረዱኝ ለትችሉም፤ ስለዚህ ይህ እውነት በቃሌ ከማስረዳው ይልቅ በውስጤ እውነት ነው የሚለውን ነገር እነግራቸዋለሁ። በዚያን ቀን መንፈስ ቅዱስ በውስጤ ያደረገው ነገር ትልቅ ማረጋገጫ ሆኖልኛል ብዬ የተናገርሁባቸው ሁኔታዎች አሉ። ይህ ሁኔታ ደግሞ ምን ጊዜም ከልቤ የማይደመስስ ትልቅ ደስታና ሐሴት ነው በልቤ አስቀምጦ ያለፈው።

መሠረተ እምነታችንን እንወቅ

በዚህ ሁኔታ ውስጥ ሀልፊ ከዓመታት በኋላ፤ እንዳንድ ሰዎች ከእንሊ ጂስስ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሲመጡ፤ የምናገራቸው የራሴን የግል ምስክርነት ነው። በምን ሁኔታ ውስጥ ሀልፊ ወደዚህ ደረጃ እንደ ደረሰሁ እተርክላቸዋለሁ። ያለፍሁባቸውን ጉዳዮች ሁሉ አስቃኛቸዋለሁ። ከትምህርተ መለኮት ውይይቱ ይልቅ ይህ የብዙዎችን ሐይወት ሲነካ እይቻለሁ። ምክንያቱም ሰዎች የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ትምህርት የሚቀበሉበት ምክንያት፤ ሰዎች ትምህርተ ሥላሴን መረዳት ስለሚችሉባቸው፤ ርእሰ ጉዳዩንም ጊዜ ስጥቶ ለማጥናት ፍላጎት ስለሌላቸው ነው። በርካታ የሥላሴ አማኒያንም በአስተምህሮው ላይ የጠለቀ መረዳት ስለሌላቸው፤ ከእንሊ ጂስስ የሚመጡትን ሰዎች ማነጋገር እይችሉም።

⁶ ስለ ትምህርተ ሥላሴ ሰፊ ማብራሪያ ከፈለጉ የዚህን መጽሐፍ የመጀመሪያ ቅጽ እንዲሁም የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ፤ “የአስተምህሮተ ሥላሴ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት” በሚል ርእስ ያዘጋጀውን መለስተኛ መጽሐፍ ይመለከታል።

አንድ የማስታወሻው ታሪክ አለ። በአሁኑ ጊዜ ጥሩ ወዳጂ የሆነ የመሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ወንጌላዊ ነው። አንዲት የመሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ልጅ ጉረቤቷ የነበሩ አንዲት እናት፤ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም እንድትጠመቅ ነግረዋት ከእኔ ጋር ያገናኗታል። እኔም ጥምቀት በኢየሱስ ስም ብቻ መካሄድ እንዳለበት፤ በኢየሱስ ስም ያልተጠመቀም ሰው ድነት እንደማያገኝ ነገርኋት። ነገሩን ብትቀበለውም እንኳ ቀድሞ የነበረውን የሥላሴ እምነቷን ጥላ ወደዚህ እምነት ለመምጣት ተቸገረች። ከዚህ የተነሣ ወደሚከተለው እቋም ላይ ደረሰች፤ “የእኔን ቤተ ክርስቲያን ስመ ጥር ወንጌላዊ አጠራላሁ፤ አንተና እርሱ በርእሰ ጉዳዩ ላይ ትነጋገራላችሁ፤ ከሁለታችሁ ያሸነፈው ወገን ይወስደኛል” አለች። እኔም ጉዳዩን በደስታ ተቀበልሁት። ያም ወንድም ተጠርቶ መጣ፤ በጊዜው የታወቀ ወንጌላዊ ነው፤ እኔም በርቀት የማውቀው ሰው ነበር። እኔ በጉዳዩ ላይ ተዘጋጅቼ፤ እንዳያመልጥ እድርጌ ለመያዝ እንዲመቸኝ በጣም ትሑት ሆኜ ተቀበልሁት። ጸሎት እንዲጸልይም ቅድሚያውን ለእርሱ ሰጠሁት። እርሱም ወይይቱን በጸሎት ጀመረ። አሁን ወግ ባለው መንገድ ውይይታችንን ለማካሄድ እኔ ንግግሬን ሰጪርስ እርሱ ይናገራል፤ እርሱ ሲጨርስ ደግሞ እኔ እናገራለሁ፤ ይህ ሁኔታ ትርምስ እንዳይኖር እንዲሁም ሰዎች ጉዳዩን በትክክል እንዲረዱ ያደርጋቸዋል ወደሚለው መግባባት ላይ ደረሰን። ብዙ እየተነጋገርን መጣን፤ ነገር ግን ግለሰቡ የሥላሴ አማኒ ይሁን እንጂ፤ በሥላሴ ትምህርት ላይ ጥልቀት ያለው ሰውቀት ስላልነበረው፤ እኔ ደግሞ አለኝ በምለው በቀድሞ ትምህርት ላይ ጥሩ መረዳት ስለነበረኝ፤ ቀስ እያልሁ እያደበላለቅሁበት መጣሁና በመጨረሻም ይህ ስመ ጥር ወንጌላዊ ትምህርቱ ጠፋበት። እርሱ መልስ እያጠረው ሲመጣ፤ እኔ ደግሞ የልብ ልብ እየተሰማኝ፤ “ዐዋቂ ነህ” የሚል ብርታት እያገኘው መጣሁ። በእሸናፊነት ሰሜት ተሞላሁኝ። ከዚህ የተነሣ ከበፊቱ ይልቅ እጅግ ትሑት ሆንሁኝ። በመጨረሻ እርሱ መልስ እያጠረውና ዐውቀዋለሁ የሚለው ትምህርት እየተደበላለቀበት ሲመጣ ቀጣጣ ቀጣጣ ይለው ጀመር፤ ተናደደ፤ ተነሥቼ እሄዳለሁ አለ። እኔ ድግሞ በፍጹም ይህ መሆን የለበትም ውይይታችንን በጸሎት ስለጀመርን በጸሎት መጨረስ ይኖርብናል አልሁት። ነገር ግን ለመቆየት ፍጹም ፈቃደኛ ስላልሆነ ተነሥቶ ሄደ። ልጅቷን ትቷቶ መሄዱን ግን አልተገነዘበውም ነበር።

በሥላሴ ትምህርት ላይ ለብዛኞቹ የሥላሴ አማኒያን ራሳቸው እጥጋቢ የሆነ መረዳት ላላቸው ማለት እያስደናርም። በርካታ አገልጋዮች፤

ከሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን የሚመጡትን ሰዎች ራሳቸው ከማንጋገር ይልቅ ወደ እኔ የሚልኩበት ዐቢይ ምክንያቱም የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያንን አስተምህሮ ያለማወቃቸው ብቻ ሳይሆን ምናልባት በሥላሴ አስተምህሮ ላይ ጠንካራ ዕውቀት በሰሌላቸው ሊሆን ይችላል።

“ከሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” እኔ ዘንድ የሚመጡትን ሰዎች በቅድሚያ የምነግራቸው ከድርጅቱ ጋር የነበረኝ የራሴን የሐይወት ታሪክ ነው። የእኔን ተሞክሮ ከሳዩኝቸው በኋላ የዮሐንስ ወንጌልን እንዲያነቡ እንዲጻፉ የእግዚአብሔርን ርዳታ እንዲሹ አመክራቸዋለሁ። ከዚያ በኋላ ነው ወደ ነገረ መለኮቱ ትንታኔ በሰፋት የምገባው። በዚህ ዐይነት አካሄድ ብዙ ሰዎች ተመልሰዋል። በዚህ መንገድ እግዚአብሔር ረድቷቸው በኋላ አገልጋይ የሆኑ ብዙ ሰዎችን ዐውቃለሁ። ሙስሊሞችንና እነርሱን መርታት የሚችለው ጸሎት፣ ፍቅርና መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው።

“በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” አካባቢ ያስሄደኛል፤ መሠረተ አምነቴን ያጸናልኛል በሚሏቸው ጥቅሶች ላይ ክርክር ስለሚያስተምሯቸው ብዙዎቹ “የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አማንያን ክርክር ይወዳሉ። ሌላው ወገን ደግሞ ለክርክሩ መልስ የለውም። ይህ የሚሆነው ግን የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አማንያንና የሙሉ ጊዜ ሠራተኞች በቃለ እግዚአብሔር ላይ ጠንካራ ዕውቀት ሰላላቸው ሳይሆን በጣት የሚቈጠሩ ጥቅሶችን በቃል በማስጠናትና ክፍሎቹን በድርጅቱ አስተምህሮ መሠረት በመተንተን ተከታዮቻቸውን ስለሚያሠሉት ነው። ስለዚህ የድርጅቱ ሰዎች መከራከር ይወዳሉ። የሥላሴ አማንያኑ ግን ለአስተምህሮው ከፍተኛ ትኩረት ስለሚይሰጡ እንዲሁም በሌላ ድርጅት ውስጥ ያሉ ሰዎችን ከአካሄዳቸው እንዲመለሱ በሌላ ወገን ያለውን ትምህርት ስለማያጠኑ እንዲሁም ቀዳሚ ሳልሆኑ ነገሮች ከፍተኛ ትኩረት ስለሚሰጡ እነርሱ የሚያቀርቡላቸውን ጥያቄና ትንተና መልስ ለመስጠት ይቸግራቸዋል።

የእኔና የቤተ ስሌ ቀጣይ ታሪክ

እንግዲህ በዚህ ሀይነት መንገድ ነው እግዚአብሔር እኔን ያሸነፈኝ። ከነበርሁበት አስተምህሮ የአቋም ሰው ሳደርግ ከአሁን በኋላ ምን ማድረግ አለብኝ? የሚለው ጥያቄ ቀዳሚው ጥያቄዬ ሆነ። አቋሜን

መግለጥ ይፋ ማድረግ አለብኝ በሚለው ጉዳይ ላይ ውሳኔ አደረግሁ። እኔና አምስት ሰዎች ከነቄስ ተክሌ በተለየ ጊዜ የእኛ ኅብረት ቄስ አማረ ዋቅቶላን የበላይ ኅላፊ አድርጎ እኔን ደግሞ የአዲስ አበባ መጋቢ አድርጎኝ ነበር። ስለዚህ የእኔ አለቃ ቄስ አማረ ዋቅቶላ ስለነበር ቄስ አማረና አቶ ሰሎሞን ሎዳሞን በመጥራት አቋሜን አስታወቅኋቸው። እስካሁን ድረስ በአብነ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም የሚጠመቁትን ሰዎች አልጻፍኩም ማለቴ በእግዚአብሔር ፊት ንስሐ ንብቻለሁ። ሰዎች በአብነ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም ተጠምቀው ይድናሉ። ስለዚህ እኔ በዚህ መንገድ የተናገርሁት የሰበክሁትም ትምህርት ሁሉ ትክክል አይደለም። በዚህ መልክ ያሰናከልኝቸውና ከእምነታቸው ሰላወጣኝቸው ሰዎች ንስሐ ንብቻለሁ፤ እግዚአብሔርን ይቅርታ ጠይቁለሁ። እኔ እንግዲህ ከአሁን በኋላ ከእናንተ ጋር አይደለሁም፤ ለሆንም አልችልም አልኋቸው።

እነዚህ ሰዎች ግን ለዚህ ጉዳይ ብዙም ትኩረት የሰጡት አልመሰለኝም። ይህ የሆነበት ምክንያት፤ ቀድሞ በነበረው እስጣገባ እንዲሁም በደረሰበት የኢኮኖሚ ችግር አእምሮው ተነክቶ ሊሆን ይችላል በማለታቸው ነው። ምክንያቱም ንጉሤ ከማንም “የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” ሰዎች ይልቅ አስተምህሮውን ይተነትናል የምባልና ለብዙዎች እንደ ተምሳሌት የምታይ ሰው ነበርሁ። እነርሱ ራሳቸው በጣም ኃይለኛ ተከራካሪዎች ሲመጡባቸው የሚልኳቸው እኔ ዘንድ ነበር። ወደ እኔ የመጡትን ደግሞ ቢሆን ቢሆን የሥላሴ አምነታቸውን አስጥላቸዋለሁ ወይም ደግሞ ከፋኛ አደናግራቸዋለሁ። ከሁለት አንዱ መሆኑ ሳይታለም የተፈታ ነው። በደርግ ዘመን ወደ አንዳንድ አብያተ ክርስቲያናት ነፍሳትን ለመስረቅ እሄድም ነበር። በአጠቃላይ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ እንኳ በተለይ ከላጋር መለስ ባሉት የአዲስ አበባ የሚገኙ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ሰዎች ዘንድ እንኳ የታወቅሁ ነበርሁ። በዚህ ዐይነት ሁኔታ ውስጥ ያለ ሰው የድርጅቱን አስተምህሮ ለቆ ይሄዳል ብሎ ማለብ በፍጹም የሚከብድ ነበር።

በ1979/80 ዓ.ም ላይ የቄስ ተክለ ማርያም ሚስት ወይዘሮ እርቅነሽ እናንተ ወደ እኛ እንድትመለሱ እግዚአብሔር ልኮናል ብላ በመምጣት ከእነርሱ ጋር የእርቅ ድርድር ለማድረግ ለምሥክት ላይ ተደረሰ። ምንም እንኳ እኔ አቋሜን ባላውቃቸውም ከላይ በጠቀስሁት ምክንያት በድርድሩ ወቅት አብራሃቸው እንደሆነ እነቄስ አማረ ስለጠየቁኝ በድርድሩ ወቅት አብራሃቸው ነበርሁ። በድርድሩም ወቅት ከተነሡት

የትምህርተ መለኮት ውይይቶች መካከል አንዱ "ሰማያዊ ሥጋ" የሚለው የቄሰ ተክሌ ትምህርት ነበር። ምክንያቱም ከቀድሞ ጊዜ ጀምሮ ብዙ ሰዎች ይህን ትምህርት ተቃውመው ነበርና ነው። ከቄሰ ተክሌ ከተለየን በኋላ እንኳ ከቄሰ ተክሌ ጋር ኅብረት አንፈጥርም ካልንባቸው ምክንያቶች መካከል አንዱ ቄሰ ተክሌ "ሰማያዊ ሥጋ" የሚባል የኑፋቄ ትምህርት ያስተምራል የሚለው ጉዳይ የመከራከሪያ ነጥባችን ነበር። በዚህ ጉዳይ ላይ ሰፊ ክርክር አደረጉ። እኔ ግን በክርክሩ ውስጥ አልነበርኩም። ምክንያቱም እኔ ከእነርሱ ጋር በሰማልቀጥል ነውም አይደለምም የሚለው ጉዳይ ለእኔ መሠረታዊ ጉዳይ አልነበረም። ቄሰ ተክሌ ማርያም ግን "ይህን ትምህርት የገለጠልኝ እግዚአብሔር ራሱ ነው፤ ለእናንተም አንድ ቀን ሊገልጥላችሁ ይችላል። ነገር ግን መሠረታዊው በሆነው ትምህርት ላይ ተመሳሳይ አቋም በላለን ይህ ትምህርት ሊለያየን የሚችል ጉዳይ አይደለም" በማለቱ ለምሥነቱ እንዲካሄድ ተደረገ።

7. "ሰማያዊ ሥጋ" በመባል የሚታወቀው የቄሰ ተክሌ አስተምህሮ በቄሰ ተክሌ የበላይ ጠባቂነት ሥር ባለቸው ቤተ ክርስቲያንና በዓለም ዐቀፋ ቢሮ ዘንድ ትልቅ ልዩነት የፈጠረ አንዲሁም ቄሰ ተክሌ በዓለም ዐቀፋ ቢሮ "መናፈቅ" ተብሎው እንዲወገዙ ያደረገ፤ የቄሰ ተክሌ መጽሐፍ ድርጅቱ በሚገኝባቸው በሌሎች አገሮች አንዳይሸጥ በዓለም ዐቀፋ ቢሮ የበላይ ጠባቂ አንዲታገድ ያበደረገ ትምህርት ነው። ለዚህ ትምህርት በፊ. ማብራሪያ ከፈለጉ የዚህን መጽሐፍ የመጀመሪያ ቅጽ ይመልከቱ።

8. "ቄሰ ተክሌ ይህን ትምህርት ማስተማር የጀመረው በ1970 ዓ.ም ላይ ነው። ነገሩን በንብረት ትምህርቱ ትክክለኛ አይደለም ብለን ተቃውመናል። ሲጀመር ግን ጥቃቅን መገለጥ አንጂ መሠረታዊ የነገሩ መለኮት ትምህርት አልተወበደም። የቄሰ ተክሌን ሲገነዘቡ ወይም ትምህርት የሚከታተል ሰው በግልጽ የሚረዳው ጉዳይ ትምህርቱን ሁሉ ከእግዚአብሔር በቀጥታ አንድ ተቀበለው አድርጎ ማቅረብ የተለመደ ነው። አዳዲስ መገለጦችን የመሻት ናፍቆት ያለው ሰው ነው። በመጀመሪያ ትምህርቱን የገለጸው እግዚአብሔር ይህን ጉዳይ ገለጠልኝ በሚል መልኩ ነው። ይህን የቄሰ ተክሌን ትምህርት ለዓለም ዐቀፋ ቢሮ ይፋ ያደረገው ሰው አሁን የዓለም ዐቀፋ ቢሮ ተወካይ ሆኖ እንዲሁም ከዓለም ዐቀፋ ቢሮ ጋር ተመሳሳይ አስተምህሮ በመያዝ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚሠራውና ከቄሰ ተክሌ ኅብረት የተለየው ሰሎሞን ለ-ጸሞ ነው። ይህ የሆነውም ባለቤቱን ዐይኗን ለማሳካት አሜሪካን አገር በተጓዘበት ጊዜ ነው። ይህ ሰው በዚያን ጊዜ ቄሰ ተክሌ ሲያወግዝን አብሮን የነበረ ሰው ነው። ምናልባት ይህን ትምህርት በጥልቀት የሚያውቀው ሰሎሞን ነው ማለት ይቻላል። ይህ ትምህርት በሕተት አንድ ሆነም በርካታ ጊዜ አስተምሮአል።

እንግዲህ በዚህ መልክ እኔ ከእነርሱ ጋር የነበረኝን ግንኙነት ሙሉ ለሙሉ አቋረጥሁ። ከዚህ በኋላ የእኔ ትልቁ ጥያቄ፤ የእኔ ውሳኔ በእኔና በቤተሰቤ ቀጣይ ሕይወት ላይ ትልቅ ለውጥ በሰሚያመጣ ምን ማድረግ አለብኝ በሚለው ነጥብ ላይ ያተኮረ ነበር። ልጆቼ ጉፋ ሰፈር ወደሚገኘው "የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" ይሄዱ በለነበር፤ እነርሱን በምን ማድረግ አለብኝ? ይህ ሁሉ ሲሆን ባለቤቴ በቀድሞው እምነት ውስጥ ስላለች እርሷን በተመለከተ ማድረግ ያለብኝ ነገር ምንድን ነው? ጉዳዩን እንዴት ነው ላስረዳት የምችለው? ልጆቼ በቀድሞው ትምህርት እንቁያለን ቢሉ፤ ባለቤቴ የድርጅቱን ትምህርት በሕተት መሆኑን ባትገነዘብ የማደርገው ነገር ምንድን? ነው የሚለው ጉዳይ በብዙ የሚያሳስበኝ ነበር። የሚያስደንቀው ግን እግዚአብሔር ነገሮችን ሁሉ አስቀድሞ ሠርቶአቸው በለነበር ጉዳዩ እንዳስብሁት አበቸጋሪ አልሆነብኝም። አንድ ቀን ለባለቤቴ ያለኝን አቋም ነገርኋት። እርሷም፤ "አብና ወልድ የተለያዩ መሆናቸውን በተደጋጋሚ ነግሪህ ነበር። እኔ ራሴ በድርጅቱ ትምህርት ላይ ብዙ ጥያቄ አለኝ አለችኝ"። እንግዲያውስ ይህ የእኔ አቋም መሆኑ ብቻ ሳይሆን፤ ከቀድሞው ድርጅትና እምነት ለመልቀቅ ወሰኛለሁ አልኳት። እርሷም በአቋሙ ተስማማች። በአጠገባችን ቂርቄስ መካነ ኢየሱስ ቤተ ክርስቲያን በለነበር፤ ወደዚያ ሄደው ቃለ እግዚአብሔርን እንዲማሩ ለልጆቻችን በንገልጽላቸው ያላንዳች ቅሬታ ጉዳዩን ተቀብለው፤ ቂርቄስ መካነ ኢየሱስ በመሄድ ቃለ እግዚአብሔርን መማር ጀመሩ። በዚህ ዐይነት መልክ ለቤተ ሰቤ የነበረኝ ጭንቀት በአስደናቂ ሁኔታ ዕልባት አገኘ።

በቅዱሳን ኅብረት መታቀፍ

የእኔና የቤተሰቤ ቀጣዩ ጉዳይ የትኛው ቤተ ክርስቲያን እንሂድ የሚለው ሆነ። የእኔ ምርጫ እምብዛም የማትታወቅ አንዲት ትንሽ ቤተ ክርስቲያን በአባልነት መታቀፍ ነበር። ነገር ግን ያቺ ቤተ ክርስቲያን የት እንዳለች፤ እንዴትስ እንደምትገኝ፤ እንዴትስ አባል ሊሆኗት እንደሚቻል የማውቀው ነገር አልነበረም። በማንታወቅበት በታ ተጠልን እግዚአብሔርን እያመለከን እንደማንኛውም ክርስቲያን ሥራችንን እየሠራን እኖራለን አልን። እግዚአብሔር በዚህ መልኩ እንዲመራን ጸሎታችንን እናደርስ ነበር። ይህ መሻታችን እውን እንዲሆን እኔና ቤተ ሰቤ አጥብቀን በጸሎት በእግዚአብሔር ፊት እንቀርብ ነበር።

አንድ ቀን ሁለት እናቶች ቤታችን መጡ። አንደኛው እናት ከእኔ ጋር ይተዋወቃለች። እኔ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ሰባኪ እንደሆንሁ ያውቃለች። አርባቸው ሰፈር አንዲት ታዋቂ የሆኑ የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን አባል የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መሠረተ እምነት ውስጥ ባለሁ አጥምቄ እቸዋለሁ። እርባቸው ደግሞ ይህንን ያውቃለች። በተጨማሪም የእርባቸው ሰፈር ቤት የሆኑና “የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” አማኒ የነበሩ ታዋቂ ቤት ዘንድ በመሄድ እንደማገለግላቸው ያውቃለች። ነገር ግን እኛህ ቤት የፍቅር ሰው ስለነበሩ መንገድ ላይ ሲያገኙኝ ሳይሰሙኝ ዐልፈው አያውቁም። ልክ እንደ ራሳቸው ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ አድርገው ጤናዬን እንዲሁም ቤተ ሰቤን ጠይቀውኝ ነው የሚያልፉት። እንግዲህ እርባቸውና አንድ ሌላ እናት ናቸው እኔ ቤት ድንገት የመጡት። በጣም ገረመን። የት ቤተ ክርስቲያን ነው የምትሄዱት ሲሉ ጠየቁን። ነገሩ አስደነቀን፤ ምክንያቱም አሁን ሰላሰን አቋም ከሰው ይረዱ ወይስ እግዚአብሔር ራሱ ይንገራቸው አልጠየቅናቸውም። ነገር ግን የትም ቤተ ክርስቲያን እንደማንሄድ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያንን እንደ ተውን ሌላ ቤተ ክርስቲያንም እንደማንሄድ ገለጽንላቸው። እነርሱም “ሙሉ ወንጌል ኑ” ብለውን ተነሥተው ከቤት ወጡ። እነዚህን ሰዎች የላካቸው እግዚአብሔር ይሆንን? የሚለው ጥያቄ እንዳለ ሆኖ እኔና ባለቤቴ በአባልነት ጉዳይ ላይ መጸለይ ጀመርን። አገልግሎት የሚለው ነገር ግን ብዙ ዋጋ ስላስከፈለን አገልጋይ የመሆኑን ጉዳይ ሙሉ ለሙሉ ሰርዘናል፤ የት ቤተ ክርስቲያን አባል እንሁን በሚለው ጉዳይ በቻ ጸሎታችንን በእግዚአብሔር ፊት ማቅረብ ጀመርን። በነገራችን ላይ አባል ልሆንበት ከማልፈልጋቸው ቤተ ክርስቲያናት መካከል አንዱ የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን ነበር። ለምን እንደዚያ እንዳሰብሁ ግን አላውቅም። ጓላ ግን ወደ ሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን እንድንሄድ የእግዚአብሔር ሐሳብ ነው የሚል እምነት በልባችን እየተፈጠረ መጣ። እቤታችን ከመጡት እናቶች በስተቀር ከሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን ሰዎች ጋር ትውውቅ የለንም። አካባቢያችን የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን አባል የሆነ እንዲሁም በደንብ የሚያቀን ሰው አለ። እርሱ ዘንድ በመሄድ የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን አባል መሆን እንደምፈልግ ነገርሁት። እርሱ ግን ደነገጠ። ይህ ሰው መስሎ ገብቶ ቤተ ክርስቲያን ሲበጠብጥ ነው የሚል እምነት እንዳደረበት ጓላ አጫውቀኛል። እሷ ብሎ እንዳችም እርምጃ ሳይወስድ ተወን። ከዚያ በኋላ እቤታችን ከመጡት ከአንደኛው እናት ጋር ግንኙነት ማድረግ

ጀመርን። እኔ እርባቸው ቤት መሄድ ጀመርኩ፤ ቤተሰብ ሆንን። እብረን ቃለ እግዚአብሔርን እየተማማርን በጎብረት እየጸለይን ቆየን፤ ምናልባትም የእርባቸው አገልጋይ ሆንሁ ማለት ይቻላል። ጉዳዩን ለእከሌ ነገርሁት አልጓቸው። እኚ እናት ከቀድሞዎቹ የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን አባላት መካከል አንዷ ስለነበሩ መጋቢ መርድን በእካል ያውቁታል፤ ስለዚህ እኔ ራሴ ለመርድ እነግረዋለሁ አሉ። ደውለውም ስለጉዳዩ አጫውቁት። እርሱ ደግሞ ደውሎ አካባቢዬ ለሚገኘው ለዚያ ወንድም እንዲቀበሉኝ ነገረው። ከዚያ በኋላ አንድ ወንጌላዊ እኔ ዘንድ ይልካሉ። ይህ ወንጌላዊም በእኚህ እናት ቤት ውስጥ ስለጉዳዩ ያነጋግረኛል። ጉዳዩን በግልጽ ባሳውቀውም እንኳ ሊያምነኝ ግን ይቸገራል። በሌላ ቀን እኛ እናት ጉዳዩ ምን ላይ ደረሰ ሲሉ ጠየቁኝ፤ እኔም እስካሁን ምንም አዲስ ነገር እንደሌለ ገለጽሁላቸው። ቆይ እኔ እሁንም ለመርድ ነግረዋለሁ አሉ። ለመጋቢ መርድ ሲነግሩት በቤት ጎብረት ውስጥ ይግባ ይላል። በዚያ ወንድም ቤት ውስጥ የቤት ለቤት መጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ይካሄድ ስለነበር ግለሰቡ ብዙ ፈቃደኛ ባይሆንም እንኳ ጉዳዩ ከፓስተር መርድ ስለመጣ ብቻ ሊቀበሉኝ ግድ ይሆንበታል። በዚህ መንገድ በጎብረቱ ውስጥ በመቀላቀል የቤተ ክርስቲያኒቱ አባል ሆንሁ።

አሁን ወደ ደረሰሁበት የአገልግሎት ደረጃ የመጣሁት ቀስ በቀስ ነው። የሙሉ ወንጌል ቤተ ክርስቲያን አባል እንዲሁም በቤተ ክርስቲያኒቱ ውስጥ በድቁና እያገለገልሁ ወርልድ ቪዥን እሠራ ነበር። ጉተራ በሚገኘው ጸሎተ ቤት ደግሞ የዳቆናት ሰብሳቢ ሆኜ ማገልገል ጀመርኩ። ቀድሞም በአገልግሎት ረጅም ጊዜ ስለቆየሁ በተጨማሪም ለማገልገል ትልቅ ሽክም ስለነበረኝ ንቁ አገልጋይ ሆኜ ነው የቀጠ ልሁት። በእግዚአብሔር ርዳታም የሰፋ የአገልግሎት በር ነገረኝ።

“የወንጌሉ አገልጋይ ሆንሁለት”

በዚህ ሁኔታ እያለሁ እግዚአብሔር አገልግሎት መጀመር እንዳለብኝ ተናገረኝ። ቀድሞ ሕይወቴን በጥቼው የነበረው ትምህርት ጓላ ስሕተት ሆኖ ባገኝሁት ጊዜ እንዳዘንሁ ሁሉ፤ እሁንም የሙሉ ጊዜ አገልጋይ እንድሆን ጌታ ሲናገረኝ ቅሬታ ተሰማኝ። ምክንያቱም ከአገልግሎት አምልጫ እንደማንኛውም ሰው ንቁ የቤተ ክርስቲያን አባል ሆኜ እኖራለሁ የሚል አቋም ባለኝ ጊዜ ይህ ጉዳይ ወደ እኔ መምጣቱ

አሳዘነች። ወርሃዊ ሺኸን ውስጥ በባት ዓመት ካገለገልሁ በኋላ በ1989 ዓ.ም ላይ በሙሉ ጊዜ አገልግሎት ወጣሁ። ለአገልግሎት መጠራቱን ለቤተ ክርስቲያኒቱ ሽማግሌዎች አሳወቅሁ። እነርሱም በጉዳዩ ላይ ችግር አልነበረባቸውም፤ ምክንያቱም ከሚያዩት ነገር የተነሳ አግዚአብሔር ከእኔ ጋር ጉዳይ እንዳለው፤ ለወንጌል ሥራ የተጠራሁ በው መሆኔን ሁሉም የቤተ ክርስቲያን አገልጋይና ምዕመናን ያውቀው ስለነበር ነው። በአንዳንድ አገልጋዮች ላይ ደረሰ የሚባለው "መታሸት" በእኔ ላይ አልደረሰም። ቤተ ክርስቲያኒቱ ለጊዜው የትራንስፖርት ገንዘብ በጥታ፤ በሙሉ ጊዜ አገልጋይነት ተቀብላ አሠማራችኝ። መጀመሪያ በወንጌላዊነት ቀጥሎም በመጋቢት አገልግሎት ተሹሜ ሳገለግል ከቆየሁ በኋላ፤ ተቀዳሚ መጋቢው ሲለቁ አሁን በዋና መጋቢት በማገልገል ላይ እገኛለሁ።

የታሪካችን ባለቤት አግዚአብሔር ነው። ባለፍንባቸው ጉዳዮች ሁሉ ያልተለየን በድካማችን የተሸከመን አግዚአብሔር የተመሰገነ ይሁን። ከብር ሁሉ ለአግዚአብሔ ይሁን።

ዋቢ መጻሕፍት

ለቅጽ 1 እና ለቅጽ 2 መጻሕፍት ዝግጅት በርካታ መጻሕፍትን የተጠቀምን ቢሆንም፤ ይህ የዋቢ መጻሕፍት ዝርዝር በግርጌ ማስታወሻነት የጠቀስናቸውን መጻሕፍት ብቻ ያካተተ ነው።

I. በ"ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን" ጽሑፍት የተዘጋጁ መጻሕፍት

- ዝነሽኝ ተከሰ ማርያም፤ መለኮታዊ ገይላ፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ ቦሌ ማተሚያ ድርጅት፤ 1961።
- _____፤ ቃሉ ይናገር፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፤ 1996።
- _____፤ ኢየሱስን ማን ይለታል፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፤ 1978።
- _____፤ በእግዚአብሔር መጽሐፍ ፈላጊ፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፤ 1974።
- _____፤ እድን ዘንድ ምን ማድረግ ይገባኛል? አዲስ ልደት፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፤ 1987።
- _____፤ ጥያቄዎቻችሁና መልሶቻቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፤ 1974።
- _____፤ አንድ መንጋ፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ ቦሌ ማተሚያ ድርጅት።
- _____፤ የመልእክቶች አጠቃላይ ትምህርት፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፤ 1992።
- ቄስ አማሪ ዋቅቶላ (አዘጋጅ) ዴቪድ በርናርድ፤ ሐዋርያትና ክቢያት ምን ለስተማሩ?፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት፤ 1989።
- የኢትዮጵያ ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን የእምነት አንቀጾች፤ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፤ አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት።

Bernard, David K. *Essentials of the New Birth*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1987.

- _____. *In the Name of Jesus*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1992.
- _____. *Oneness and Trinity A.D. 100-300: The Doctrine of God in Ancient Christian Writings*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1991.
- _____. *The Oneness of God*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1983.
- Bernard, David, C. A. Brewer, and P. D. Buford. *Meet the United Pentecostal Church International*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1989.
- Chalfant, William B. *Ancient Champions of Oneness: A History of the true Church of Jesus Christ*. Junction City, Kans., 1979.
- Clanton, Charles, Crawford Coon, and Paul Dugas. *Bible Doctrines: Foundation of the Church*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1984.
- Clanton, Charles, Dennis Croucher, and Paul Dugas. *Salvation: Key to Eternal Life*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1985.
- Fauss, Oliver F. *Baptism in God's Plan*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1990.
- Freeman, Nona. *Unseen Hands: The Story of Revival in Ethiopia*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1987.
- Gezahgne, Teklemariam. *The Identity of Jesus Christ*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1989.
- _____. *Bible Writers' Theology*. USA: Ozark Mountain Press, 1999.
- _____. *Bible Writers' Theology*. Hazelwood, Mo.: Apostolic Experience Publishing, 1989.
- Hall, J. L. *The United Pentecostal Church and the Evangelical Movement*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1990.
- Magee, Gordon. *Is Jesus in the Godhead or Is the Godhead in Jesus?* Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1988.
- Paterson, John. *God in Christ Jesus*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1966.
- Reynolds, Ralph V. *Truth Shall Triumph: A Study of Pentecostal Doctrines*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1965.

- Rugger, Gary C. *Oneness, Trinity, Arian: Which One Does Scripture Teach?* Bakersfield, Calif.: Sarah's Christian Books, 1988.
- Visker, Jack. *The Baptism of the Holy Spirit*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1990.
- Welch, D. L. *Contending for the Faith*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1988.
- Williams, Carl E. *The Bible Plan of Salvation*. Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1989.

II. በ“ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” የተዘጋጁ በራሪ ጽሑፎች

- አንድ አምላክና ሰው አማካኝነት
- ልትድን ትወዳለህን?
- የማንን አንስማ?
- ጥምቀት ያድናል!
- የሐሰትና የእውነት ሃይማኖት
- መርምረኝ አትጣለኝ
- አንድ አምላክ አንድ አካል ብቻ
- መዳን በሐዋርያት ትምህርት ብቻ

III. በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን አስተምህሮ ላይ የተጻፉ መጽሐፍት

- ተስፋዬ ሮበል፣ *ወበይት መናፍቃን፣ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፣ ኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን፣ 1993።*
- _____. *፤ የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያንና ትምህርተ ሥላሴ፣ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፣ ኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን፣ 1993።*
- _____. *፤ የአስተምህሮተ ሥላሴ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት፣ አዲስ አበባ ኢትዮጵያ፣ ተስፋ ዐቃብያን ክርስትና ማንበር፣ 1996።*
- Boyd, Gregory A. *Oneness Pentecostals and The Trinity*. Grand Rapids: Baker, 1992.
- Beisner, E. Calvin. *“Jesus Only” Churches*. Grand Rapids: Zondervan, 1998.

- Dalcour, Edward L. *A Definitive Look at Oneness Theology: Defending the Tri-Unity of God*. Lanham Maryland: University Press of America, 2005.
- Langon, Steve and Thomas D. Sheehy. *Oneness Pentecostalism: New Truth or Old Heresy?* 2000.
- Fudge, Thomas A. *Christianity Without the Cross: A History of Salvation in Oneness Pentecostalism*. Parkland Florida: Universal Publishers, 2003.

IV. አንድ ሐዋርያት/የትርጓሜ መጻሕፍት

- Calvin, John. *Commentary on the Epistles of Paul the Apostle to the Corinthians*. Translated by John Pringle. Vol. 20 of Calvin's Commentaries. 1848. Reprint. Grand Rapids: Baker, 1984.
- Metzger, Bruce. *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. 2nd ed. New York: United Bible Societies, 1994.
- Lightfoot, J. B. *St. Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*. 1879. Reprint. Grand Rapids: Zondervan, 1974.
- Lenski, R. C. H. *The Interpretation of John's Gospel*. Minneapolis: Augsburg, 1943.
- Robertson, A. T. *Word Pictures in the New Testament*. 6 vols. Nashville: Broadman, 1932.
- The International Bible Commentary, with the New International Version*. Edited by F.F. Bruce. Grand Rapids: Zondervan, 1986.
- Westcott, B. F. *The Gospel According to St. John*. 1881. Reprint. Grand Rapids: Eerdmans, 1991.

V. የጽንፅና የሰዋሰው መጻሕፍት

- Bauer, Walter. *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Translated by William F. Arndt and F. Wilbur Gingrich. Revised by F. Wilbur Gingrich and Frederick W. Danker. 2d ed. Chicago: University of Chicago Press, 1979.

- Brown, Colin, ed. *The New International Dictionary of New Testament Theology*. 4 vols. Grand Rapids: Zondervan, 1975-1985.
- Dana, H. E., and Julius R. Mantey. *A Manual Grammar of the Greek New Testament*. 1927. Reprint. New York: Macmillan, 1955.
- Liddell, Henry G., and Robert Scott, comps. *A Greek-English Lexicon*. Revised by Henry S. Jones and Roderick McKenzie et al. 9th ed. Oxford: Oxford University Press, 1940.
- Metzger, Bruce M. *The Text of the New Testament*. 2d ed. Oxford: Oxford University Press, 1968.
- _____. *A Textual commentary on the Greek New Testament*. New York: United Bible Societies, 1971.
- Moulton, James H., and George Milligan. *The Vocabulary of the Greek New Testament*. 1930. Reprint. Grand Rapids: Eerdmans, 1976.
- Robertson, A. T. *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research*. Nashville: Broadman, 1934.
- Smith, J. B. *Greek-English Concordance to the New Testament*. Scottdale, Pa.: Herald Press, 1955.
- Turner Nigel. *Syntax*. Vol. 3 of James H. Moulton, *A Grammar of New Testament Greek*. 4 vols. Edinburgh: T. & T. Clark, 1963.
- Winer, George B. *A Grammar of the Idiom of the New Testament*. 7th ed. Andover: Warren F. Draper, 1881.

VI. መዝገበ ቃላትና የዕውቀት ምድብሎች

- Burgess, Stanley M., Gary B. McGee, and Patrick H. Alexander, eds. *Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*. Grand Rapids: Zondervan, 1988.
- Dictionary of Paul and His Letters*. Edited by Gerald F. Hawthorne and Ralph P. Martin. Downers Grove: InterVarsity Press, 1993.
- Smith, William, and Samuel Cheetham, eds. *A Dictionary of Christian Antiquities*. 2 vols. London: John Murray, 1875.

VII. የታሪክ መጻሕፍት

- Bethune-baker, J. F. *An Introduction to the Early History of Chrristian Doctrine to the Time of the Council of Chalcedon*. London: Methuen and Company, 1903.
- Lightfoot, J. B., ed, and trans. *The Apostolic Fathers: Clement, Ignatius, and Polycarp, revised Texts with Introductions, Notes, Dissertations, and Translations*. 5 vols. Reprint. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1989.
- Lightfoot, J. B., and J. R. Harmer, trans. *The Apostolic Fathers: Revised Greek Texts with Introductions and English Translations*. Reprint. Grand Rapids: Baker, 1984.
- Roberts, Alexander, and James Donaldson, eds. *The Ante-Nicene Fathers: Translations of the Writings of the Father down to A.D. 325*. 10 vols. Reprint. Grand Rapids: Eerdmans, 1975
- Schaff, Philip, ed. *Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*. 28 vols. Second Series. Reprint. Grand Rapids: Eerdmans, 1978.
- Schaff, Philip, *The Creeds of Christendom*. 3 vols. Grand Rapids: Baker, 1977.

VIII. የነገረ መለኮት መጻሕፍት/ሥነ አፈታት

- Berkhof, Louis. *Introduction to Systematic Theology*. Reprint edition: Grand Rapids: baker, 1979. First published by Eerdmans, 1932.
- _____. *Systematic Theology*. fourth edition, grand Rapids: Eerdmans, 1939.
- Boice, James Montgomery. *Foundations of the Christian Faith*. Revised one-volume edition. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1986.
- Bowman, Robert M., Jr. *Why You Should Believe in the Trinity: An Answer to Jehovah's Witnesses*. Grand Rapids: Baker Book House, 1989.
- Calvin, John. *Institutes of the Christian Religion*. 2 vols. Ed. by John T. McNeill. Trans. and indexed by Ford Lewis battles. The Library of Christian Classics, Vols.20-21. Philadelphia: Westminster, 1960.

- Crampton, W. Gary. *Biblical Hermeneutics*. Lakeland: Whitefield Press, 1986.
- Erickson, Millard. *Christian Theology*. Grand Rapids: Baker, 1985.
- Geisler, Norman L. and William E. Nix. *A General Introduction to the Bible*. Rev. ed. Chicago: Moody Press, 1986.
- Grudem, Wayne. *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine*. Ill.: InterVarsity Press, 1994.
- Harris, Murray J. *Jesus as God: The New Testament Usage of Theos in Reference to Jesus*. Grand Rapids, Baker, 1992.
- Henry, Carl F. H. *God, Revelation, and Authority*. 6 vols. Waco, Tex.: Word, 1976-83.
- Hodge, Charles. *Systematic Theology*. 3 vols. Grand Rapids: Eerdmans, 1973.
- Ryrie, Charles. *Basic Theology*. Wheaton, Ill.: Victor, 1986.
- White, James R. *The Forgotten Trinity: Recovering the Heart of Christian Belief*. Minneapolis: Bethany House, 1998.

ዳሐፊው

ተስፋዬ ሮበሌ፣ “ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር” በመባል የሚታወቀው አገር በቀል ድርጅት መሥራችና ዳይሬክተር ሲሆን፣ ማኅበሩ የወንጌላውያን አብያቱ ክርስቲያናት አባል ነው።

ተስፋዬ ሮበሌ በኢንተርናሽናል የመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚና አርታኪ (Reviewer) ሆኖ የሠራ ሲሆን (አዲስ መደበኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ከማጥናት ጽሑፍ ጋር)፣ በኢትዮጵያ ቃስ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የሥነ ጽሑፍ ክፍል ኅሳብና የቃስ ሕይወት መጽሔት ዋና አዘጋጅ በመሆንም አገልግሎቱን።

ተስፋዬ ሮበሌ በዐቃቤ እምነት፣ በሥነ ምግባር እንዲሁም በነገረ መለኮት ላይ ከዐሥራ ሦስት በላይ መጻሕፍትን ጽፎአል። ከእነዚህም መጻሕፍት ውስጥ አብዛኞቹ በነገረ መለኮት ትምህርት ቤቶች ውስጥ እንዲሁም በነገረ መለኮት ማስፋፋት (ትመማ) አገር ዐቀፍ ፕሮግራም ውስጥ የመማሪያ መጻሕፍት ናቸው።

ወንድም ተስፋዬ ሮበሌን በሚከተለው አድራሻ ማግኘት ይቻላል

ተስፋ ዐቃብያነ ክርስትና ማኅበር
የመልእክት ሣጥን ቁጥር 23045 ኮድ 1000
አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ

The Evangelical Society For Apologetics (TESFA)
Post Office Box 23045, Code 1000
Addis Ababa, Ethiopia

E-MAIL: <apologetics@ethionet.et>
<tesfa_apologetics@yahoo.com>

የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያንን አስተምህሮ አስመልክቶ የተዳፈው ይህ መጽሐፍ ስሕተትን አጉልቶ ከማሳየት ባሻገር ስለአንባቢያን መሠረታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ አፈታትን ጥበብ ያስጨበጣል። እግዚአብሔር በቃሉ ያሰውን በትክክል ሰመረዳት በቂ ጥናት የማይረገን ባህል ያዳብራል። ስለሆነም የዋህ አማንያን በስሕተት ትምህርት እንዳይወሰዱ በሐሰት ትምህርት የተወሰዱ ቃሉን በትክክል ተረድተው እንዲመሰሱ ሊጠቀሙበት ይገባል። በተጨማሪም በአገራችን ቋንቋ የተዳፈ መሰል ድርሰቶች እጅግ አናሳ በሆኑበት ጊዜ የዚህ ጽሑፍ መገኘት ለመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ቤት ስለነበት ትምህርት ቤት ተማሪዎች ለአስተማሪዎችና ለመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን እንዲሁም ለሁሉም አማኝ ጥሩ የምሥራች ነው። እነዚህም ሁሉ የዚህ መግለጫ ተጠቃሚዎች እንዲሆኑ ምኞተና ጸሎቱ ነው።

ማሞ ገብረ መስቀል

የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ገብረት

እንዲሁም የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ሊቀ መንበር

ተስፋዬ ርበሌም ሰዎች አንድም ከቀጣ ይተርፋ ዘንድ፣ አንድም የሐሰት ትምህርትን በእግዚአብሔር እውነት ለመተካት ሲል ይህንን መጽሐፍ ጽፎአል። ሐዋርያት ሳይሆኑ በሐዋርያነት ስም ስለተጠራት ጉባኤዎች፣ “የሚናገር እንደ እግዚአብሔር ቃል ይናገር” (ሮሜ 12+6) በማለት ዕዳውን አቅሰሎአል። የተቀረው፣ “የሚመለከተው ሁሉ” እያነበበው ይገረምበት፣ ይመክርበት፣ ይታረምበት ዘንድ በመጽሐፉ መጠቀም ነው። ተስፋዬን እግዚአብሔር ሰዐቃቤ እምነት ጠርቶታልና ይበረታበት ዘንድ ምክራ ነው።

ሰሜ ታደሰ (መጋቢ)

ቤዛ ባፕቲስት ቤተ ክርስቲያን

ይህ የተስፋዬ ርበሌ መጽሐፍ፣ “የሐዋርያትን ቤተ ክርስቲያን” ትምህረት በግራም ሁኔታ የሚፈትሽና መልስ የሚሰጥ ነው። ስለትምህርታቸውም፣ የሰማ በሰው ሳይሆን የቤተ ክርስቲያኒቷ መሪ የዳፋትን ትምህርቶች ቀጥታ በመጥቀስ ተገቢ መልስ ተሰጥቶበታል። የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን መሪዎችና ጽሑፎች የአብየተ ክርስቲያናትን አስተምህሮ በመቃወም ብዙ የዘበዘቡ ቢሆንም፣ ዝምታ ፍርሐት የመለሰበትን ሁኔታ የሚሰጠር ሆኖ እግንቼ ዋሰሁ—ይህን መጽሐፍ። የእነርሱን በአንዳንድ የአገሪቱ ክፍሎች እውነተኛ እምነት መለሰው የተደሳደሱትን መደሳደስ የሚንጥና የሚንድ መጽሐፍ ነው። ስሕተቱን ለማየት በሩ እነሆ ተከፍቶአል!

መጽሐፉ ሲያውቁ ሰተሳሳቱ መመለሻ፣ ሰተደነገረባቸው መጽኖ፣ ለአሳቸችም ጥሩ የሚያነቃ በትር ሆኖ እግንቼ ዋሰሁ። ያንብቡት፣ ያስነብቡት።

አፈወርት ገይሉ

በኢሻንጆሊካል ቲያሎጂካል ኮሌጅ የነገረ መለኮት መምህር

ሰው እንዴት ከገጠኦቱ ይድናል? እንዴት የዘላለም ሕይወት ያገኛል? የሚለው ጥያቄ በጣም መሠረታዊ ጥያቄ ነው። ይህን ጥያቄ በማያወሳዳ መንገድ መመለስ መቻል፣ የክርስቲያን ሁሉ ጎሳሬነት ነው። ተስፋዬ ርበሌ በነገረ ድነት ሳይ የተምታቱ፣ የተወገረገረ፣ መስመር የሳቱ አመለካከቶችን ከመጽሐፍ ቅዱሳዊው አስተምህሮ አንዳር የተቸበት ይህ መጽሐፍ፣ ጉዳዩን አጣርተን እንድንለይና ግልጽ አቋም እንዲናረን የሚረዳ ሁነኛ አስተዋጽኦ ነው።

ንጉሤ ቡልቻ

ቃለ እግዚአብሔር አንባቢያን ማገበር

ወንድማችን ተስፋዬ ርበሌ “የሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” መሪዎች ጥምቀት ለድነት አስፈላጊ ነው በማለት ባነሷቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ላይ፣ እጅግ በሚያረካ መንገድ ትክክለኛውን የቅዱሳት መጻሕፍት የአፈታት መንገድ በመከተል “ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን” ተከታዮችም ሆነ ሰሌላው ሰው በሚጠቅም መንገድ አቅርበዋል። እኔ ሳለሆን መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ይናገር ማለት ትልቅ ዐዋቂነት ነው። ስለዚህ ይህችን እጅግ ጠቃሚ የሆነ መጽሐፍ እውነትን ለማወቅ የሚጓጉ ሁሉ በአዳቸው አስገብተው እንዲያነቧት አበረታታለሁ።

ፍሬው ታምራት የኢሻንጆሊካል የነገረ መለኮት ትምህርት ቤት (ETC)

አካዳሚክ ዲገና የነገረ መለኮት መምህር